

resurrectionis; secundo nitorem, & pulchritudinem anime; tertio innocentiam, & integritatem vite, quæ ex baptismo vel proveniunt, vel consequi debent.

Num. 74. Quare cæcus ardens in manu traditur? Resp. ut ostendar fidem charitate inflammata, quam in baptismo accepit, bonorum operum studio alendam, atque augendam esse.

Num. 75. Quare imponitur post hæc nomen? Resp. ad significandum, quod jam regeneratus, & militiæ Christi adscriptus,

Ibidem. Quod nomen debet imponi? Resp. Sanctorum.

Ibidem. Quare hoc? Resp. propter duas causas: prima vt imitetur illum; secunda ut habeat, præceat & speret illum ad vocatum, ad salutem anime, & corporis defendendam.

Reprehendendi sunt, qui imponunt nomina Gentilium? Resp. ita est præcipue, si illi Gentiles malæ vite fuerunt.

Conclusio.

Num. 76. *Ibidem.* **P**arochi debebunt ista docere? Resp. summa diligentia. Ad quem finem debent ista docere? Resp. primò ut sacramentum Baptismi cum debita reverentia, & devotione suscipiatur, & conferatur: secundò ut in administratione hujus sacramenti nihil essentialiale omittatur: tertio ut omnes fideles semper meditentur, quæ in Baptismo promiserint: quarto ut iidem omni studio nitantur servare fidem Deo datam, institueno eam vivendi rationem quæ professioni in Baptismo factæ respondeat.

D E

SACRAMENTO
CONFIRMATIONIS.

De necessitate doctrine hujus Sacramenti.

Num. 5. *Ibidem.* **E**STNE necessarium explicare populis Sacramentum Confirmationis? Resp. est, & diligenter debet fieri. Quare? Resp. quia multi hoc sacramentum omninò præ-

termittunt, & ex his qui accedunt, paucissimi sunt, qui fructum, quem deberent ex eo capere, habent.

Quo tempore hæc doctrina opportune tradetur? Resp. *Num. 1.* In die Pentecostes, quo præcipue administrari solet, vel alius diebus, & præcipue cum debet administrari.

Quid debet de illo doceri? Resp. natura, vis, dignitas & usus.

Ad quem finem hæc doctrina tradenda est? Resp. vt populi inducantur ad non negligendum tam magnum Dei beneficium, sed ad suscipiendum illud cum summa devotione, ac reverentia.

Diviso tractationis.

Quor debent de hoc sacramento tractari? Resp. quinque.

Primò de nomine, & definitione.

Secundò de materia, & forma.

Tertio de efficacie, fine, & effectu illius.

Quarto de usu, & administratione.

Quinto de cætemoniis.

De nomine, & definitione hujus Sacramenti.

Cap. I.

Quare hoc sacramentum appellatur Confirmatio? *Num. 10.* Resp. ab effectu, quia baptizatum confirmat in gratia, in fide, & in vita spirituali, ita vt incipiat esse perfectus Christi miles.

Quomodo potest definiri hoc sacramentum? Resp. sic: *Num. 2. 5.* Confirmatio est sacramentum, quo fides, gratia, & vita *Cap. 20.* spiritualis inchoata in Baptismo confirmatur, augetur, atque perficitur.

Licetne dubitare, an Confirmatio sit Sacramentum? *C. T. sess. 21. de* Resp. non: & esse hæreticus qui hoc negat. *can. 11. de*

Que differentia est inter Baptisum, & Confirmationem? Resp. 1. à fine: finis Baptismi est natiuitas spiritualis: finis Confirmationis est augmentum, & perfectio talis vite. Secundò ab effectu: effectus Baptismi est gratia baptizatum in fide illustrans: effectus Confirmationis est gratia confirmans illum, ne illo peccatum, suppliciorum, vel mortis periculo, aut metu à veræ fidei confessione deterreat. In illo homo fit miles, in ista armatur ad pugnam. Tertio à materia, & forma, quæ sunt diverse. Quarto ab efficacie, quia Confirmationis minister est Episcopus.

quoque ipsa suadet, quia verba ipsa significant, & declarant conversionem vini in sanguinem Christi, & exprimit fructus passionis Christi, & sanguinis in illa effusi, quod est proprie significare effectum sacramenti, & sanguinis in illo contenti.

Num. 23.

Verba istius formæ quid significant? Resp. tria. primum est conversio vini in sanguinem Christi, secundum est realis præsentia sanguinis sub vini speciebus: & hæc duo significantur ab illis verbis: *Hic est calix sanguinis mei* cum enim significant ibi adesse sanguinem, necessarium significant factam fuisse conversionem, quia aliter ibi non esset. 3. Significat quosdam admirabiles fructus sanguinis in passione Domini effusi.

Ibidem.

Qui sunt fructus sanguinis in passione effusi? Resp. tres, primus est aditus ad æternam hæreditatem, & hic significatur per illa verba, *novi & æterni Testamenti*; vis enim hæreditatis à Testamento procedit: secundus est aditus, seu via ad præsentem iusticiam, & hic exprimitur per illud verbum, *Mysterium fidei*; Apostolus enim ait, quod Christus justificat eos, qui sunt ex fide illius per sanguinem suum: Idem ad justificationem hominis duo requiruntur, unum est virtus passionis, & sanguinis Christi; aliud est fides ex parte eius qui debet justificari, & Mysterium dicitur primum; Fidei, dicitur secundum: Tertius est remissio peccatorum; & hic per alia verba significatur.

Rom. 3.

Expositio iam dictæ formæ. Num. 5.

Num. 12.

Quid significant illa verba: *Hic est sanguis meus*? Resp. significant sic: Hic est sanguis meus, qui hoc calice continetur: ponitur enim continens pro contentis; & ista verba sunt explicanda, sicut de consecratione panis dictum est.

Ibidem.

Quare fit mentio calicis? Resp. quia sic exprimitur consecratio, ut fidelibus detur in potum.

Hebr. 9.

Num. 1. 3.

Quare ponitur *Testamentum*? Resp. quia ait Apostolus, Testamentum sanguine dedicatur.

Ibidem.

Quare dicitur *novi*? Resp. ut significetur sanguinem Christi in veteri Testamento figuris significatum fuisse: in novo autem veris, & reipsa hominibus tradidit.

Num. 13.

Cur dicitur, *æterni Testamenti*? Resp. ad significandum effectum sanguinis Christi, qui est ut per novum Testa-

mentum sanguine, & morte Christi confirmatum vis æternæ hæreditatis hominibus detur.

Quare ponitur *Mysterium fidei*? Resp. primum ad significandum quod sanguis in hoc Sacramento est mysticum, id est res sacra sensibus latens: secundum ad exprimentum quod sola fide, non autem sensu, veritas sanguinis in hoc Sacramento est cognoscenda: tertio ut ostendatur per sanguinem significari mortem Christi veri Dei, quod sola fide credibile est: quarto ad declarandum, quod fides, & iustitia hominum ab hoc sanguine non sensibiliter, sed occulte sit derivata.

Num. 16.

Quare potius in consecratione sanguinis, quam corporis passio Domini commemoratur? Resp. quia effusio sanguinis proprie passionem significat; idem in hac consecratione fit memoria.

Quare ponuntur illa verba, *Qui effundetur in remissionem peccatorum*? Resp. primum ad significandum sanguinem Christi idem separatim consecrari, ut passionis, & mortis genus ante oculos ponatur: secundum ut significetur effectus sanguinis effusi, qui est remissio peccatorum.

Quare posita sunt illa verba, *Pro vobis, & pro multis*? Ibidem. Resp. ad significandum fructum, & utilitatem passionis.

A quo loco scripturæ sumpta fuerit? Resp. illud verbum *Mat. 26. Pro multis*, scripturam est à D. Mar. & illud *Pro vobis*, à D. Luc. 22. Luca, quæ Ecclesia spiritu Dei instructa, simul conjunxit. C. R. num. 24.

Quare non dicitur *pro omnibus*, cum Christus pro omnibus passus sit? Resp. in passione Christi ait Catech. duo considerantur, primum virtus passionis, & hæc respicit omnes, & nullum excludit: secundum fructus, quem homines ex illa percipiunt; & hic non respicit omnes, quia non omnes se reddunt capaces virtutis illius, idem dicit, *pro vobis, & pro multis*.

Num. 14.

Quid Christus intellexit illo verbo, *Pro vobis*? Resp. intellexit eos, qui aderant, vel delectos ex Iudeorum populo, quales erant discipuli, Iuda tamen excepto; cum illis enim loquebatur.

Quid significat illud verbum, *Pro multis*? Resp. comprehendit reliquos ex Iudeis, & gentibus.

Quomodo distinguuntur *vobis*, & fructus passionis;

antea ita timidi erant, ut terretrant à mulierculis, effecti sunt fortissimi, & robustissimi.

Num. 21. Confirmatio imprimis charaeterem? Resp. Imprimis, & *§. 7. c. 9.* est de fide, & non potest iterari.

De usu huius Sacramenti, & administratione. Cap. IV.

Num. 15. Hoc sacramentum est necessarium ad salutem? Resp. non est ita necessarium, ut quis sine eo non possit saluari, sed tamen ab omnibus sumi debet, quia pro omnibus institutum est.

Num. 16. Quare omnes debent accipere? Resp. quia spirituali incremento opus est omnino.

Num. 15. Qui defectus circa hoc sacramentum committi solent? Resp. tres præcipuè, primò nimis propere accipiendo, vel conferendo: secundò nimis tardè accedendo: tertio indevotè secundo.

Num. 17. Pueri quando sunt confirmandi? Resp. Cat. ait possunt etiam infantes post Baptismum confirmari, sed minus expedit fieri antequam habeant usum rationis.

Ibidem. Quare hoc? Resp. quia Confirmatio instituta est non ad salutis necessitatem, sed ad pugnã, ad quam ante usum rationis quis aptus non est.

Ibidem. Qua ætate fieri debet? Resp. Cat. ait, si duodecimus annus expectandus non videatur, usque ad septimum cetè hoc sacramentum differre maxime convenit.

De preparatione in adultis. Num. 2.

Num. 18. Hoc sacramentum in adultis requiritur preparatio-nem? Resp. requiritur.

Ibidem. Quare? Resp. quia confert gratiam, quæ sine præparatione non datur.

Ibidem. Quæ preparatio requiritur ante Sacramentum? Resp. contritio peccatorum mortalium, quæ faciunt commissa. Et ait Cat. elaborandum est, ut peccata prius confirmandi confiteatur, & ut pastorum cohortatione ad jejuniã, & alia pietatis opera suscipienda incitentur.

Ibidem. Quæ preparatio requiritur in susceptione sacramenti? Resp. primò requiritur fides, atque pietas, seu devotio, & laudabile est quod jejuniã accedant.

Num. 19. Quid debet fieri suscepta Confirmatione? Resp. fortiter perferre laborem in operando, fidem confirmando; necnon contra tentationes fortius dimicare, id est, contra mundum, carnem & diabolum.

De ritibus ac caeremoniis. Cap. V.

Quare confirmati in fronte unguuntur? Resp. Quia *Num. 31.* Metus, ac verecundia maxime in fronte solent apparere. Et quia in confirmatione datur robur, quo hæc affectiones tolluntur, maxime in fronte victio fieri debet, ad significandum, contra hostes fortiter dimicandum.

Cur inspinitur signum Crucis in fronte? Resp. quia *Num. 23.* Crux est nota, & insigne illud, quo Christi miles à cæteris debet distingui; ideo in illustriori corporis parte inspinitur debet.

Cur in die Pentecostes præcipuè confertur? Resp. quia *Num. 24.* tunc Apostoli robore Spiritus sancti Confirmati sunt, ex quo fideles quanta sint mysteria in hac facta vactione intelligere possunt.

Quare Episcopus Confirmatum manu leviter cædit in maxilla? Resp. ut sic meminerit se tanquam fortem athletam paratum esse oportere ad omnia adversa invictio animo pro Christi nomine perferenda.

Quare in sine datur pax? Resp. ut intelligat se gratia *Ibidem.* cælestis plenitudinem, & pacem, quæ exsuperat omnem sensum, consequutum esse: pacemque per victoriam, & victoriam per prælium obtineri.

De modo quo ista doceri debent.

Ista debent doceri à Parochis? Resp. Cat. ait, debent. *Ibidem.*

Qua ratione faciendum est? Resp. Cat. ait, non nudis verbis, & oratione, sed inflammato quodam pietatis studio, & ita ut ea in animis, intimisque fidelium cogitationibus inferantur.

DOCTRINA CONC. TRID. & Catech. Rom. de Eucharistia.

TRACTAT. I.

De necessitate tradendi doctrinam de Eucharistia.

Esne vile, & necessarium, ut tradatur doctrina de Sacramento Eucharistia à Parochis, & ut ab omnibus fidelibus suscipiatur? Resp. quam maxime. *Sess. 13. cap. 2. C. R. de Euch. p. 1.*

C.T. fess.

24. c. 22. &

fess. 21. c. 7.

C. R. de

Euch. n. 1.

& alibi.

C. R. de

Sac. n. 10.

& de Eu-

ch. n. 2. C.

T. fess. 12.

c. 5. fess. 12.

c. 5. & fess.

24. c. 6. 7.

Quibus est necessaria hæc doctrina? Resp. primò Sacer-
doutibus, qui debent illam conficere, & administrare: se-
cundo parochis qui debent populos de illa edocere: tertio
promotis, & promovendis ad Ordines. Ordinis enim Sa-
cramentum ad Eucharistiam potissimum ordinatur: quartò
omnibus fidelibus, qui debent hoc Sacramento vii, &
in illo Christum venerari.

Quem finem debent habere illi, qui docent, & discunt
hanc doctrinam? Resp. triplicem: primus est, ut huic Sa-
cramento debitum honorem tribuant: secundus, ut illo
devotè, & cum fructu utantur: tertio, ut evitent peccata
causa, quæ contra illum committi possunt, & contra quæ
ira Dei maxime sævit.

Quomodo ex doctrina hæc oritur honor huic Sacra-
mento? Resp. quia cognitio dignitatis illius facit, ut
summa veneratione habeatur.

Quomodo per hanc doctrinam bonus usus huius sacra-
menti adiuvatur? Respond. quia per illum in animis fide-
lium devotio, & reverentia, & debita præparatio effici
potest.

Quare ignorantia huius doctrinæ est causa peccatorum?
Resp. quia per illum fit, ut hoc Sacramentum neque san-
ctè, neque religiosè à fidelibus tractetur, illique debitus
honor non tribuatur.

Hoc peccatum estne grave? Resp. gravissimum, ita ut,
ait Catech. nullius sceleris, quam huius gravior à Deo
animadvertio metuenda sit.

Quare tam grave peccatum est? Resp. quia rem omnis
sanctitatis plenam, vel potius, quæ ipsum sanctitatis fon-
tem & auctorem continet, non religiosè tractare, & ven-
erari, summa impietas est.

Diviso totius tractationis in tres partes principales.

IN quot partes ista tractatio dividenda est? Resp. in
tres. In prima debet agi de Eucharistia, ut est sacra-
mentum: in secunda ut est communicio: in tertia ut est sacri-
ficiam.

Quomodo ista tria differunt inter se? Resp. Euchari-
stia dicitur Sacramentum, prout significat, & continet
Corpus, & Sanguinem Christi. Est Communicio, prout fi-
deles utuntur hoc sacramento. Est sacrificium, prout Deo
offerunt. Vnde sacramentum respicit substantialia: Com-

C. R. n. 1.

C. T. ubi

sup. C. R.

num. 1.

ibidem.

munio usum, & administrationem: sacrificium verò
oblationem.

Diviso tractationis de Eucharistia, ut est Sacramentum.

IN quot capita debet dividi tractatio de Eucharistia, ut
est sacramentum? Resp. in sequentia.

In primo debet tractari de hoc sacramento, & attinen-
tibus ad ipsum.

In secundo de materia Eucharistia.

In tertio de forma illius.

In quarto de consecratione, & transsubstantiatione.

In quinto de speciebus sacramentalibus.

In sexto de contento sub istis speciebus.

In septimo debent probari ea, quæ dicta sunt.

In octavo de cultu, & veneratione sanctissimo Sacra-
mento exhibenda.

In nono de fine, & effectu sacræ Eucharistia.

De Sacramento Eucharistia. Cap. 1.

Vid consideratur in hoc capite de Eucharistia? Resp.

ait Arist. primò considerandum est de aliqua re pro-
ut est quoddam totum, & deinde singule partes illius sunt
distinguentur, & in hoc capite consideratur de Euchari-
stia ut est quoddam totum.

Quid consideratur à catec. in hoc capite de Sacra-
mento, ut est quoddam totum? Resp. primò de institutione
Eucharistia: secundò de nominibus Eucharistia: tertio
de differentia inter Eucharistiam, & alia sacramenta:
quartò de veritate illius: quindò de re ab Eucharistia si-
gnificata.

De institutione Eucharistia. Num. 1.

Vid primò debet in hoc sacramento considerari? Num. 1.

Resp. institutio, ait Catec. & quæ ratione facta sit.

Quis instituit? Resp. Christus.

Quando? Resp. in vltima Cæna.

Propter quid? Resp. ne vilo vaquam tempore à suis
abesset, sed semper cum illis permaneret.

Quare hoc fecit? Resp. ut daret divinum, & admira-
bile pignus illius infiniti amoris, quo usque in finem fide-
les omnes diligit, & dilect.

Si Christus non fuisset dilecturus ex hoc mundo, insti-
tuit? Resp. non fuisset opus: ideo dicitur, sciens horam
iam advenire, ut transiret ex hoc mundo ad Patrem, &c.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Num. 12.

C. R. n. 2.

Luc. 22. Quomodo instituit? Resp. ut in Evangelio, & apud Ca-
techist. reclarat. ch. C. R. num. 1.

De nominibus Eucharistia.

Num. 3.

Num. 3. **Q**uibus nominibus appellatur hoc Sacramentum?
Resp. plurimis.

Ibidem. Quare hoc? Resp. quia admirabilis ejus dignitas, &
excellencia uno vocabulo non potest explicari.

Num. 3. 4. 5. Quae sunt ista nomina? Resp. primò est Eucharistia,
secundò sacrificium, tertio communio, quartò sacra-
mentum pacis, ac charitatis, quinto viaticum, sexto
coena.

Num. 3. Cur dicitur Eucharistia? Resp. quia hoc nomen rectè
significat naturam huius Sacramenti.

Ibidem. Quid significat? Resp. bonam gratiam, & gratiarum
actionem.

Ibidem. Quare hoc Sacramentum dicitur bona gratia? Respon-
d. primò, quia continet Christum, qui est fons, & author
omnis gratiae: secundò quia praesignificat vitam aeternam,
quae dicitur gratia Dei.

Ibidem. Quare dicitur gratiarum actio? Respond. primò, quia
Christus in institutione huius Sacramenti gratias egit
Deo Patri: secundò, quia in hoc Sacramentum quotidie
gratiae aguntur Deo pro omnibus beneficiis, & in particu-
lari pro institutione huius Sacramenti, dum in Sacrifi-
cium Deo Patri offertur.

Ess. 22. c. 1. Quare dicitur Sacrificium? Resp. quia in ipso Christus
Deo patri offertur, & immolatur.

Ess. 13. c. 2. Cur dicitur communio? Resp. quia per hoc Sacramen-
tum homo communicat, & participat de corpore & lan-
guine Christi? C. R. num. 3.

Ibidem. Quare dicitur Sacramentum pacis & charitatis? Resp.
quia per ipsum homo copulatur Christo, ut capiti, & sub
hoc capite ita connectitur cum aliis membris, id est
fidelibus, ut unum corpus fiat cum illis.

C. R. n. 5. Cur dicitur Viaticum? Resp. primò, quia est cibis spi-
ritualis homini constituto in via: id est, in hac peregrina-
tione: secundò quia monet, & parat nobis viam ad aeter-
nam felicitatem. Propter quod mortuuri tibi solet.

can. 6. & 7. Num. 5. Quare appellatur Coena? Resp. quia à Christo in vlti-
ma coena institutum est.

Quod Eucharistia sit Sacramentum, & quia ratione.

Num. 4.

Eucharistia est Sacramentum? Resp. est determinata-
tum de fide, quod sit Sacramentum.

Quare est Sacramentum? Resp. quia habet omnia, quae
requiruntur ad Sacramentum.

Quae requiruntur ad esse Sacramentum? Resp. tria: pri-
mum esse signum sensibile: secundum habere significatio-
nem, & efficientiam gratiae: tertium esse institutum à
Christo.

Haec sunt in Eucharistia? Resp. ita est; species enim
panis sunt res sensibiles: significant etiam, ut dicitur, re-
fectionem spiritualem, & gratiam. Et Eucharistia est à
Christo instituta.

De Sacramento, re Sacramenti, & v'requae.

Num. 5.

Quid est Sacramentum tantum in Eucharistia? Resp. Num. 8.
species panis, & vini.

Quare hoc? Resp. quia tantum significant, & non sunt
res significata.

Quid est res Sacramenti tantum? Resp. gratia, seu refe-
ctio spiritalis.

Quare hoc? Resp. quia gratia est tantum res significa-
ta, & in Sacramento nihil significat.

Quid est res, & Sacramentum? Resp. corpus, & sanguis
Christi. C. R. num. 8.

Quare hoc? Resp. quia tum significantur à speciebus,
tum significatur refectionem spiritualem.

Quot sunt ea, quae in Eucharistia appellantur Sacra-
mentum? Resp. sic Cat. sacros Scriptores appellare Sacra-
mentum: primò consecrationem: secundò communio-
nem, vel perceptionem sacramenti: tertio ipsum Domi-
ni corpus, & sanguinem, qui in Eucharistia continentur:
quarto ipsas panis & vini species.

Quarum proprietatem habent sacramenti rationem? Resp.
sic Catech. tria prima minus propriè dicuntur Sacramen-
tum: vltimum verò, id est species, veram, & absolutam
sacramenti rationem habent.

Quare hoc? Resp. quia species panis, & vini propriè si-
gnificant gratiam, & refectionem spiritualem, & sensi-
biles sunt.

- Num. 7.** Eucharistia convenit cum aliis sacramentis? Resp. convenit in definitione, & in quatuor causis sacramentis, ut dictum est. C. T. scilicet. 13. c. 3.
- Num. 9.** Differt ab illis? Resp. ita est. C. T. scilicet. 13. cap. 3.
- C. T. scilicet. 13. ca. 1. & 2. & 3.** Quomodo differt? Resp. primò respectu dignitatis, quia est sacramentum Sacramentorum, & tanquam sol eminet inter illa: secundò ratione rei contenta; alia enim continent gratiam, at Eucharistia fontem, & authorem gratiae: tertio in aliis sacramentis materia non mutatur in aliam rem, vel naturam, sed manet quod prius erat: at in Eucharistia materia, id est panis, & vinum, mutatur in substantiam Corporis, & sanguinis Christi: quartò alia Sacramenta perficiuntur usu materiae, & sine usu esse non possunt; veluti non potest esse Baptismus, nisi quis baptizetur: at Eucharistia per solam consecrationem materiae perficitur sacramentum; cum enim Eucharistia servatur in pyxide, verè & realiter est Sacramentum, etiam si nullus sit, qui illam percipiat, & communicet.
- C. T. scilicet. 13. ca. 3.**

De unitate Sacramenti Eucharistiae. Num. 7.

- Scilicet. 7. Can. 1. Catech. de Euchar. n. 10.** Eucharistia est unum, an plura sacramenta? Resp. de fide tenendum est, esse unum.
- Quomodo est unum, si habet duplicem materiam, duplicem formam, & duplicem consecrationem? Resp. aliud est dicere, quod sit individuum: aliud quod si unum: habere enim duplicem materiam, formam, consecrationem, facit ut non sit individuum, id est facit ut sit divisum in duas res: sed non facit quin ex his duabus rebus fiat unum Sacramentum.
- Num. 10.** Sacramentum Eucharistiae à quo accipit unitatem? Resp. Catech. ait, à re significata; & D. Th. à fine sacramenti, quod idem est. D. Th. 1. p. q. 73. art. 2.
- Ibidem.** In Eucharistia quid est fons, & res significata? Resp. fons Eucharistiae potest dici refectio spiritalis: res verò significata potest dici alimentum, id est corpus, & sanguis Christi sub ratione cibi; & potus.
- Ex C. R. n. 10.** Quae differentia est inter alimentum, & refectioem? Resp. alimentum est veluti panis; refectio veluti nutri-

tio, seu refectio est fons, & effectus alimenti, ex Concilii Trid. sess. 13. cap. 2.

Potest esse alimentum absque refectioe? Resp. sicut panis C. T. scilicet. 13. n. 10. potest esse sine manducatione; manducatio autem non potest esse sine eo quod manducatur; ita alimentum potest esse sine refectioe.

Quomodo Eucharistia accipit unitatem à fine, & à re C. T. scilicet. 13. significata? Resp. sic: refectio spiritalis est fons Eucharistiae. C. R. R. refectio alimentum est medium, quo haec refectio obducitur: n. 10. D. T. cum itaque cibus, & potus sit alimentum ad refectioem; 1. p. 7. 17. rectè ex duobus alimentum, & refectio tradita est. art. 2.

De definitione Sacramenti Eucharistiae. Num. 8.

Eucharistia habet propriam definitionem? Respond. Ex C. T. scilicet. 13. ca. 1. habet.

Quaenam est? Resp. Haec, Eucharistia est Sacramentum corporis, & sanguinis Christi, sub speciebus panis & vini institutum ad spirituales hominis refectioem. C. R. num. 7. 8. 26. & c.

Haec definitio est completa? Resp. videtur completa.

Quare? Resp. quia explicat quatuor causas hujus Sacramenti.

Qua ratione? Resp. illa particula, Institutum, significat causam efficientem: Illa, ad spirituales hominis refectioem, effectum. Vfus etiam, ait D. Thomas, est huius Sacramenti, sicut etiam effectus. Illa verò, Sacramentum corporis, & c. significat materiam, & formam sub ratione Sacramenti.

Quomodo hoc est? Resp. illa verba, species panis, & vini ostendunt quid sit illud, quod est in Eucharistia sensibile, & constituitur signum rei factae: Illud verbum, Sacramentum, ostendit quod istae species sunt signum rei factae: Ve verò exprimat, quanam sit res facta, quam significant dicte species, ponuntur illae duae particulae: prima est corporis, & sanguinis Christi, secunda hominis refectio spiritalis: species enim Sacramentales ista duo significant, & continent: idè est bona definitio.

De re significata in Eucharistia. Num. 7.

Quid est illud quod significatur in Eucharistia? Resp. tria in illa significantur, primò in re praeterita, id est

C. T. scilicet. 11. ca. 1. C. R. num. 11.

passio Christi, in cuius memoria sit; secundum res presentis, id est gratia, necnon corpus, & sanguis Christi; tertio res futura, id est vita aeterna: unde canit Ecclesia: *O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, mens impletur gratia, & futura gloria novis signis datur.*

De materia Eucharistiae. Cap. II.

C.R. 11. **A**D quid prodest cognitio de materia Eucharistiae? Resp. ad tria: primum ut sacerdotes sciant rectè conficere hoc Sacramentum, & alij ministri preparare veram materiam illius; secundum ut populi doceantur de significatione dictae materiae; tertium ut fideles excitentur ad studium, & desiderium obtinendi rem ab ipsa materia significatam.

Num. 11. **Q**uid considerat Catech. circa materiam? Resp. primum quomplex sit materia, & quare; secundò quò materia sit de necessitate sacramenti; tertio qualis sit de necessitate praeccepti; quarto de significatione dictae materiae.

De duplici materia Eucharistiae. Num. 1.

C. R. sess. **Q**uovplex est materia Eucharistiae? Resp. duplex, *panis, & vinum.* C.R. num. 12.

10. & 35. **Q**uare ista materia duplex est? Resp. quia sic convenit Eucharistiae, ut est Sacramentum, & communio, & sacrificium.

e. 1. D. Th. **Q**uomodo convenit illi, ut est Sacramentum? Resp. quia Sacramentum debet significare illud quod efficit: Effectus autem Eucharistiae est refectio spiritualis; haec autem significatur per cibum, & potum.

Quomodo convenit communioni? Resp. quia Eucharistia non solum habet effectus in animam, sed etiam in corpus recipientis; & ideo per panem, & corpus Christi designatur refectio corporis: per vinum, & sanguinem refectio animae, quae in sanguine esse videtur.

Num. 35. **Q**uomodo sacrificio? Resp. quia in sacrificio Missae representatur passio Christi: In passione autem sanguis fuit separatus à corpore; & ideo bene representatur passio significando sanguinem à corpore separatam.

De pane in Eucharistia adhibendo. Num. 3.

Num. 12. **Q**ui panis debet adhiberi in Eucharistia conficienda? Resp. de necessitate Sacramenti debet esse triticus

de necessitate praeccepti debet esse azymus, id est sine fermento, vel levino.

Quomodo Carec. probat de necessitate Sacramenti esse *ibidem.* quòd panis triticus sit? Resp. triplici ratione: primò ex scriptura, quae panem simpliciter dicit, & ideo triticum significat: communis enim loquendi consuetudo, cum panem absolute dicit, triticum intelligit, & in veteri Testamento panes propositionis ex simila, id est farina frumenti, efficiebantur. Secundò probat ex Apostolica traditione, Tertio ex Catholicae Ecclesiae auctoritate.

Panis ex hordeo, vel leguminibus, vel ex aliis terrae *ibidem.* fructibus esset apta materia? Resp. non.

Quare debet esse azymus? Resp. ob duplicem causam: **Num. 13.** prima est, quia Christus in pane azymo consecravit: secunda, quia sic convenit huic Sacramento: Fermentum enim significat malitiam, carere autem fermento significat huic Sacramento convenite integritatem, & munditiam, sicut ex Apostolo acceptum est, qui ait: *Non in fermento veteri, neque in fermento malitiae, & nequitiae, sed in azymis sinceritatis, & veritatis.*

Quomodo scitur, quòd Christus consecravit Eucharistiam ex pane azymo? Resp. ex hoc quòd Christus consecravit in festo azymorum, cum Iudaeis non licebat comedere panem fermentatum. **Num. 15.**

Quomodo scitur fuisse festum azymorum, cum Ioannes dicat fuisse ante diem festum Paschae, in quo panes azymi manducabantur? Resp. scitur, quia alij Evangelistae dicunt fuisse primo die azymorum. **Mat. 13.** **Num. 13.**

Quomodo ergo Evangelistae conveniunt in eo? *ibidem.* Resp. Illud vespere, in quo Christus comedit Agnum Paschalem, erat fuisse feria quinta, quae non erat dies festus Paschae, & erat principium feriae sextae, quae erat primus dies Paschae, & festi azymorum: incipiebant enim comedere azyma in vespere Iovis. Ideo Sanctus Ioannes respiciendo ad illud vespere, prout erat finis Iovis, dixit: *Ante diem festum Paschae*; sic enim consideratur dies, ut est naturalis. Alij Evangelistae considerantes illud vespere, non ut finis diei naturalis, sed ut initium diei festi, dixerunt: *primo die azymorum*; ideo omnes idem dicunt.

Quare si Christus consecravit in pane azymo, non est de necessitate **Num. 14.**

ficatæ sacramenti? *sc.* quia utrumque genus panis, sive azymi, sive fermentati propriè, & verè panis est. Evangelium autem dicit, quod *Christus accepit panem*; ideo hæc conditio non est de substantia materie.

Ex C. T. fess. 7. c. 10. II. 12.
Nonne omnia, quæ facit Christus circa aliquod Sacramentum, sunt de substantia illius? *sc.* non, nisi pertineant ad substantiam materie, vel formæ, vel efficientis, vel finis. *C. R. num. 14.*

ibid. 14.
Quomodo potest hoc fieri? *sc.* ex traditione Apostolorum, Christus enim antequam consecraret Eucharistiam lauit pedes Discipulorum, & post eorundem consecravit, & Apostolos communicavit: & tamen Apostoli non docuerunt ista esse faciendâ; imò ad jejuniis Eucharistiam debere sumi, ab illis, ait Catech. traditum est, & lavare pedes ante communionem nunquam fuit in usu.

Num. 14.
Possunt Latini Sacerdotes consecrari in fermentato? *sc.* non possunt sine mortali peccato.

ibidem.
Quare hoc? *sc.* ait Catech. quia Pontif. Max. præcepit, ut in pane azymo Eucharistia consecraretur.

De quantitate materie consecranda. Num. 4.

ibidem.
Estne determinatum quantum panis, vel quanta materia sit consecranda? *Resp.* Non, quia non est certus numerus eorum, qui aut possint, aut debeant communicari: cum enim visus sacramenti sit finis illius, tanta materia debet consecrari, quanta ad usum fidei- lium satis sit.

Quod, & quale vinum sit materia Eucharistia.

Num. 5.

Num. 15. Conc. Trid. fess. 22. c. 7.
Quod vinum est necessarium ad Eucharistiam? *Resp.* vinum vitis est de necessitate sacramenti: quod verò sit aqua permixtum, est de necessitate præcepti.

Num. 15.
Quomodo probatur quod vinum, non quodcumque, sed ex vite sit materia huius sacramenti? *Resp.* quia scriptura ita docet, ut *Matth. 26. non bibam amodo de hoc genimine vitis*. Et Ecclesia Catholica semper ita docuit.

Ex C. T. Num. 15.
Acetum vel vinum malorum granatorum, vel vinum corruptum possunt esse materia? *Resp.* non; quia quod non est ex vite, & quod non est vinum, non potest esse materia.

Mustum est apta materia? *Resp.* mustum est vinum ex vite, sed propter reverentiam sacramenti, cum

fit impurum, sine necessitate non debet adhiberi.

Quare aqua debet admisceri? *Resp.* primò quia id à *C. T. fess. 12. Christo Domino factum esse, Conciliorum autoritate, & c. 7. C. R. sancti Cypriani testimonio comprobatur; secundò quia Num. 16. ex Apostolica traditione habetur, quod ita sit: tertio quia Ecclesia perpetuò ita servavit, & servavit præcepit.*

Quare Apostoli, & Ecclesia hoc præceperunt? *Resp.* *fess. 11. c. 7. primò ad imitationem Christi: secundò ad renovandam memoriam sanguinis, & aque quæ de latere Christi permixta exierant: tertio ad significandam unionem populi fideles cum Christo: Aquæ enim, ut in Apocalypsi habetur, populum designant.*

Peccat mortaliter, qui non apponeret aquam? *Resp.* ita est. *C. R. num. 37.*

Quantam aquæ quantitas est adhibenda? *Resp.* modica: *C. T. fess. 22. ita ut longè major sit quantitas vini, quàm aquæ. c. 7. n. 17.*

Quare hoc? *Resp.* quia Honorius Pontifex ita decrevit, & ratio etiam suadet, quia sacri Scriptores dicunt aquam illam in vinum conversi, ideo debet esse modica, ut conversio facilius fiat.

De significatione materie panis, & vini. Num. 6.

Quæ significantur, & declarantur à materia Eucharistia? *Resp.* quatuor: primò ut quomodo Christus sit cibus, & alimentum vite: secundum declarat quomodo fiat conversio panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi: tertium ostendit quomodo Eucharistia fideles invisibiliter nutriat: quartum explicat conjunctionem fidei- lissimam in vnum Christi mysticum corpus.

Quomodo panis, & vinum declarant quæ ratione Christus sit alimentum vite? *Resp.* quia sicut ipsa sunt alimentum vite corporalis, ita significant, & declarant quod corpus & sanguis Christi sunt alimentum vite spiritualis: ideo significant Christum ut est vera hominum vita.

Quomodo ostendunt convenientiam conversionis panis & vini in corpus, & sanguinem Christi? *Resp.* quia sicut videmus quotidie convenienti ratione vi naturæ panem, & vinum in humanam carnem, & sanguinem mutari: ex hoc facilius quis potest adduci, ut credat, divina virtute posse converti panem, & vinum in corpus, & sanguinem Christi: quod enim natura facit convenienter, motu ma-

Ibidem.

gis, & melius Deus qui est supra naturam efficere potest. Quomodo significant & declarant effectum Eucharistiae in anima? Resp. tali ratione, sicut panis & vinum naturali virtute mutantur occulte in corpus, & sanguinem manducantis illa corporaliter, & virtute supernaturali in corpus, & sanguinem Christi, idem panis, & vinum occulte convertuntur, ita ut homo nec naturalem, nec supernaturalem conversionem videre possit; credibile, & rationale debet videri homini, quod Deus per Eucharistiam possit animam renovare ad vitam; etiam ipsa sensibus hoc non percipiat.

Ibidem.

Quomodo significat unionem Ecclesiae? Resp. quia sicut ex multis granis efficitur panis, & multitudine ractorum fit vinum; ita ab ipsis pane, & vino significatur & declaratur qua ratione ex multitudine fidelium fiat vnum Ecclesiae corpus, tanquam ex multis membris dum vinculo huius divini Sacramenti arctissime colligantur, & tanquam corpus efficiunt.

De forma Eucharistiae. Cap. III.

Num. 19.

Debetne populi doceri de forma Eucharistiae? Resp. non, nisi necessitas cogat, quod esset si quis falsam de illa doctrinam doceret.

Ibidem.

Quinam debent de illa edoceri? Resp. primò Sacerdotes, ne formae ignorantia in Eucharistia consensenda turpissime peccent; secundò illis qui factis initiati sunt, quia Sacrosancti celebranti ministrant, & ad gradum Sacerdotij sunt destinati.

Ibidem.

Quid circa hanc formam tractat Catechismus? Resp. primò distinguit, quae verba sint de necessitate formae, & quae non; secundò explicat illa verba, quae ad formam pertinent certum est.

De forma Consecrationis panis. Num. 2.

Ibidem.

Quanam est forma ad consecrandum panem? R. Ista

Math. 26.

Luc. 22.

1. Cor. 11.

Quod est corpus meum. Unde hoc habetur? Resp. Ex Evangelio Matthaei, & Lucae, & ab Apostolo Paulo 1. Cor. 11.

Num. 19.

Quid dicunt? Resp. ita Conantibus illis accepit Iesus panem & benedixit, ac fregit, dedique discipulis suis, & dixit: Accipite, & manducate. Hoc est Corpus meum: & in fine dixit: Hoc facite in meam commemorationem,

Quare haec est forma consecrationis panis? Resp. primò, *Ibidem.* quia Christus illa vltus est: secundò, quia eandem Catholica Ecclesia semper retinuit: tertio, quia iustitia sanctorum Patrum testimonia ita affirmant: quarto quia de hoc extat Concilii Tridentini decretum: quinto quia etiam ratione probatur: si enim forma ea est, quia illud significatur, quod in hoc Sacramento efficitur: & dicta verba, non alia, significant conversionem panis in corpus Christi: merito dici debet, quod forma huius Sacramenti existat.

Illud verbum, benedixit, nonne significat consecrationem? Resp. significat ita: Accipiens panem benedixit illum dicens, id est benedixit his verbis: Hoc est Corpus meum.

Illud verbum, *Enim*, estne de forma? Resp. non, sive in Num. 20. consecratione Corporis, sive Sanguinis.

Potest omitti sine peccato? Resp. non potest. Illa verba: Accipit panem, suntne de forma? Resp. non; *Ibidem.* quia aliud est accipere panem, aliud consecrare: & sicut Num. 19. Christus accepit panem, & illum non consecravit.

Illam verba, fregit, deditque discipulis, & dicit: Accipite, Num. 23. & manducate, suntne de forma? Resp. non, quia pertinent ad vltus Sacramenti, non ad Sacramentum: manducare enim panem non est de substantia, vel forma panis, sed vltus illius.

Quare non omnia verba quae Christus dixit in consecratione Eucharistiae, sunt de forma, sed aliqua tantum? Resp. quia aliqua pertinent ad substantiam Sacramenti, aliqua ad vltus: & quae pertinent ad vltus, non sunt de substantia Eucharistiae, quae etiam sine vltu perfectum est sacramentum.

Explicatio formae iam dictae.

Num. 3.

Quot particulae sunt in forma consecrationis panis? Num. 19. Resp. quatuor: prima Hoc, secundò Est, tertio a Cor. 3. p. 4. 78. plus, quarto Meum. Quid significat illa particula, Hoc? Resp. ait, D. Th. si. C. T. 1. 13. significat contentum sub speciebus panis.

Quid est hoc contentum? Resp. ante consecrationem

erat substantia panis, post consecrationem est substantia corporis Christi. D.Th. *ibid.* C.R.n.38.

C.T. *ibid.* Per hoc contentum intelligitur substantia panis, an corporis Christi, an utriusque? Resp. ait D.Th. per hoc contentum intelligitur substantia, non determinando, nec de substantia panis, nec de substantia corporis Christi.

Ibid. D.T. Quare sic? Resp. quia forma significat productionem Sacramenti, & Sacramentum.

D.T. *ibid.* Quomodo effectio Sacramenti? Resp. quia dicendo, substantia contenta sub his speciebus est corpus meum, si pro substantia intelligatur, quod etiam commune substantiæ panis, significabitur per illam formam, quod substantia, quæ erat panis, modò est corpus Christi, quod est substantiam panis conversam esse in corpus Christi.

Quomodo talis forma significat sacramentum? Resp. quia significabit virtute ipsius formæ effectum esse, vt sub illis speciebus sit corpus Christi per conversionem panis in ipsum.

Quid significat illa particula, *Est*? Resp. realem, & veram præsentiam corporis Christi: non enim dici videtur, appareat, erit: sed ait, *Est*, quod veritatem & realitatem significat.

Quare Christus non dixit: *Hoc sit, vel fiat corpus meum*? Resp. quia talia verba significarent non corpus Christi tanquam sub illis speciebus contentum, sed tantum significarent ipsum fieri: sacramentum autem Eucharistiæ debet significare realem præsentiam corporis Christi.

Cur Christus non dixit imperativè: *Hoc fit, vel fiat corpus meum*? Resp. quia forma Eucharistiæ non debet significare imperium Christi, sed realem præsentiam illius in sacramento.

Illà dictio, *Est*, significatne factam fuisse consecrationem? Resp. ita est, quia dicendo, *Hoc*, quod prius non erat corpus Christi, modò est corpus Christi, verè significat substantiam panis conversam esse in corpus Christi.

Quid significat illa particula *corpus*? Resp. substantiam corporis Christi.

Significatne magnitudinem, figuram vel locum corporis Christi? Resp. nihil aliud significat, quàm substantiam

corporis Christi? Simpliciter enim, & absolute dicit: *Est corpus meum*.

Significatne languinem, animam, & divinitatem Christi. *Ses. 13. c. 3.*
 C.T. *ibid.* *Est*? Resp. non, sed tantum corpus Christi.

Nonne sanguis, anima, & divinitas sunt in hostia consecrata? Resp. sunt, sed non ex significatione, & vi illius verbi, *Corpus meum*: sunt autem ibi per realem concomitantiam, vt dicitur.

Quid significat illa particula, *Meum*? Resp. primò si significat Sacerdotem proferre illa verba in persona Christi: aliter enim verba significarent adesse ibi corpus non Christi, sed Sacerdotis: secundò determinat quoddam corpus sub illis speciebus continetur, nempe ipsius Christi, quia talia verba cum tali effectu protulit, & ab aliis hoc nomine voluit esse proiata.

De forma consecrationis vini. Num. 4.

Quantum est forma consecrationis vini? Resp. ait Cat. Num. 11. *Quædam credendum est esse hæc: Hic est calix sanguinis mei, novi et æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

Nonne Christus plura alia verba dixit in consecratione sanguinis? Resp. dixit, sed illa non sunt de substantia, & necessitate formæ, sicut de priori dictum est.

Vnde habetur, quod omnia dicta verba sint de forma huius consecrationis? Resp. primò ex sacris Scripturis, secundò ex traditione Apostolorum.

Quæ verba accepta sunt ex traditione? Resp. illa duos *ibidem.*

Æterni, & Mysterium fidei.

Quæ ex sacra Scriptura? Resp. reliqua omnia. *Ibidem.*

Accipiuntur ex eodem scripturæ loco? Resp. Ex diversis. Illud enim verbum, *Hic est calix*, à D. Luca & ab Apostolo acceptum est. Ista verò, *Sanguinis mei, vel sanguis meus, novi Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*, partim à D. Luca, partim à D. Mattheo dicta sunt.

Est indubitanter creandum, quod ista sit forma? Resp. ita est, ait Catech. quia scripturæ, & sancta traditio Catholice veritatis interpres, & custos, ita nos docuit: sed ratio

De materia huius Sacramenti. Cap. II.

- Num. 7.** **Q**uænam est materia huius Sacramenti? Resp. Chrismâ.
- Ibidem.** Quid significat hoc nomen Chrismâ? Resp. hoc nomen est Græcum, & apud profanos Scriptores significat omne genus vnguenti; apud Ecclesiasticos significat tantummodò illud vnguentum, in quo hæc tria reperiuntur: primò quod sit ex oleo olivarum: secundò ex balsmo: tertio quod sit ab Episcopo solemniter consecratum.
- Ibidem.** Quare non ex una, sed ex duobus rebus materia constituitur? Resp. ad significandam multiplicem Spiritus sancti gratiam, quæ in hoc Sacramento confertur.
- Num. 8.** Quare ponitur oleum? Resp. quia significat plenitudinem gratiæ, quæ in hoc Sacramento confertur.
- Num. 9.** Quare balsamum? Resp. duplici de causa: prima, quia suo odore significat, quod confirmatus debet esse bonus odor Christi: secunda, quia balsamum non sinit res putrescere, idè ostendit per effectum Confirmationis fideles à peccatis defendi posse.
- Num. 10.** Quare consecratur ab Episcopo? Resp. primò, quia Christus in extrema cœna sic instituit: secundò, quia ita ratio postulat; aqua enim in Baptismo Christi fuit consecrata: materiam autem Confirmationis Christus non consecravit usu, & tractatione, idè decuit ab Episcopo consecrari, qui est ordinarius minister istius Sacramenti.

De forma. Num. 2.

- Num. 11.** **Q**uæ est forma huius Sacramenti? Resp. ista: Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.
- Num. 12.** Quot sunt res significatæ ab hac forma? Resp. tres. Prima potestas, à qua hoc sacramentum vim habet: secunda robur, quod tribuitur confirmato: tertia signum quod illi datur ad militandum: primò est sancta Trinitas: secundum significatur unctio: tertium signo crucis.
- Ibidem.** Quare hæc est vera forma huius Sacramenti? Resp. quia sic rationi convenit; sed potissimum, quia Catholica Ecclesia ita semper docuit, & ex Apostolorum traditione accepit.

De efficiente huius Sacramenti. Cap. III.

- Q**uis est auctor huius Sacramenti? Resp. Christus. **Num. 6.**
Quis hoc docet? Resp. præcipue S. Fabianus Pontifex & martyr, qui dixit, Christum præcepisse ritum Chriftianis, & verba, quibus in ejus administratione Ecclesia utitur; sed & alii multi antiqui Patres, Dionysius, Eusebius Cæs. Ambr. Aug. Melchiodorus, Urbanus, Fabianus, Eusebius Pontifex & martyr.
- A**postolis fuit hoc sacramentum collatum? Resp. **Num. 2.** fuit in die Pentecostes.
- A**postoli hoc sacramentum administrarunt? Resp. ita **N. 1. 2. 5.** est, ut patet factum à SS. Petro, & Ioanne in Samaria.

De ministro huius Sacramenti. Num. 2.

Episcopus est ordinarius minister huius Sacramenti? **Ibidem.**
 Resp. est, & est de fide: Conc. Trid. sess. 7. de Confirmatione.

Quare hoc? Resp. quia antiqui Patres sic docent, & ex **Num. 12.** scriptura colligitur, & ratio ita suadet.

Quomodo ratione declaratur? Resp. sic, sicut in ædificiis extruendis fabri, & inferiores ministri calcem, ligna, & reliquam materiam parant & componunt, absolutio tamen operis ad architectum spectat: Ita hoc sacramentum, in quo spirituale ædificium perficitur, à nullo alio, quam à summo Sacerdote, qualis est Episcopus, administrari opus erat.

De patris. Num. 3.

Patris quare in confirmatione adhibentur? Resp. quia **Num. 14.** confirmatus armatur ad pugnandum: qui autem gladiatoriam pugnam subeunt, egent doceri ab aliquo, quomodo se in dimicatione incolumes servent, & inimicam offendant, & idè rectè patri traduntur.

Contrahiturne affinitas? Resp. contrahitur, sicut de baptismo dictum est.

De fine, & effectu Confirmationis. Num. 4.

Vis est finis Confirmationis? Resp. augmentum, & **Num. 17.** perfectio vite spiritualis.

Quis effectus illius? Resp. plenitudo gratiæ, id est confirmare, augere, & perficere gratiam baptismalem.

Vbi declaratur in scriptura hæc gratiæ plenitudo? Resp. **Num. 24.** ex eo quod evenit Apostolis in die Pentecostes; qui omnia

Resp. tanquam causa, & effectus: sicut enim virtus Solis est causa, & fructus arborum effectus, & virtus medicinae est causa, sanitas vero est effectus, & fructus illius: ita virtus passionis est causa, fructus vero, & utilitates, quas homines accipiunt ex illa, sunt effectus.

ibidem.

ibidem.

Quare cum virtus passionis sit ad omnes, fructus illus pro multis, & non pro omnibus sunt? Resp. quia sicut infirmus potest nolle bibere medicinam sibi paratam, in qua sit virtus sanandi illum, ita homo per liberum arbitrium potest respuere virtutem passionis Christi sibi oblatam, unde privabitur fructu illius, & sic fit ut multi priventur fructu passionis Christi.

ibidem.

Possuntne alia mysteria circa veramque formam considerari? Resp. sic Catech. plurima alia in huius consecrationis verbis latent mysteria, quae hic non explicantur, sed assidua rerum divinarum meditatione, & studio quis per seipsum, Deo juvante, facile assequetur.

De consecratione, & transubstantiatione.
Cap. IV.

n. 9. 10. 16.

Quare post considerationem materiae, & formae agitur de consecratione? Resp. primo, quia consecratio est effectus formae: secundo, quia consecratio est ipsius materiae; id est, illud quod consecratur, est materia: tertio, quia declaratio ipsius facilius doctrinam eorum, quae postea sunt dicenda.

Quid est tractanda de consecratione? Respon. quid sit consecratio, quid est transubstantiatio, qua ratione habetur.

De consecratione quid sit. Num. 2.

3. par. 4. 37. art. 1.

Quid est consecratio? Resp. effectio, qua non sacrum efficitur sacrum.

Consecratio in Eucharistia, & in aliis sacramentis accipitur eadem ratione? Resp. non, sed multum diversa: in aliis enim consecratio est quaedam benedictio materiae, absque eo quod materia in aliquid aliud mutetur: in Eucharistia autem aliter fit.

C. T. f. 13.

c. 4. & c. 5.

C. R. n. 39.

a. 1. 40. 41.

In Eucharistia proprie quid est consecratio? Resp. Vera & propria definitio consecrationis, & quae maxime debet notari, haec est: Consecratio in Eucharistia est vera, & realis conversio totius substantiae panis, & vini in totam substantiam corporis, & sanguinis Christi.

Explicatio huius definitionis. Num. 3.

C. T. f. 13.

c. 4. & c. 2.

Quot particulae sunt in hac definitione? Respon. tres. Prima dicit illud quod convertitur, nempe substantiam panis, & vini: secunda dicit illud in quod convertitur, id est, substantiam corporis, & sanguinis Christi: tertia dicit ipsam conversionem.

Quare non dicitur panis, & vinum, sed substantia? C. T. f. 13. panis & vini? Resp. quia in pane, & vino duo considerantur, substantia & accidentia, in consecratione nulla fit conversio accidentium, sed tantum substantiarum; manent enim accidentia, sed substantia mutatur, & non manet.

C. T. f. 13.

Quare apponitur alia particula, totius substantia? Resp. ea. 2. C. R. quia post consecrationem nihil penitus manet de substantia panis, & est de fide.

C. T. f. 13. c. 1.

Quare dicitur conversionem fieri in substantiam corporis Christi? Respon. quia corpus, & sanguis Christi sunt in Eucharistia, ut dicitur, per modum substantiae, non autem quantitatis, vel extensionis, vel loci.

C. T. f. 13. c. 1.

Quare dicitur totius substantia? Resp. quia omne f. 13. c. 1. illud, quod pertinet ad substantiam, & integritatem corporis, ut ossa, & nervi, verè & realiter in Eucharistia reperitur.

Quare ponitur haec particula, conversio? Resp. quia per illam proprie exprimitur consecratio.

Qua ratione? Resp. quia per illam non sacrum, id est panis, & vinum, efficitur sacrum, id est corpus, & sanguis Christi.

De Transubstantiatione. Num. 4.

Quot modis appellatur Consecratio? Respon. tribus: primo dicitur Consecratio: secundo Consecratio: tertio Transubstantiatio.

C. T. f. 13.

c. 1. & c. 2.

Quare dicitur Conversio? Resp. quia una res convertitur in aliam.

Quare dicitur Consecratio? Resp. quia res non sacra convertitur in sacram, & sic sacra.

Ex C. T.

ib. can. 4.

Cur dicitur Transubstantiatio? Resp. quia haec conversio est mutatio de substantia in substantiam: ita ut tota substantia mutetur in totam substantiam.

ibidem.

Panis, & vini substantia in consecratione dicitur annihilari? Respon. non converti, dictum est, & est de fide.

ibid. & C.

R. nu. 14.

Num. 37.

Corpus, & sanguis Christi in consecratione incipit esse per creationem, ita ex nihilo fiat? Resp. non, sed per conversionem panis, & vini in ipsum.

Num. 37. Corpus Christi incipit esse in Eucharistia per motum localem, ita descendat de caelo, & veniat in hostiam consecratam? Resp. non, quia sic desineret esse in caelo; corpus enim non potest mutare locum, nisi deserat priorem locum ubi erat, Christus autem semper in caelo est.

Num. 40. & 41. Conversio, & mutatio panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi, potest dici generatio? Resp. non, sed debet dici transubstantiatio.

Num. 41. Quomodo differunt Generatio, & Transubstantiatio? Resp. sic. Substantia corporea necessarium habet duas partes, quarum una dicitur materia, altera forma, & in generatione fit mutatio solum in forma, non autem in materia; manente enim eadem materia, formae mutantur: unde generatio quadam ratione potest dici transformatio, i. mutatio à forma in formam. At in transubstantiatione tota substantia mutatur in totam substantiam, quae mutatio fit simul, tum materiae, tum formae.

Transubstantiatio est actio divina, & miraculosa, an naturalis? Resp. summè miraculosa.

Num. 40. Potest explicari exemplo naturali? Resp. non potest, quia natura talem additionem non producit.

Num. 10. & 13. Potest ostendi, quod sit credibile Deum posse hanc Transubstantiationem facere? Resp. potest sic: primò si Deus potuit ex nihilo creare omnia, multo magis poterit ex una re facere aliam: secundò si natura potest mutare partem substantiae in partem substantiae, id est, formam in aliam formam, rationabile est quod Deus possit mutare totam substantiam in totam substantiam: tertio si natura modico temporis spatio potest mutare per nutritionem cibum, & potum in carnem, & sanguinem; cur Deus non poterit hoc facere sua infinita virtute in instanti? Quod enim virtus finita facit in tempore, virtus infinita poterit in instanti.

Num. 38. & c. Potestne probari transubstantiatio hae auctoritate? Resp. Cat. probat scriptura, traditio, unanimi consensu, Patrum decretis, Conciliorum General. & Summ. Pont. de mùm omni auctoritate, quae possit aliquid probari. Infi-

tis miraculis hae veritas confirmata est, de probatione in cap. 17. dicitur.

Deberne diligenter inquiri, & doceri veritas transubstantiationis? Resp. non est curiosius inquirenda, sed ad 1. 3. 4. 4. primum articulum, qui est de omnipotentia Dei, & ad nonum, qui est de auctoritate Ecclesiae, est reducenda, credendum Deum posse facere omnia, & esse verum quod Catholica Ecclesia docet; potissimum autem rudes de hac re docendi non sunt.

De speciebus Sacramentalium. Cap. V.

Cognitio de speciebus Sacramentalibus est utilis ad Num. 8. explicationem Sacramenti Eucharistiae? Resp. valde utilis est, quia in ipso potissima ratio Sacramenti posita est.

Quid debet tractari de illis? Resp. primò quid sint: secundò quomodo sint: tertio quid significant: quarto quare post consecrationem dicantur panis, & vinum: quinto cur dicantur Sacramentales.

Quid sunt species panis & vini.

Num. 1.

Quid sunt species panis, & vini? Resp. sunt accidentia panis, & vini.

Quid est accidens? Resp. est illud, quod adheret, & accedit substantiae, & non est substantia.

Quae differentia est inter substantiam, & accidens? Resp. Num. 2. 6. Primum, substantia est veluti homo; accidentia sunt veluti C. T. vestimenta illius: secundò substantia constat ex materia, & forma rei; accidentia autem sunt conditiones quae huic materiae, & formae adveniunt, veluti color & alia.

Quae sunt accidentia panis & vini? Resp. color, odor, sapor, quantitas, figura, & similia.

Quot modis appellentur ista accidentia? Resp. primò C. T. & C. dicuntur accidentia: secundò symbola: tertio species: R. C. T. s. f. quarrò dicuntur, licet improprie, panis, & vinum. Catech. 13. c. 2. & 1. Rom. n. 22. & 40.

Quare dicuntur accidentia? Resp. quia adherent, & accedunt substantiae, sicut vestes ei, qui vestitus est.

Quare symbola? Resp. quia sunt veluti signa, vel indicia, vel imagines alicuius rei; ideo etiam ipsam substantiam indicant, & significant. Catech. Rom. n. 12. & 17. & 3.

Cur dicuntur species? Respondeo, quia imaginem sub-

Num. 25.

stantia sensibus representant. Illud enim, quod sensibus aliquid representat, à Philosophis species appellari consuevit.

Num. 40. Cur dicuntur panis, & vinum? Resp. ait Catech. post consecrationem aliquando species panis appellantur panis: non quia ibi sit aliquid de substantia panis, sed quia habent speciem, & similitudinem, & apparentiam panis: deinde quia retinent vim nutriendi, quæ panis propria est. Sacra autem scriptura ita sæpe appellat res cuiusmodi esse videntur, vnde Angelos appellat homines, non quia sint, sed quia tales esse videntur.

Quomodo sint in Eucharistia.

Num. 3.

Ses. 13. c. 2. Species panis & vini per consecrationem mutantur
C. R. n. 8. In aliquid aliud? Resp. non mutantur, sed manent eadem, solummodo superadditur illis hoc, quod sint Sacramentales: immò ipsum Sacramentum, & signum rei sacrae.

Ses. 13. c. 2. Quare superadditur hoc? Resp. quia ante consecrationem erant symbola substantiæ panis, & vini: post consecrationem verò sunt signum, & symbolum corporis, & sanguinis Christi. *C. R. n. 17.*

Num. 19. Quis dedit illis hanc vim significandi corpus, & sanguinem Christi? Resp. verba consecrationis.

Num. 19. Qua ratione? Resp. quia dum forma consecrationis panis dicitur, Contentum sub istis speciebus est corpus Christi; omnino dat illis speciebus vim significandi corpus Christi; sicut enim eam cetera premitur à sigillo, recipit impressionem sigilli, quæ manet recedente sigillo: ita verba consecrationis prolata super illas species, dant illi virtutem significandi corpus, & sanguinem Christi: idèd sunt sacra, & Sacramentum, *id est*, signum rei sacrae.

N. 26. 44. Istæ species ante consecrationem quomodo se habebant? Resp. inhærebant substantiæ panis, & vini.

Num. 44. Post consecrationem quomodo existant? Resp. sunt abscessi, *scilicet*, quæ vilo penitus subiecto.

Num. 44. Quare sunt sine subiecto? Resp. quia non possunt inhære corpori Christi, non enim sunt accidentia illius: neque substantiæ panis, & vini, cum nihil penitus de illa ibi sit: idèd relinquuntur, ut sine vilo subiecto existant.

Num. 21. Estne possibile hoc apud naturam? Resp. nulla ratione

est possibile apud Deum. Resp. omnia illi possible sunt; cum enim ipse dederit hanc legem naturæ, ut accidentis rei non possit separari à re, cuius est accidens, & quod accidens non possit esse sine subiecto: potest hanc legem dissolvare faciendo, ut accidens separaretur à suo subiecto: separare enim vnita lege naturali, Deo difficile non est, & ut accidens sit sine subiecto: quod enim subiectum facit accidenti quoad esse, Deus per ipsum facere potest.

Estne de fide, quod species panis, & vini post consecrationem existant sine vilo subiecto? Resp. ita est, quia *C. T. sess. 13.* hæc fuit perpetua, & constans Catholice Ecclesie doctrina, *can. 2.* plurimis testimoniis confirmata.

Quid significant species panis, & vini. Num. 4.
Num. 12. Vid significant species panis & vini post consecrationem? Resp. significant, ut dictum est, primò passionem Christi præteritam: secundò corpus, & sanguinem Christi, necnon gratiam, & alimentum, vel refectionem spirituales præsentem: tertio vitam æternam, & alia multa, sicut iam dictum est, & suo loco dicitur, & hoc illis convenit virtute formæ consecrationis.

Populi debent doceri de significatione harum specierum: Resp. maxime expedit illos docere, sicut in capite 2. dictum est, nempe de re contenta sub ipsis, & de significatione illarum.

De contentis sub istis speciebus. Cap. VI.

Expedit diligenter explicare quid continetur sub speciebus panis, & vini? Resp. expedit supra quam *C. T. sess. 13.* dici potest. Hæc enim veritas est basis & fundamentum *c. 11. C. T.* istius tractationis, & per illam omnia illustantur & *sess. 13. c. 1.* pat. sunt. *C. 2. C.*

Quid debet considerari circa hoc? Resp. duo: primum *T. ibid.* quid continetur sub istis speciebus ante consecrationem, secundum quid continetur post consecrationem.

Quid continetur sub illis ante consecrationem? Resp. sola substantia panis, & vini.
Continetur ante consecrationem aliquid corporis, & *ibidem* sanguinis Christi. Resp. nihil penitus.

Quid continetur sub illis post consecrationem? Resp. *ibidem.* tota substantia corporis, & sanguinis Christi.

Romanæ aliquid de substantia panis, & vini? Resp. *Sess. 13. c. 2.* nihil penitus, & est de fide.

C.T. f. 13. can. 17. **C.R. n. 27.** **Sess. 13. c. 1.** **C.R. n. 26. n. 13.**
De reali presentia Christi in Eucharistia. Num. 2.
 Quid debet considerari circa realem presentiam Christi in Eucharistia? Resp. primò quod ibi sit verè, & realiter: secundò quomodo incipiat ibi esse: tertio qua ratione ibi sit: quarto propter quid velit ibi esse, & tali ratione: quinto quanta ex hoc Ecclesia dignitas sit.

C.T. f. 13. can. 1.
 In Eucharistia continetur verum Christi Domini corpus: Resp. continetur verè & realiter, & illud idem quod natum est ex Virgine, & sedet ad dexteram Patris, & est de fide.

Continetur in Eucharistia ossa, & nervi, & omnia, quæ ad veram corporis Christi rationem pertinent: Resp. indubitanter credendum est, ita vt omnes partes corporis Christi ibi sint.

Continetur totus Christus in Eucharistia cum anima, & divinitate: Resp. ita est.

Ibid. c. 2.
 In quacunq; particula panis, & vini quantumvis minima, continetur totus Christus: Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
 Vnde hoc habetur: Resp. primò ex auctoritate D. Aug. qui hoc dicit expressè, vt apud Catech. secundò, ex illa sequentia, quæ habetur in Missa corporis Christi: tertio, ex Conc. Trid. qui hoc determinavit de fide: quarto, potest colligi ex Evangelistis: ait enim Cat. non est credendum quod singula panis frustra, seu particula à Christo proptia, & separata verborum forma sint consecrata: sed simul omnis panis, qui Apostolis distribuendus erat, debet dici consecratus: & idè in qualibet particula, etiam divisa, post consecrationem, totus Christus continetur.

C.R. n. 16. **C.T. f. 13. can. 3.**
Quomodo Christus incipiat esse in Eucharistia. Num. 3.
 Christus post consecrationem incipit esse sub speciebus panis & vini: Resp. incipit.

C.T. f. 13. can. 2. **C.R. n. 17.** **40. 41.** **C.T. & C. R. ibid.**
 Qua ratione? Resp. non incipit esse ibi per creationem, neque per generationem, neque per loci mutationem, ita vt descendat de cælo, illud relinquens, & in hostiam descendat, sed incipit esse per conversionem panis, & vini in ipsum, vt dictum est, Domini corpus.

Quomodo ostenditur ita esse? Resp. quia Ecclesia Catholica ita docet, & ratio etiam dicitur, quia convenit Christum incipere ibi esse alia ratione quàm dicta conversione.

Quomodo Christus sit in Eucharistia? Num. 4.
 Quomodo Christus modò est in cælo: Resp. eodem Sess. 13. c. 1. quo fuit in terra, id est, ut ait C. T. iuxta modum existendi naturalem.

In Eucharistia estne iuxta modum existendi naturalem? Resp. ait Conc. Trid. ibi est alia quadam ratione, C. T. *Ibid.* quæ verbis exprimi vix possit: tamen Deo possibilis est, & homo cogitatione per fidem illustrata assequi illum potest: & ita constantissimè credere opus est, quia Ecclesia semper ita credidit & credit.

Quibus verbis sacrum Conc. explicat hanc rationem qua Christus in Eucharistia continetur: Resp. *Ibid.* Primò sic dicit: Post panis, & vini consecrationem Christus verè realiter, & substantialiter sub specie illarum rerum sensibilibus contrahitur: & paulò post ait Christum iuxta modum existendi naturalem esse in cælo: in aliis verbò multis locis, vbi est sacra Eucharistia, adesse sua substantia, & nobis Sacramentaliter esse presentem. Vnde apparet, quod sacrum Concilium quatuor verbis explicat modum, quo Christus est in Eucharistia: primùm est *verè*, secundùm *realiter*, tertium *sacramentaliter*, quartùm *secundum substantiam*.

Quid significat *verè*? Resp. quod sit veritas, non imaginatio Christum in Eucharistia esse; & quod ibi non sit tantummodo ut in signo vel figura, aut virtute.

Quid significat *realiter*? Resp. significat in Eucharistia non adesse tantummodo figuram, vel imaginem, vel umbram, vel similitudinem, vel signum, vel apparentiam, aut representationem Christi, aut Corporis, & sanguinis eius, sed ipsummet Christum; *realiter* enim significat accipi rem & non memoriam, vel signum, vel rei imaginem; pictura enim hominis realiter non est homo.

Quid vult dicere sacrum Concilium dum ait, Christum in Eucharistia contineri Sacramentaliter: in cælo autem secundum modum existendi naturalem? Resp. vult dicere, quod Christus idem omnino manens, duplicem habet modum existendi, vnum naturalem, & hoc modo existit in cælis ad dexteram Patris, alium non naturalem, sed Sacramentalè, & hunc habet in Sacramento Eucharistia.

Ex C. T. Idem corpus Christi potest habere plures modos existendi? Resp. Ita est.

Ex C. T. Quia ratione? Resp. corpus Christi habet triplicem *sess. 11. c. 1.* modum essendi: Naturalem; & juxta hunc est visibile, & C. R. tangibile, & fuit passibile, & mortale. Gloriosum, & n. 16. 33. per hunc habet claritatem, subtilitatem, impassibilitatem, 45. Et Sacramentale, & juxta hunc velatum existit, & latet sub speciebus panis, & vini.

Ex C. T. Potest hoc declarari exemplo? Resp. potest sic aliquibus. Rex potest multiplicem habere modum existendi, C. R. vii Naturalem, quia existit iuxta naturam hominis. Regium, & hic est quando sedet in throno cum diademate, & scepro, &c. si verò sub amictu pauperis, & fervei lateat, sic habebit modum essendi qui convenit servis. Sic itaque sacrum, dicit: Christus est omnino idem, tum qui in cælo existit modo naturali, tum qui in Eucharistia modo Sacramentali reperitur.

Ex C. T. Quare Christus in Eucharistia non habet modum existendi naturalem, & gloriosum? Resp. quia modus naturalis existendi requirit ut corpus visibile, & tangibile sit; & ut sit secundum quantitatis extensionem in loco, & tali, & tanto; modus verò gloriosus respectu nostri est, ut videatur gloria, & majestas eius qui gloriosus existit: Christus autem in Eucharistia ista non habet: ipse enim & eius gloria non videntur, sed velata existunt.

Ex C. T. Quid est Christum in Eucharistia habere esse Sacramentale? Respond. est Christum ita esse velatum, & ita latere sub accidentibus, & speciebus panis, & vini, ut nec ipse, nec eius gloria possit videri; sed sit tanquam ille Rex, qui latet sub vestimentis servi: ita tamen intelligendo, quod à dictis speciebus realis præsentia Christi significetur; acque ita habere modum essendi Sacramentum, est habere esse velatum, & significatur à speciebus Sacramentalibus, qui modus omnino non est naturalis, neque gloriosus, sed summe miraculosus.

Ex C. T. Quid significat vltima particula, secundum substantiam, vel sua substantia, vel substantialiter? Respon. ista significat multa: primò enim declarat quod tota Christi substantia in Eucharistia continetur: secundò manifestant quod aliqua, quæ non sunt de substantia Christi, vel corp-

poris, & sanguinis ejus; sed tantum pertinent ad modum essendi naturalem, vel gloriosum, veluti esse in magno, vel parvo loco: ab omnibus posse inspicere, & tangere gloriosam, & maiestatem ejus videri: non sunt in corpore, & sanguine Christi, prout in Eucharistia contenta sunt.

Quæ sunt ista quæ desunt? Resp. hæc & similia, positio, esse visibile, tangibile, & apparere gloriosum, occupare magnum, vel parvum locum.

Quomodo differunt modus essendi naturalis, & Sacramentalis? Resp. Christus in esse naturali habet quædam, quæ non habet in Sacramentali, & in Sacramentali habet quædam, quæ non habet in naturali, ut patet ex dictis; ideo est differentia.

In quo conveniunt? Resp. in tribus: primò, quia ita Christus verè est in Sacramento, sicut in cælo: ita enim verus est homo vestitus regio habitu, sicut servili: ita in luce positus apparet, sicut in tenebris latens: secundò ita realiter Christus est in Sacramento, sicut in cælo, quia eadem res, id est Christus, & ibi, & hic reperitur: tertio tota substantia Christi ita est in Sacramento sicut in cælo, quod si aliqua desunt, illa non sunt de substantia, sicut ea, quæ dicta sunt.

Deberne notari declaratio huius termini *substantialiter*? Resp. ab his, qui volunt magis distinctè intelligere, debet maxime notari: quia ab ipso plurimæ tolluntur difficultates.

Quomodo tolluntur? Resp. quia ex hoc ostenditur totum Christum esse sub quavis minima particula, & quod ex divisione Hostiæ non sequitur divisio per modum quantitatis in corpore Christi, sed in hac divisione semper totum corpus in qualibet parte manet sine vlla Domini nostri mutatione, vel augmento, vel decremento.

Quomodo est hoc? Respondeo, expedire visum est ponere ipsa verba Catech. qui ita ait. Deinde verò doceant, scilicet Pastores, Christum Dominum in hoc Sacramento, ut in loco, non esse. Etenim locus res ipsas constituit, ut magnitudine aliqua prædige sunt? Christus verò Dominum ea ratione in Sacramento esse non dicimus, ut magis aut parvus est, quod ad quantitatem attinet, sed ut substantia est. Substantia enim panis in Christi sub-

stantia est, & sanguinis ejus; sed tantum pertinent ad modum essendi naturalem, vel gloriosum, veluti esse in magno, vel parvo loco: ab omnibus posse inspicere, & tangere gloriosam, & maiestatem ejus videri: non sunt in corpore, & sanguine Christi, prout in Eucharistia contenta sunt.

Quæ sunt ista quæ desunt? Resp. hæc & similia, positio, esse visibile, tangibile, & apparere gloriosum, occupare magnum, vel parvum locum.

Quomodo differunt modus essendi naturalis, & Sacramentalis? Resp. Christus in esse naturali habet quædam, quæ non habet in Sacramentali, & in Sacramentali habet quædam, quæ non habet in naturali, ut patet ex dictis; ideo est differentia.

In quo conveniunt? Resp. in tribus: primò, quia ita Christus verè est in Sacramento, sicut in cælo: ita enim verus est homo vestitus regio habitu, sicut servili: ita in luce positus apparet, sicut in tenebris latens: secundò ita realiter Christus est in Sacramento, sicut in cælo, quia eadem res, id est Christus, & ibi, & hic reperitur: tertio tota substantia Christi ita est in Sacramento sicut in cælo, quod si aliqua desunt, illa non sunt de substantia, sicut ea, quæ dicta sunt.

Deberne notari declaratio huius termini *substantialiter*? Resp. ab his, qui volunt magis distinctè intelligere, debet maxime notari: quia ab ipso plurimæ tolluntur difficultates.

Quomodo tolluntur? Resp. quia ex hoc ostenditur totum Christum esse sub quavis minima particula, & quod ex divisione Hostiæ non sequitur divisio per modum quantitatis in corpore Christi, sed in hac divisione semper totum corpus in qualibet parte manet sine vlla Domini nostri mutatione, vel augmento, vel decremento.

Quomodo est hoc? Respondeo, expedire visum est ponere ipsa verba Catech. qui ita ait. Deinde verò doceant, scilicet Pastores, Christum Dominum in hoc Sacramento, ut in loco, non esse. Etenim locus res ipsas constituit, ut magnitudine aliqua prædige sunt? Christus verò Dominum ea ratione in Sacramento esse non dicimus, ut magis aut parvus est, quod ad quantitatem attinet, sed ut substantia est. Substantia enim panis in Christi sub-

Ibidem.

C. T. sess. 11.

c. 1. 3. 8.

C. R.

C. T. & C.

R. ibidem.

Ex oisd.

Ibidem.

C. T. sess. 13.

c. 3. C. R. n.

36. & 40.

Num. 43.

stantiam, non in magnitudinem, aut quantitatem convertitur. Nemo verò dubitat, substantiam aquæ in parvo, atque in magno spatio contineri, & ætæ substantia, totaque eius natura sic in parva ut in magna ætæ parte itemque tota aquæ natura non minus in vâula, quam in flumine infic necesse est. Cur igitur panis substantiæ corpus Domini nostri succedat: fieri oportet ad eundem planè modum in sacramento esse, quomodo panis substantia ante consecrationem, ea verò vitrum sub magna, ac sub parva quantitate esset, nihil ad rem omnino pertinere. Et ista verba diligenter consideranti magnum afferunt sacræ Eucharistiæ cognitionem.

Ibidem. Quid vult dicere Catech. Resp. vult dicere, quod corpus Christi est in Sacramento, non ut magnum vel parvum, vel visibile, vel gloriosum, sed ibi reperitur ut est substantia; & tali ratione sicut prius substantia panis erat sub illis speciebus, ex quo fit (ut Philosophi omnes sciunt) quod in quacunque minima particula sit tota corpora Christi substantia ad quam nihil refert an sit magna, vel parva.

Ibidem. Quomodo ad substantiam nihil refert an sit magna, vel parva? Resp. primò, quia quantitas est accidens, accidens autem non est de natura substantiæ: secundò quia in aère, & aqua, & aliis hoc manifestè apparet: substantia enim & natura aquæ ita est in gutta aquæ sicut in toto mari, & substantia ignis ita est in candela, sicut in fornace accensa: tertio, quia corpus infantis in utero matris, vel modò geniti, ita habet substantiam, & naturam corporis, sicut in ætate virili; & tamen quantitatem ita magnam non habet. Ideo certum est ita esse, quod ad substantiam rei nihil refert, quantum ad rationem substantiæ, an sit in magno, vel parvo loco; an videatur in die vel videatur in nocte: an aliqua, vel nulla veste tegatur: & sic sequitur, quod idem omnino Christus est in coelo, & in Eucharistia, licet modus essendi aliqua ratione diversus sit.

Quod totus Christus sit sub utraque specie ex vi verborum, & per realem concomitantiam.

Num. 4.

e. T. s. l. 11. **T**otus Christus continetur sub specie panis, & sub quavis parte ipsius speciei? Resp. est de fide ita esse.

Ilegne debet dici de speciebus vini? Resp. idem.

Corpus, sanguis, anima & divinitas continentur sub speciebus panis eadem ratione qua continentur etiam sub speciebus vini? Resp. ait Conc. & Cat. contineri quidem, aliqua diversa ratione.

Quænam est ista diversa ratio? Resp. talis, sub speciebus panis continetur tantummodò corpus ex vi verborum, seu ex vi Sacramenti, seu ex vi, & efficientia, vel efficacia consecrationis: sanguis verò, anima, & divinitas continentur ex vi naturalis connexionis, & concomitantis; sub speciebus autem vini, sanguis tantummodò continetur ex vi verborum: corpus verò, anima, & divinitas per realem concomitantiam: & sacrum Concilium Trid. sic docet.

Quid est contineri ex vi consecrationis, vel Sacramenti, vel verborum? Respondeo, quia consecratio panis fit his verbis, *Hoc est corpus meum*, & non dicitur *Sanguis*, anima, divinitas: sequitur quod illa verba consecrationis habeant solummodò vim efficiendi conversionem panis in corpus Christi, & idèd corpus Christi ibi est ex vi consecrationis, & verborum: alia autem non sunt ex tali vi, quia verba non profertur, præter corpus ab ipsis fieri aliquid aliud.

Differuntne verba, consecratio & Sacramentum? Respondeo, aequaliter. Consecratio est ipsa conversio panis in corpus Christi. Verba sunt forma istius consecrationis: Sacramentum verò sunt ipsæ species. Iste enim sunt signum rei sacræ, sed ex vi forme consecrationis super ipsa prolata.

Species panis significantne tantum corpus Christi? Respond. est, quia à forma consecrationis accipiunt vim sacramenti, & signi, & illa significant tamen adesse corpus.

Quinam videntur his verbis, vi consecrationis, verborum, & Sacramenti? Resp. Conc. Trid. vitur hoc modo dicendi: Ex vi verborum, Catech. & Theol. videntur istis, ex vi verborum, & ex vi consecrationis, quæ omnia idem dicunt.

Qua ratione? Resp. omnis ratio Sacramenti, quæ convenit speciebus panis & vini, convenit illis per consecrationem: species enim per consecrationem efficiuntur Sa-

H 2

cramentum, & signum rei sacra per consecrationem effecta. Ipsa verò consecratio perficitur per verba, quae verba non habent vim efficiendi aliud quàm illud quod significant. Cum itaque ista verba, *tunc est corpus meum*; significant tantùm adesse corpus, consecratio non habebit vim efficiendi aliud, quàm corpus; tota enim vis consecrationis procedit à verbis, & à forma ipsius: quia autem omnis vis specierum est à consecratione, significant enim tantùm illud quod consecratione effectum est & accipiunt vim efficiendi à verbis consecrationis: idè species panis ex vi Sacramenti corpus, & non aliud significabit, & continebunt.

C.T. f. 13. c. 3. C. R. n. 34. C.T. f. 13. c. 7. C.T. & C. R. 114.
 Quis vitur hoc modo dicendi: *Ex vi naturalis connexionis, & concomitantia*? Resp. Theologia, Catech. & sacrum Conc. Trid.

Significantem idem connexion, & concomitantia? Resp. connexio est tanquam causa, concomitantia tanquam effectus.

Qua ratione? Resp. connexio est quaedam conjunctio aliquotum, ita vt simul esse necesse sit. Concomitantia est effectus talis connexionis, quia ex eo quod duo sunt connexa, necesse est vt vbi est vnum, ibi sit etiàm aliud.

Ibidem. Quare dicitur concomitantia naturalis? Resp. quia corpus vivum naturaliter habet annexum sanguinem, & animam; aliter enim non esset.

Ibidem. Quomodo ex naturali concomitantia sub speciebus panis continetur sanguis, anima, & divinitas? Resp. quia cum ibi sit corpus vivum, necesse est quod habeat sanguinem, & animam, & quia est corpus Christi, necesse est quod habeat annexam divinitatem.

Ibidem. Idemne debet dici de sanguine? Resp. idem.

Quare Christus velit esse Sacramentum, & tali ratione. *Num. 6.*

C.T. f. 13. c. 1. C. R. n. 32. 74.
 Quare Christus voluit relinquere Ecclesiae sacramentum Eucharistiae? Resp. ob tria, primò vt Ecclesia sponsam, & Deum suum semper haberet realiter presentem: secundò vt in terris haberetur sacrificium Deo acceptissimum: tertio, vt homines haberent cibum, & refectorem spiritualem.

Num. 32. & 45. Nonne poterat Christus relinquere seipsum manife-

stum, atque visibilem? Resp. poterat, sed melius fuit fieri quod ipse fecit.

Cur voluit corpus suum sacris velaminibus occultare? *Ibidem.*
 Respond. primò, vt distingueret Ecclesiam Militantem à Triumphantem: secundò vt præberet fidelibus occasionem merendi per fidem: tertio ne infidelibus daretur occasio scandalizandi & calumniae, si Christiani comederent Christum in propria specie.

Quomodo per hæc velamina Ecclesia Militans distinguitur à Triumphantem? Resp. quia Synagoga habuit Christum non verè & realiter, sed figuram solummodò. Ecclesia Militans habet illum verè & realiter, seu non manifestum, & visibilem. Triumphantem verò habet verè, realiter, gloriose, & apparenter, Ecclesia igitur habet magis quàm Synagoga, quia Christus illi realiter est præsens; habet verò minus quàm Triumphantem, quia non manifestum, sed velaminibus obvolutum habet.

Quomodo Christus latere meriti & fidei occasio est? *Num. 43.*
 Resp. quia fideles credendo, & adorando Christum latentem, per fidem merentur habent.

Quare Christus voluit quod velamina quibus corpus suum tegitur, essent species panis, & vini? Resp. primò, quia cum vellet esse cibum, alimentum, & refectio fidelium: voluit latere sub tali velamine, quod ipsum alimentum esse spirituale declararet.

Nonne poterat dare carnem suam in cibum, cum etiam homo carnibus vesci possit? Resp. nullo modo decebat.

Quare non? Resp. primò, quia natura hominum maxime abhorret vesci efca humanæ carnis, & sanguinis portione, pane autem, & vino maxime delectatur: secundò, quia si fideles Christum in propria specie manducarent, non possemus ab infidelium calumnia liberari, & illis scandalum magnum esset.

Ex hac reali presentia Christi provenit magna dignitas legi Evangelicæ & Ecclesiae? Resp. supra quam dici potest maxima.

Quare tanta? Resp. primò, quia habent Deum suum reipsum presentem: secundò quia modo sibi proprio præfens est: tertio quia non tantùm est præfens, sed verus cibus, & sacrificium existit.

De probatione eorum, quae dicta sunt. Cap. VII.

N. 26. & c.
Ibidem.

Catechismus probat ea quae dicta sunt? Resp. probat. Quae conclusiones probantur ab illo? Resp. tres potissimum: prima est, sub speciebus panis, & vini verè, & realiter contineri corpus & sanguinem Christi; secunda est, post consecrationem, nihil penitus de substantia panis, vel vini remanere sub illis speciebus, sed totam substantiam panis, & vini conversam esse per transubstantiationem in corpus & sanguinem Christi: tertia est accidentia, & species post consecrationem manere sine illo subiecto.

C. T. §. 13.
c. 3. 4. &
c. 1. & c.

Quare has conclusiones & veritates probat? Resp. quia his probatis, omnia quae ad Eucharistiam pertinent, quadam ratione apertissima fiunt: secundò istas à Conc. Trid. accepit.

C. T. §. 13.
cap. 1. &
c. 1. n. 27.
& c.

Quomodo harum conclusionum est principalis? Resp. prima est principalissima, & illa probata, omnia patefiunt: secunda enim & tertia conclusio à prima dependet. C. R. num. 43. 44.

Quomodo Catech. probat realem praesentiam Christi in Eucharistia? Resp. probat apertissime quinque modis: primò ex pluribus locis sacrae Scripturae, nempe ex Evangeliiis, & Apostolo Paulo, qui hoc apertissime docet, & haec loca Scripturarum adducit iuxta interpretationem sanctae & Catholicae Ecclesiae, & haec omnia Apostolica traditione confirmantur: secundò probat ex unanimi consensu SS. Patrum, & aliquorum adducit praecisis verbis auctoritatem: tertio adducit unanimem consensum universae Ecclesiae in quocumque tempore: quarto ad hanc veritatem confirmandam adducit testimonium 7 Conciliorum, & illorum Pontificum, qui talia Concilia congregarunt, & probat ex primo, & nono artic. Symboli Apostolici: has autem auctoritates in ipsomet Catechism. videre rectius erit.

Num. 37.
& c.

Quomodo probat secundam conclusionem, quod post consecrationem sub speciebus panis & vini nihil maneat de substantia eiusdem panis, & vini? Respond. primò adducit quatuor loca sacrae, & Evangelicae scripturae, ex quibus manifestè ita esse declaratur: secundò probat testimonium trium Conciliorum, Lateranensis magni, Florentini, &

Tridentini, & refert propria verba Conc. Trid. quibus declarat hæreticè esse aliter affirmare: tertio probat unanimi consensu Sanctorum Patrum, quae omnia traditione etiam confirmantur.

Quomodo probat tertiam, nempe quod accidentia sint sine subiecto? Resp. probat ob necessarium sequelam ex prima & secunda conclusione. Num. 44.

Quomodo sequitur ex illis? Respondeo, accidentia panis, & vini post consecrationem manere, & certum, & sensibile est: vel ergo habent subiectum, vel non habent: si non habent, vera est conclusio, quae modò posita est; si dicantur habere, illud subiectum omninò erit, vel substantia panis, & vini; vel substantia corporis, & sanguinis Christi: primum esse non potest, quia, ut ait secunda conclusio, nihil penitus manet de substantia panis, & vini. Corpus etiam Christi non potest esse subiectum, quia illa non sunt accidentia Corporis Christi, & vnum accidens non potest inherere alicui corpori, nisi accidens illius fiat, idè sine subiecto omninò erunt. Et talis est sensus totius Ecclesiae.

Vbi Catechismus explicat, & probat dictas tres conclusiones? Respondeo de prima agit à num. 26. vsque ad 37. de secunda conclusione tractat à num. 37. vsque ad 44. de tertia conclusione agit in num. 44. & 45. & ibi dicta licet videre.

De cultu & veneratione sanctissimi Sacramenti exhibenda. Caput VII.

Omnes fideles debent edoceri de cultu, & veneratione huius Sacramenti exhibenda? Resp. ita est, quia omnes fideles tenentur summum cultum huius Sacramenti exhibere. C. R. n. 1.
C. T. §. 13.
c. 55.

Quis cultus debetur illi? Resp. laetiae, & Conc. Trid. determinat de fide: & ait in Ecclesia Catholica semper fuisse hunc morem talem cultum illi praebendi. S. 13. c. 55.
& can. 6.

Quis est iste cultus laetiae? Resp. ait Conc. Trident. ille ipse qui Deo vero debetur. S. 13. c. 55.

Quare hoc? Resp. ait Conc. quia in hoc Sacramento verè praesens est unigenitus filius Dei, quem Pater aeternus introducens in orbem terrarum, dixit: *Et adores eum omnes Angeli Dei.* Ibidem.

Ibidem.

Potestne probati ex scriptura talem cultum illi præbendum? Resp. potest, & Scriptura & ratione.

Ibidem.

Ex quo loco scripturæ? Resp. præcipue ex Epist. ad Heb. cap. 1. ubi Pater æternus introducit filium suum, ut omnia Angeli eius adorent: adoratio autem propriè accepta cultus lætitiæ est, & debitus soli Deo: secundo quia Magi procedentes adoraverunt eum: tertio quia ab Apostolis in Galilæa adoratus est.

Ibidem.

Quomodo ratione? Resp. quia ubique est Deus, ubi cultus divinus debetur illi: si ergo Christus est verus Deus & verè in hoc sacramento præsens: ergo cultus divinus, nempe lætitiæ, debetur illi.

Ses. 13. c. 6.

Debeturne illi cultus fidei, spei, charitatis, *id est* cultus internus? Resp. debetur.

Ibidem.

Debetur etiam externus? Resp. ita est.

*Ses. 13. c. 6.**¶ 7.*

Sacramentum hoc potestne servari in sacrario, ac pyxide, etiam post Missam completam? Resp. ait Conc. Trid. consuetudo asservandi in sacrario sanctam Eucharistiam adeo antiqua est, ut eam Nicænum Concilium agnovit, & determinat de fide posse.

Ibid. c. 6.

Licetne publicè populis proponere Sacramentum Eucharistiæ, ut ab illis adoretur? Resp. Conc. Trid. determinat de fide licere.

*Ses. 13. c. 6.**¶ 7.*

Licet desere Eucharistiam ad infirmos? Resp. Conc. Trid. determinat de fide licere; & statuit, ut talis mos retineatur, & appellat illum salutare, & necessarium, & summè æquitati, & rationi coniunctum: & ait in multis Conciliis præceptum fuisse, & ex vetustissimo Catholice Ecclesiæ more observatum fuisse.

Ses. 13. c. 6.

Potestne festiva aliqua celebritate, veluti Corporis Christi venerari? Respond. Conc. Trid. determinat de fide posse.

*Ses. 13. c. 5.**¶ 6.*

Potest solemniter circumferri in processibus secundum laudabilem, & universalem Ecclesiæ sanctæ ritum, & consuetudinem; veluti in Processione diei festi Corporis Christi? Resp. de fide posse.

Ses. 13. c. 5.

Qua ratione celebratis diei festi, & processions Corporis Christi est introducta? Resp. Conc. Trid. ita de hac re ait. Declarat præterea sancta Synodus, piè & religiosè admodum in Dei Ecclesia inductum fuisse hunc morem, ut singulis annis peculiariter quodam, & festo die præexce-

sum hoc, & venerabile Sacramentum singulari veneratione, ac solemnitate celebraretur, utque in processibus reverenter, & honorificè illud per vias & loca publica circumferretur. Aquissimum est enim sacros aliquos statutos esse dies, quibus Christiani omnes singulari, ac rara quadam significatione gratos & memores testentur animos erga communem Dominum, & Redemptorem pro tam ineffabili & planè divino beneficio, quo mortis ejus victoria, & triumphus representatur. Arque sic quidem oportuit victorie veritatem de mendacio, & hæresi triumphum agere, ut ejus adversarij in conspectu tantæ splendoris, in tanta universæ Ecclesiæ lætitiæ positi, vel debilitati, & contracti tabescent, vel pudore affecti, & confusi aliquando respiciant.

Debentne ista omnia doceri, & considerari? Resp. sicut Conc. Trid. judicavit dignum, ut ista ab ipso considerarentur, & docerentur: idem omninò ab aliis utilissimum debet existimari.

Ibidem.

De fine, & effectu sacra Eucharistiæ. Cap. IX.

EXpedit cognoscere finem, & effectum Eucharistiæ? Resp. explicat multum.

*Ses. 14. ca.**7. C. R.*

Ad quid? Resp. quia hac ratione scitur, qua intentione ad Eucharistiam fit accedendum.

*Ex C. R. 13.**C. T. ses. 13.*

Quis est finis illius? Resp. alius est principalis, alius est minus principalis.

*c. 2. 16. ¶**ses. 22. c. 1.**C. R. num.**35. ¶ 70.*

Quis est finis principalis? Resp. isti. Primus, ut in medio populi Christiani Christus verè & realiter esset præsens, licet latenter, & occultè. Secundus, ut fideles haberent cibum, & potum, *id est* alimentum, & refectionem spirituales. Tertius ut daretur sacrificium laudis, & gratiarum actionis Deo patri. Primus respicit Eucharistiam ut est sacramentum hanc vltu: secundus respicit illam, ut est Sacramentum cum vltu: tertius ut est sacrificium.

Qui sunt fines secundarij, vel minus principales? Resp. primus est ut homini detur pignus, & signum infiniti amoris, quo Christus dilexit illum; secundus ut esset memoriale passionis Christi: tertius ut esset arctissimum vinculum quo fideles tanquam multa membra in unum corpus colligantur: quartus ut homo per hoc sacramentum Christo ca-

*C. T. ses. 13:**ca. 2. ¶ c.**C. R. n. 2.**45. 46. ¶ c.*

pitii ita vniueretur, vt cum iplo fieret vna res: quintus vt homo per illud haberet omnia bona & auxilia, & dona spiritualia: sextus vt homo mandando in Christo, & communicando de vite, Christi, possit sicut palmes, qui manet in vita fructum plurimum bonarum operationum afferre: septimus, vt materia vite & passionis Christi fidei populo communicaretur: octavus vt homini daretur pignus, & spes hereditatis aeternae: nonus vt Christus honoraretur ab homine in tertis vbi pro homine tanta pati dignatus est: decimus, vt Ecclesia declararetur supra Synagoga, dum retinet in re quod illi in figura contingebat, & fiat propè Ecclesia triumphans, vno tantum gradu distans ab illa. Deum infinitae rationes finales conveniunt quatenus sacrificium est, de quibus ex parte suo loco dicitur.

DOCTRINA CONCILII TRIDENTINI & Catechismi Romani.

De Communione, & vsu Eucharistiae.

TRACTATUS II.

Num. 9. Sacramentum, & vsus sacramenti sunt idem, an distin-
C. T. fol. 13. guantur? Resp. in aliis sacramentis semper simul
can. 4. sunt sacramentum, & vsus illius: imò ipsa sacramenta vsu perficiuntur. In Eucharistia autem, sacramentum, & vsus diuersi sunt res.

Sess. 3. c. 4. Potestne dari sacramentum Eucharistiae sine vsu illius?
ibidem. R. potest, veluti cum aservatur in sacario, vel in pyxide.
Vnus Eucharistiae potest esse sine sacramento? Resp. sacramentum Eucharistiae potest esse sine vsu; vsus autem non potest esse sine sacramento.

Num. 3. In communionone Eucharistiae estne sacramentum? Resp. est, quia significat, & efficit gratiam in eo, qui recipit sacramentum.

De doctrina populi tradenda.

*Q*uæ doctrina fidei populo est accommodata? Resp. *Sess. 13. c. 1.*
ex Conc. Trid. colligitur, quod quilibet Christianus
& fol. 24. tria potissimum de hoc sacramento debet scire: pri-
c. 7. C. R. mò realem presentiam Christi in hoc sacramento: secundò
viam, & efficaciam, seu utilitates huius sacramenti: tertio
vium, & præparationem ad illud.

Subtilitates, quæ pertinent ad naturam sacramenti, sunt
ne populis proponendæ? Resp. non, nisi cum magna pruden-
Sess. 24. c. 7. tia, & cautela. *C. R.*

Doctrina de vsu est tradenda? Resp. est, quia omnibus
necessaria, & valde utilis existit.

Diuisio tractationis.

*Q*uæ sunt tradenda circa vium Eucharistiae? Respond.
quatuor.

Primò de efficiente, *id est*, ministro huius sacramenti.

Secundò de fine, *id est*, de fructibus, & utilitatibus, quæ
ex communionone procedunt.

Tertio de materia, *id est*, de suscipientibus hoc sacramentum.

Quarto de forma, *id est*, de præparatione, & modo
communicandi.

De ministro, & administratione Eucharistiae.

Cap. I.

*C*hristus instituit vium huius sacramenti? Resp. in-
stituit in illis verbis: *Accipite, & manducate.* *Sess. 13. c. 2.*
Num. 67.
Ad quem ministrum spectat distributio & administratio
hujus sacramenti? Resp. ad solos sacerdotes.

Quilibet sacerdos potest administrare? Resp. in aliqui-
bus casibus, veluti in communionone Paschali, & cum infir-
mo datur per modum viatici, requiritur specialis authori-
tas ordinaria, vel delegata. *Ca. omni-
vbi.*

Sacerdotes possunt seipsos communicare? Resp. possunt,
cum celebrant Missam.

Cur solus Sacerdos hoc Sacramentum administrat? Resp.
duplici de causa: prima, quia in Ecclesia semper, fuit talis
consecratio, quæ etiam est profecta ex traditione Aposto-
lica, & vt talis à Concil. Trid. est confirmata: secunda est,
quia maxima dignitas huius sacramenti hoc requirit, ob
quam etiam Ecclesia vetuit ne quis nisi consecratus esset,

facta vasa, lintea, & alia instrumenta, quæ ad illius consecrationem necessaria sunt, tractare audeat, modo gravis aliqua necessitas non incideret.

Num. 63. Si sacerdos conficiat, vel administret hoc sacramentum in peccato mortali, peccat mortaliter? Resp. peccat propter irreverentiam, quam facit huic sacramento.

Ibidem. Tenetne sacramentum, & administratio? Resp. tenet, quia minister hoc facit in persona Christi, & auctoritate illius.

De fine, & effectu hujus sacramenti. Cap. II.

Ses. 13. c. 2. **V**Sus Eucharistiæ habet aliquem finem? Resp. habet, quia omne agens agit propter finem.

Ibidem. Quis est finis? Resp. consequi fructus, & utilitates hujus sacramenti.

Ibidem. Effectus sacramenti Eucharistiæ possunt dici finis illius qui vitur illo? Resp. possunt, quia sicut finis comedentis panem, & bibentis vinum est consequi effectus illorum, ita de suscipiente Eucharistiæ dicendum esse videtur.

Quomodo manifestentur fructus, & effectus Eucharistiæ.

Num. 2.

Num. 46. **E**ffectus Eucharistiæ possuntne manifestari? Resp. alii, qui, sed non omnes: & de his ex parte dictum est.

Qua ratione possunt declarari? Resp. multiplices: primò ratione rei contentæ, quæ cum sit corpus, & sanguis Christi, seu totus Christus, ex hoc licebit cogitare plures esse effectus Eucharistiæ in homines, quam sit Solis in omnes, & singulas partes univerti: Christus enim justitiæ verus Sol est.

Ses. 13. c. 2. **S**ecundò ex parte finis Eucharistiæ, qui cum sit refectio spiritualis, licet bene conjicere, quænam utilitates, & effectus in animam ex tali nutritione, refectioe, & gustu proficiantur.

Num. 46. Tertiò ex comparatione ad alia sacramenta. Sacramentum enim Eucharistiæ est tanquam fons, cætera sacramenta sunt tanquam rivuli, qui ex hoc fonte deducti sunt: in hoc enim sacramento continetur non tantum gratia, sed fons, & origo totius gratiæ, qui Christus est.

Num. 47. & 50. Quartò ex parte ejus, quod in sacramento significatur, illa enim quæ significant in hoc sacramento, sunt cibus, & potus; quæ cum significant nutritionem, reparationem,

augmentum, gustum, & delectationem in comedente, & bibente, cum aliis similibus effectibus, poterit cognosci, quod talia efficiuntur hoc sacramento in anima, quia etiam ipsa verum cibum, & potum spirituales habet.

Quintò ex similitudine corporis humani, & membrorum ejus. Cum enim appareat quia membrum, quod vivit vitum in corpore, & sub capite hominis, comunicat de anima, vita, operatione, & statu ejusdem capitis & corporis; apparebit per hoc sacramentum fieri ut homo vivat de vita, & spiritu Christi, & totius Ecclesiæ, cum per illud conjungatur Christo, & non solum vitatur illi, sed quadam ratione muretur, & convertatur, & complantetur in ipsum, quod est consequi bona.

Sextò per comparationem ad illos, qui Christum receperunt, vel tetigerunt: si enim verè & merito beatissimi existimantur, in quorum tecta Christus mortali corpore est receptus, vel qui illius vestis, aut simbricæ tactu sanitatem recuperant: & præcipue sepulchram, crux, & alia, & demùm beatus venter Virginis, quia Christum tetigerunt, vel portaverunt. Cur non etiam beatos dicere liceat illos homines, in quorum animam Christus immortali gloria prædictus ingredi non gravatur, ut omnia vulnera illius sanet, eamque amplissimis muneribus ornata sibi tanquam sponsam conjungat.

Qui sunt effectus particularis hujus Sacramenti.

Num. 3.

Possunt proponi magis in particulari effectus Eucharistiæ? Resp. possunt.

Qui sunt? Resp. primò sicut quod vi innati caloris quoti die in corpore hominis detrahatur, & deperditur, cibus, & potus addunt, & restitunt, ita Eucharistiæ restituit vires animæ deperditas, seu diminutas: secundò non solum reficit deperditum, sed etiam auget & recreat, & impinguat, id est, dat spiritus pinguedinem, replet etiam gustu, & dulcedine spirituali, quia hæc omnia fiunt cibo, & potu mortali; tertiò delet peccata venialia antea commissa: quartò minuit ardorem fornicis, & concupiscentiæ: quintò auget fervorem spiritus: sextò munit contra tentationes: septimò præservat à peccatis futuris: octavò dat robur ad multa bona opera faciendâ, & ad martirium, si opus

Num. 48.

Num. 53.

Num. 60.

51. & 52.

est subendum: & carnis libidinem cohibet, ac reprimat, & igne charitatis concupiscentiæ ardorem extinguit, & demum post alios innumerales effectus est cibus & alimentum, & robar, & vitium ad vitam æternam comparandum.

De sumentibus Eucharistiam. Cap. III.

Sumentes Eucharistiam possunt dici materia vsus illius? Resp. possunt aliqua ratione.

Quomodo? R. duplici de causa. Prima est, quia sicut carta dicitur materia scripturæ, & scriptoris, & calami, quo in ipsa recipitur effectus illorum: ita quia sumentes Eucharistiam recipiunt tanquam materia actionem & effectum sacramenti, nempe refectionem, & gratiam, & alios effectus, poterunt dici materia: secunda illud dicitur materia in quo requiritur preparatio ad hoc vt agens agat illud: at in sumente Eucharistiam talis preparatio est necessaria, idem dicitur materia non sacramenti, sed vsus illius.

Quando pueris possit administrari Eucharistia.

Ecclesia concedit infantibus dari Eucharistiam? Resp. in aliquibus locis vetus fuit consuetudo, vt illis daretur, sed modò talis consuetudo, Ecclesiæ autoritate sublata est.

Quare hoc? Resp. triplici ratione: prima est, quia infantes nesciunt discernere sacram Eucharistiam à pane communi, & profano: secunda, quia nesciunt preparare se ad pietatem animi, & religionem: quæ ad hunc vsum requiruntur: tertia, quia Christus vsum huius sacramenti instituit, quando dixit, *Accipite & manducate*; infantes autem manifestum est, quod hæc facere nesciunt, idem talis consuetudo alienissima est à Christi institutione.

Quando pueris concedenda est sacra communio? Resp. postquam habent vsum rationis, & capaces illius sunt.

Quomodo cognoscatur an sint capaces? Resp. si duo hæc illis adsunt: primò, vt aliquam habeant cognitionem huius sacramenti: secundò quod gustum, & desiderium illius habeant.

Quam debent cognitionem habere? Resp. quatuor debent cognoscere: primò, quod ibi continetur realiter corpus, & sanguis Christi: secundò aliqualem cognitionem effectuum huius sacramenti: tertio de cultu, & veneratione,

Ses. 14. c. 7.
C. R. n. 56.

quæ illi debetur: quartò quod necessaria sit preparatio, seu devotio ei qui hoc sacramentum percipere intendit.

Ad quos pertinet hoc inquirere, & iudicare? Resp. ad patrem, & ad sacerdotem, cui illi consentitur peccata.

Et si habent vsum rationis, sed carent iam dicta cognitione, quid debet fieri? Resp. pater & confessorius debent curare ut ista adficerent, ut possint satisficere præcepto Ecclesiæ, ad quod post vsum rationis tenentur.

Quando amentibus possit dari Eucharistia. Num. 1.
Amentibus potest dari Eucharistia? Resp. Catechismi sic ait: Amentibus, qui tunc à pietatis sensu alieni sunt, Sacramenta dare minimè oportet, quamvis si antequam in infantiam incidissent, piam, & religiosam voluntatem præ se tulerint, licebit eis in fine vitæ ex Conc. Carthaginensis decreto Eucharistiam administrare, modò vomitionis, vel alterius indignitatis, & incommodi periculum nullum timendum sit.

Quod saltem in paschate quilibet teneatur Eucharistiam sumere. Num. 5.

Quando ex præcepto fideles tenentur Eucharistiam sumere? Resp. Conc. Tr. sic statuit. Si quis negaverit omnes, & singulos Christi fideles cum ad annos discretionis pervenerint, tenentur singulis annis saltem in Paschate ad communicandum iuxta præceptum sanctæ Matris Ecclesiæ, anathema sit.

Quod laicis sub utraque specie communicandum non est, & quare. Num. 4.

Vi possunt sumere Eucharistiam sub utraque specie? Resp. Respondemus soli sacerdotes sacrificium Missæ celebrantes.

Laicis, & non Sacerdotibus est prohibitum? Resp. est. Nonne Christus sub utraque specie Apostolis dedit Eucharistiam, sed non fecit legem vt ita aliis omnibus daretur.

Ob quas causas prohibitum est? Resp. ob septem: prima est, quia Christus sæpius meminit de hoc Sacramento, Num. 6.

& loquitur de vna tantum specie, veluti, *Qui manducat ex hoc pane, vivet in æternum*: secunda quia maximè cavendum erat ne sanguis Domini in terram effunderetur, quod difficillimè potest vitari, ubi magnæ multitudini ministrari oportet: tertia cum sacra Eucharistia pro argenti scilicet

Ex C. Rom.
Pra. 4.

Num. 64.

Ses. 13 f. 9.

Num. 65.

C. T. ses. 11.

R. num. 65.

C. T. ibid.

Num. 6.

C. T. ses. 11.

debeat esse parata, si oportet illos sub utraque specie communicare, necesse fuisse diutius servare species vini, ex quo capere fieret, et acceleret, quod ad irreverentiam sacramenti pertinet: quarta, permulti sunt, qui vini saporem, ac ne odorem quidem perferrere villo modo possunt, quare ne sacramentum salutum spiritualis esset nocumento saluti corporali, sub vna tantum specie communio sancta est: quinta, in pluribus provinciis summa vini penuria laboratur, & sine maximo impensis, laboribus, itineribus conduci non potest: sexta præcipua ratio est, communionem sub vna tantum specie tradendam esse, ut veritas fidei catholice magis ante oculos poneretur, C. T. *sef. 13.* ostendendo quod totus Christus est sub utraque specie, c. 7. & 8. & alia hæresis convelleretur, quæ negat hoc, asserendo quod sub specie panis corpus exanime, & sine sanguine repetitur, & alix hujusmodi multæ rationes sunt.

De forma & modo communicandi.

Cap. IV.

Forma, & modus utendi Eucharistia debetne tradi? Resp. quàm maximè expedit.

Circa hoc quid debet considerari? Resp. tria: primum de triplici manducatione, secundum de præparatione, tertium de frequentia sumendi hoc sacramentum.

sef. 13. c. 8. Quare ista? Resp. quia pertinent ad formam, & modum communicandi.

De triplici ratione sumendi Eucharistiam. Num. 1.

ibidem. Eucharistia potest sumi multis modis? Resp. Conc. Tr. & Cat. aiunt triplici modo sumi posse: primò sacramentaliter tantum: secundò spiritualiter tantum: tertio spiritualiter, & sacramentaliter, num. 54.

ibidem. Qui accipiunt sacramentaliter tantum? Resp. illi qui accedunt in peccato mortali. C. R. num. 54.

ibidem. Qui accipiunt spiritualiter tantum? Resp. illi qui voto, & desiderio tantum edunt hunc panem cælestem, & sentiunt fructum eius, & vivitatem per fidem vivam, & que per dilectionem operatur. Num. 54.

ibidem. Qui comedunt spiritualiter & sacramentaliter? Resp. illi qui devotè & cum veste nuptiali realiter ad hoc sacramentum accedunt.

Manducare sacramentaliter tantum prodest? Resp.

non,

non prodest, sed multum nocet; est enim sibi iudicium *ibidem.* manducare, ut Apostolus ait.

Qui percipiunt tantum spiritualiter, accipiuntne æqualem fructum, ac illi qui etiam manducant sacramentaliter? Resp. Car. ait, maximos quidem fructus percipere, sed minoris his qui etiam sacramentaliter accipiunt; & qui parati sunt sacramentaliter communicare, parvari maximis bonis, & spiritualium tantum contenti sunt sacram accipere communionem.

De necessitate præparationis ad communionem.

Num. 3.

Præparatio ad Eucharistiam est necessaria? Respond. C. R. n. 55. ait est. *sef. 24. c. 7.* *C. R. n. 55.*

Quare? Resp. primò, quia Dominus ita docuit lavando pedes Discipulorum antequam illis hoc sacramentum præberet: secundò, quia natura, & conditio cibi, & potus hæc est, ut stomachum requirat præparatum; si enim stomacho febricitanti, vel malè affecto denter optimi cibi, & pretiosa vina, non solum non prodesse, sed etiam nocumentum afferre solent: tertio quia gratia quæ in hoc sacramento confertur, requirit dispositionem in eo qui illam recipere debet.

De præparatione animæ, & corporis.

Num. 4.

Qualis debet esse animæ præparatio? Resp. qui Num. 65. vult animam suam præparare, debet facere quæ sequuntur.

Primò debet: sicut ait Apostolus, dijudicare corpus Domini; quod fiet si venerando potius, quàm curiosè inquirendo discernat mensam à mensa, hanc sacram ab aliis profanis: & sit si quis considerabit realem præsentiam Christi in hoc sacramento, & infinitos fructus qui ab illo procedunt.

Secundò debet considerare an habeat pacem cum aliis, & num proximum verè & ex animo diligat, & hanc præparationem Christus requisivit, Ioan. 5. dicens: *Si offert munus tuum, &c.*

Tertio debet examinare seipsum, an commiserit peccatum mortale de quo non fuerit contritus, & confessus non sit. Conc. enim Tr. definiit nemini licere, quem peccati mortalis conscientia simulat, si sacerdotis facultas data

sef. 13. c. 7.
& c. 11.

fit, ante sacramentalem confessionem Eucharistiam sumere etiam videatur sibi esse contritus, nisi aliqua necessitate urgeat sacerdos celebrare cogatur.

Quid debet procurare utram humilitatem, considerando cum Centurione, quam indignus sit, ut filius Dei intret in corpus & domum suam.

Quid debet cogitare ad habere vestem nuptialem, id est charitatem, nempe an Christum vere, & ex corde diligat, sine tali enim dilectione Christus non recipitur dignus in communione.

Num. 58. Quae corporis preparatio est adhibenda? Resp. duplex, altera ut jejuni communicemus, altera ut matrimonio conjuncti aliquot dies a concubitu vxorum abstinant.

Num. 6. Quis instituit ut fideles jejuni communiceint? Resp. Cat. ait Apostolos instituisse.

Num. 58. De quo jejunio intelligitur? Resp. de jejunio non Ecclesiae, sed naturae.

Ibidem. Quid est jejunium naturae? Resp. ut nihil omnino quod comederit, vel biberit.

A quo tempore? Resp. saltem a dimidia antecedentis diei nocte, vsque ad punctum sacrae communionis.

Consentientia ab actu matrimoniali est de precepto, si cur est jejunium? Resp. non est preceptum, sed Catech. ait, postulat tanti sacramenti dignitas, ut abstineant: vade non est preceptum, sed consilium ob reverentiam sacramenti.

De frequenti usu Eucharistiae. Num. 5.

Num. 60. Fideles debentne frequenter accedere ad Eucharistiam? Resp. ait Catech. ita facere debent.

Ibidem. Posse determinari an singulis mensibus vel hebdomadis vel diebus sit accipiendum? Resp. omnibus non potest dari certa regula quoad tempus, quia non omnes aequaliter sunt preparari.

Ibidem. In generali potest aliquid determinari? Resp. Cat. ait: Certa omnibus regula praefixi non potest: Veruntamen illa est S. August. norma certissima: Sic vive ut quotidie possis sumere.

Ibidem. Quid vult dicere hoc? Resp. vult dicere duo: vnum est quod si homo esset preparatus ad quotidie sumendum, deberet quotidie sumere: alterum est quod fideles debent

studere, ut se preparent etiam, si fieri potest, ad quotidie sumendum.

Parochi debent hortari ad frequentem usum Eucharistiae? Resp. ait Catech. ita facere debent.

Quomodo probat Cat. hunc usum debere esse frequentem? Resp. primò ratione: secundò auctoritate: tertio Ecclesiae primitivae consuetudine.

Quomodo probat ratio? Resp. sic. Primò ex parte animae nostrae, quae eget hoc cibo, ideo ait: Quomodo modum corpori in singulis dies alimentum subministrare necessarium est: ita etiam quotidie hoc sacramento alenda & nutrienda animae cura non est abijcienda: neque enim minus spirituali cibo animam, quam naturali corpus indigere perspicuum est. Et hoc coheretur per figuram Mannae, cum singulis diebus corporis vires manna reficere opereretur: secusò probat ex parte illius cibi, eum enim ab illo, ut dictum est, infinita bona, & fructus proficiuntur, fideles estimare debent se plurimum damni fecisse, si aliquandiu hoc saluberrimo usu carerint.

Quomodo probat auctoritate? Resp. quia ait, omnes Patres, qui de hoc scripserunt, conveniunt in hac sententiam: Quotidie peccas, quotidie sume.

Quomodo probat consuetudine primitivae Ecclesiae? Resp. quia ex Actis Apostolorum habetur, quot fideles quotidie communicabant, cum quotidie ad illius usum parati essent. Et hæc consuetudo aliquando fuit renovata, & conservata: Sed postea refrigerante charitate Fabianus Pontifex præcepit, ut ter quotannis fideles communicarent, nempe Natali Domini, Resurrectionis, & Pentecostæ: Sed adhuc magis deficiente charitate, præceptum est, ut saltem semel in anno quilibet Eucharistiam suscipiat.

De hoc precepto dicitur aliquid C. T. Resp. dicit sic: Si quis negaverit omnes, & singulos Christi fideles vtriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis Paschae ad communicandum juxta præceptum Sanctae Matris Ecclesiae, anathema sit.

Ibidem.

Num. 61.

Num. 60.

De sacra.

g. n.

Num. 31.

Num. 60.

Act. 2.

C. R.

Num. 61.

Sess. 13. c. 9.

ficatæ sacramenti? *re.* quia utrumque genus panis, sive azymi, sive fermentati propriè, & verè panis est. Evangelium autem dicit, quod *Christus accepit panem*; ideo hæc conditio non est de substantia materie.

Ex C. T. fess. 7. c. 10. II. 12.
Nonne omnia, quæ facit Christus circa aliquod Sacramentum, sunt de substantia illius? *re.* non, nisi pertineant ad substantiam materie, vel formæ, vel efficientis, vel finis. C. R. num. 14.

ibid. 14.
Quomodo potest hoc fieri? *re.* ex traditione Apostolorum, Christus enim antequam consecraret Eucharistiam lauit pedes Discipulorum, & post eorundem consecravit, & Apostolos communicavit: & tamen Apostoli non docuerunt ista esse faciendâ; imò à jejuniis Eucharistiam debere sumi, ab illis, ait Catech. traditum est, & lavare pedes ante communionem nunquam fuit in usu.

Num. 14.
Possunt Latini Sacerdotes consecrari in fermentato? *re.* non possunt sine mortali peccato.

ibidem.
Quare hoc? *re.* ait Catech. quia Pontif. Max. præcepit, ut in pane azymo Eucharistia consecraretur.

De quantitate materie consecranda. Num. 4.

ibidem.
Esne determinatum quantus panis, vel quanta materia sit consecranda? *Resp.* Non, quia non est certus numerus eorum, qui aut possint, aut debeant communicari: cum enim visus sacramenti sit finis illius, tanta materia debet consecrari, quanta ad usum fidei- lium satis sit.

Quod, & quale vinum sit materia Eucharistia.

Num. 5.

Num. 15. Conc. Trid. fess. 22. c. 7.
Quod vinum est necessarium ad Eucharistiam? *Resp.* vinum vitis est de necessitate sacramenti: quod verò sit aqua permixtum, est de necessitate præcepti.

Num. 15.
Quomodo probatur quod vinum, non quodcumque, sed ex vite sit materia huius sacramenti? *Resp.* quia scriptura ita docet, ut Matth. 26. *non bibam amodo de hoc genimine vitis.* Et Ecclesia Catholica semper ita docuit.

Ex C. T. Num. 15.
Acetum vel vinum malorum granatorum, vel vinum corruptum possunt esse materia? *Resp.* non; quia quod non est ex vite, & quod non est vinum, non potest esse materia.

Mustum est apta materia? *Resp.* mustum est vinum ex vite, sed propter reverentiam sacramenti, cum

fit impurum, sine necessitate non debet adhiberi.

Quare aqua debet admisceri? *Resp.* primò quia id à C. T. fess. 12. Christo Domino factum esse, Conciliorum autoritate, & c. 7. C. R. sancti Cypriani testimonio comprobatur: secundò quia Num. 16. ex Apostolica traditione habetur, quod ita sit: tertio quia Ecclesia perpetuò ita servavit, & servavit præcepit.

Quare Apostoli, & Ecclesia hoc præceperunt? *Resp.* primò ad imitationem Christi: secundò ad renovandam memoriam sanguinis, & aque quæ de latere Christi permixta exierant: tertio ad significandam unionem populi fideles cum Christo: Aquæ enim, ut in Apocalypsi habetur, populum designant.

Peccat mortaliter, qui non apponeret aquam? *Resp.* ita est. C. R. num. 37.

Quantam aquæ quantitas est adhibenda? *Resp.* modica: ita ut longè major sit quantitas vini, quàm aquæ. C. T. fess. 22. c. 7. n. 17.

Quare hoc? *Resp.* quia Honorius Pontifex ita decrevit, & ratio etiam suadet, quia sacri Scriptores dicunt aquam illam in vinum conversi, ideo debet esse modica, ut conversio facilius fiat.

De significatione materie panis, & vini. Num. 6.

Quæ significantur, & declarantur à materia Eucharistia? *Resp.* quatuor: primò ut quomodo Christus sit cibus, & alimentum vite: secundò declarat quomodo fiat conversio panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi: tertium ostendit quomodo Eucharistia fideles invisibiliter nutriat: quærum explicat conjunctionem fidei- lissimam in vnum Christi mysticum corpus.

Quomodo panis, & vinum declarant quæ ratione Christus sit alimentum vite? *Resp.* quia sicut ipsa sunt alimentum vite corporalis, ita significant, & declarant quod corpus & sanguis Christi sunt alimentum vite spiritualis: ideo significant Christum ut est vera hominum vita. Num. 18.

Quomodo ostendunt convenientiam conversionis panis & vini in corpus, & sanguinem Christi? *Resp.* quia sicut videmus quotidie convenienti ratione vi naturæ panem, & vinum in humanam carnem, & sanguinem mutari: ex hoc facilius quis potest adduci, ut credat, divina virtute posse converti panem, & vinum in corpus, & sanguinem Christi: quod enim natura facit convenienter, motu ma-

antea ita timidi erant, ut terretrant à mulierculis, effecti sunt fortissimi, & robustissimi.

Num. 21. Confirmatio imprimis charaeterem? Resp. Imprimis, & eff. 7. c. 9. est de fide, & non potest iterari.

De usu huius Sacramenti, & administratione. Cap. IV.

Num. 15. Hoc sacramentum est necessarium ad salutem? Resp. non est ita necessarium, ut quis sine eo non possit saluari, sed tamen ab omnibus sumi debet, quia pro omnibus institutum est.

Num. 16. Quare omnes debent accipere? Resp. quia spirituali incremento opus est omnino.

Num. 15. Qui defectus circa hoc sacramentum committi solent? Resp. tres præcipue, primò nimis propere accipiendo, vel conferendo: secundò nimis tardè accedendo: tertio indevotè secundo.

Num. 17. Pueri quando sunt confirmandi? Resp. Cat. ait possunt etiam infantes post Baptismum confirmari, sed minus expedit fieri antequam habeant usum rationis.

Ibidem. Quare hoc? Resp. quia Confirmatio instituta est non ad salutis necessitatem, sed ad pugnã, ad quam ante usum rationis quis aptus non est.

Ibidem. Qua ætate fieri debet? Resp. Cat. ait, si duodecimus annus expectandus non videatur, usque ad septimum cetæ hoc sacramentum differre maxime convenit.

De preparatione in adultis. Num. 2.

Num. 18. Hoc sacramentum in adultis requiritur preparatio-nem? Resp. requiritur.

Ibidem. Quare? Resp. quia confert gratiam, quæ sine præparatione non datur.

Ibidem. Quæ preparatio requiritur ante Sacramentum? Resp. contritio peccatorum mortalium, quæ faciunt commissa. Et ait Cat. elaborandum est, ut peccata prius confirmandi confiteatur, & ut pastorum exhortatione ad jejuniã, & alia pietatis opera suscipienda incitentur.

Ibidem. Quæ preparatio requiritur in susceptione sacramenti? Resp. primò requiritur fides, atque pietas, seu devotio, & laudabile est quod jejuniã accedant.

Num. 19. Quid debet fieri suscepta Confirmatione? Resp. fortiter perferre laborem in operando, fidem confirmando; necnon contra tentationes fortius dimicare, id est, contra mundum, carnem & diabolum.

De ritibus ac ceremoniis. Cap. V.

Quare confirmati in fronte unguuntur? Resp. Quia Num. 31. Metus, ac verecundia maxime in fronte solent apparere. Et quia in confirmatione datur robur, quo hæc affectiones tolluntur, maxime in fronte vincto fieri debet, ad significandum, contra hostes fortiter dimicandum.

Cur inspinitur signum Crucis in fronte? Resp. quia Num. 23. Crux est nota, & insigne illud, quo Christi miles à cæteris debet distingui; ideo in illustriori corporis parte imprimi debet.

Cur in die Pentecostes præcipue confertur? Resp. quia Num. 14. tunc Apostoli robore Spiritus sancti Confirmati sunt, ex quo fideles quanta sint mysteria in hac facta vactione intelligere possunt.

Quare Episcopus Confirmatum manu leviter cædit in Num. 26. maxilla? Resp. ut sic meminerit se tanquam fortem athletam paratum esse oportere ad omnia adversa invictò animo pro Christi nomine perferenda.

Quare in sine datur pax? Resp. ut intelligat se gratia Num. 26. cælestis plenitudinem, & pacem, quæ exsuperat omnem sensum, consequutum esse: pacemque per victoriam, & victoriam per prælium obtineri.

De modo quo ista doceri debent.

Ista debent doceri à Parochis? Resp. Cat. ait, debent. Ibidem. Qua ratione faciendum est? Resp. Cat. ait, non nudis Num. 26. verbis, & oratione, sed inflammato quodam pietatis studio, & ita ut ea in animis, intimisque fidelium cogitationibus inferantur.

DOCTRINA CONC. TRID. & Catech. Rom. de Eucharistia.

TRACTAT. I.

De necessitate tradendi doctrinam de Eucharistia.

Esse vitæ, & necessarium, ut tradatur doctrina de Saceramento Eucharistia à Parochis, & ut ab omnibus fidelibus suscipiatur? Resp. quam maxime. *Sess. 13. cap. 2. C. R. de Euch. p. 1.*

C.T. fess.

Quibus est necessaria hæc doctrina? Resp. primò Sacerdotibus, qui debent illam conficere, & administrare: secundò parochis qui debent populos de illa edocere: tertio promotis, & promovendis ad Ordines. Ordinis enim Sacramentum ad Eucharistiam potissimum ordinatur: quòd omnibus fidelibus, qui debent hoc Sacramento vii, & in illo Christum venerari.

Quem finem debent habere illi, qui docent, & discunt hanc doctrinam? Resp. triplicem: primus est, ut huic Sacramento debitum honorem tribuant: secundus, ut illo devotè, & cum fructu utantur: tertio, ut evitent peccata, quæ contra illum committi possunt, & contra quæ ira Dei maxime sævit.

Quomodo ex doctrina hæc oritur honor huic Sacramento? Resp. quia cognitio dignitatis illius facit, ut summa veneratione habeatur.

Quomodo per hanc doctrinam bonus usus huius sacramenti adiuvatur? Respond. quia per illum in animis fideliū devotio, & reverentia, & debita præparatio effici potest.

Quare ignorantia huius doctrinæ est causa peccatorum? Resp. quia per illum fit, ut hoc Sacramento neque sanctè, neque religiosè à fidelibus tractetur, illique debitus honor non tribuatur.

Hoc peccatum estne grave? Resp. gravissimum, ita ut, ait Catech. nullius sceleris, quàm huius gravior à Deo animadversio metuenda sit.

Quare tam grave peccatum est? Resp. quia rem omnis sanctitatis plenam, vel potius, quæ ipsum sanctitatis fontem & auctorem continet, non religiosè tractare, & venerari, summa impietas est.

Diviso totius tractationis in tres partes principales.

In quot partes ista tractatio dividenda est? Resp. in tres. In prima debet agi de Eucharistia, ut est sacramentum: in secunda ut est communio: in tertia ut est sacrificium.

Quomodo ista tria differunt inter se? Resp. Eucharistia dicitur Sacramentum, prout significat, & continet Corpus, & Sanguinem Christi. Est Communio, prout fideles utuntur hoc Sacramento. Est sacrificium, prout Deo offertur. Vnde sacramentum respicit substantialia: Com-

C.R. n. 1.
C.T. ubi
sup. C.R.
num. 1.
Ibidem.

Ibidem.
de Euch.

C.R. de
Euch. C.
T. eff. 13. c.
21. & 22.
C.R. n. 1. 7.
46. 71. C.T.
f. 13. c. 17.
& f. 12.
cap. 8.

munio usum, & administrationem: sacrificium verò oblationem.

Diviso tractationis de Eucharistia, ut est Sacramentum.

In quot capita debet dividi tractatio de Eucharistia, ut est sacramentum? Resp. in sequentia.

In primo debet tractari de hoc sacramento, & attributibus ad ipsum.

In secundo de materia Eucharistia.

In tertio de forma illius.

In quarto de consecratione, & transsubstantiatione.

In quinto de speciebus sacramentalibus.

In sexto de contento sub istis speciebus.

In septimo debent probari ea, quæ dicta sunt.

In octavo de cultu, & veneratione sanctissimo Sacramento exhibenda.

In nono de fine, & effectu sacrae Eucharistia.

De Sacramento Eucharistia. Cap. 1.

Vid consideratur in hoc capite de Eucharistia? Resp. ait Arist. primò considerandum est de aliqua re prout est quoddam totum, & deinde singule partes illius sunt distinguendæ; & in hoc capite consideratur de Eucharistia ut est quoddam totum.

Quid consideratur à catec. in hoc capite de Sacramento, ut est quoddam totum? Resp. primò de institutione Eucharistia: secundò de nominibus Eucharistia: tertio de differentia inter Eucharistiam, & alia sacramenta: quòd de veritate illius: quòd de re ab Eucharistia significata.

De institutione Eucharistia. Num. 1.

Vid primò debet in hoc sacramento considerari? Num. 1. Resp. institutio, ait Catec. & quæ ratione facta sit.

Quis instituit? Resp. Christus.

Quando? Resp. in vltima Cæna.

Propter quid? Resp. ne vilo vaquam tempore à suis abesset, sed semper cum illis permaneret.

Quare hoc fecit? Resp. ut daret divinum, & admirabile pignus illius infiniti amoris, quo usque in finem fideles omnes diligit, & dilexit.

Si Christus non fuisset dilecturus ex hoc mundo, intulerit? Resp. non fuisset opus: ideo dicitur, sciens horam iam advenire, ut transiret ex hoc mundo ad Patrem, &c.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Num. 12.

C.R. n. 2.

Ibidem.

Luc. 22. Quomodo instituit? Resp. ut in Evangelio, & apud Catechist. reclarat. ch. C. R. num. 1.

De nominibus Eucharistia.

Num. 3.

Num. 3. Quibus nominibus appellatur hoc Sacramentum? Resp. plurimis.

Ibidem. Quare hoc? Resp. quia admirabilis ejus dignitas, & excellentia uno vocabulo non potest explicari.

Num. 3. 4. 5. Quae sunt ista nomina? Resp. primò est Eucharistia, secundò sacrificium, tertio communio, quartò sacramentum pacis, ac charitatis, quinto viaticum, sexto coena.

Num. 3. Cur dicitur Eucharistia? Resp. quia hoc nomen rectè significat naturam huius Sacramenti.

Ibidem. Quid significat? Resp. bonam gratiam, & gratiarum actionem.

Ibidem. Quare hoc Sacramentum dicitur bona gratia? Respon. primò, quia continet Christum, qui est fons, & author omnis gratiae: secundò quia praesignificat vitam aeternam, quae dicitur gratia Dei.

Ibidem. Quare dicitur gratiarum actio? Respond. primò, quia Christus in institutione huius Sacramenti gratias egit Deo Patri: secundò, quia in hoc Sacramentum quotidie gratiae aguntur Deo pro omnibus beneficiis, & in particulari pro institutione huius Sacramenti, dum in Sacrificium Deo Patri offertur.

Ess. 22. c. 1. Quare dicitur Sacrificium? Resp. quia in ipso Christus Deo patri offertur, & immolatur.

Ess. 13. c. 2. Cur dicitur communio? Resp. quia per hoc Sacramentum homo communicat, & participat de corpore & sanguine Christi? C. R. num. 3.

Ibidem. Quare dicitur Sacramentum pacis & charitatis? Resp. quia per ipsum homo copulatur Christo, ut capiti, & sub hoc capite ita connectitur cum aliis membris, id est fidelibus, ut unum corpus fiat cum illis.

C. R. n. 5. Cur dicitur Viaticum? Resp. primò, quia est cibis spiritualis homini constituto in via: id est, in hac peregrinatione: secundò quia monet, & parat nobis viam ad aeternam felicitatem. Propter quod mortuuri tibi solet.

can. 6. & con. 7. Quare appellatur Coena? Resp. quia à Christo in vltima coena institutum est.

Num. 5.

Quod Eucharistia sit Sacramentum, & quia ratione.

Num. 4.

Eucharistia est Sacramentum? Resp. est determinata-*sess. 13. c. 1.* tum de fide, quod sit Sacramentum. *Et c. 107.*

Quare est Sacramentum? Resp. quia habet omnia, quae *ibidem.* requiruntur ad Sacramentum.

Quae requiruntur ad esse Sacramentum? Resp. tria: primum esse signum sensibile: secundum habere significacionem, & efficientiam gratiae: tertium esse institutum à Christo.

Haec sunt in Eucharistia? Resp. ita est; species enim *ibidem.* panis sunt res sensibiles: significant etiam, ut dicitur, refectionem spiritualem, & gratiam. Et Eucharistia est à Christo instituta.

De Sacramento, re Sacramenti, & vtroque.

Num. 5.

Quid est Sacramentum tantum in Eucharistia? Resp. *Num. 8.* species panis, & vini.

Quare hoc? Resp. quia tantum significant, & non sunt *N. 8. & 15.* res significata. *n. 7. & 48.*

Quid est res Sacramenti tantum? Resp. gratia, seu refectionem *n. 7. & 8.* etiam spirituales. *Ess. 13. c. 1.*

Quare hoc? Resp. quia gratia est tantum res significata, & in Sacramento nihil significat. *Et c.*

Quid est res, & Sacramentum? Resp. corpus, & sanguis Christi. C. R. num. 8.

Quare hoc? Resp. quia tum significantur à speciebus, tum significant refectionem spiritualem.

Quot sunt ea, quae in Eucharistia appellantur Sacramentum? Resp. sic Cat. sacros Scriptores appellare Sacramentum: primò consecrationem: secundò communionem, vel perceptionem sacramenti: tertio ipsum Dominum corpus, & sanguinem, qui in Eucharistia continentur: quarto ipsas panis & vini species. *C. Trid. & C. R. ibid. Num. 8.*

Quoniam propria habent sacramenti rationem? Resp. *Ibidem.* sic Catech. tria prima minus propriè dicuntur Sacramentum: vltimum verò, id est species, veram, & absolutam sacramenti rationem habent.

Quare hoc? Resp. quia species panis, & vini propriè significant gratiam, & refectionem spiritualem, & sensibiles sunt. *N. 7. 8. 18.*

- Num. 7.** Eucharistia convenit cum aliis sacramentis? Resp. convenit in definitione, & in quatuor causis sacramentis, ut dictum est. C. T. scilicet. 13. c. 3.
- Num. 9.** Differt ab illis? Resp. ita est. C. T. scilicet. 13. cap. 3.
- C. T. scilicet. 13. ca. 1. & 2.** Quomodo differt? Resp. primò respectu dignitatis, quia est sacramentum Sacramentorum, & tanquam sol eminet inter illa: secundò ratione rei contenta; alia enim continent gratiam, at Eucharistia fontem, & authorem gratiae: tertio in aliis sacramentis materia non mutatur in aliam rem, vel naturam, sed manet quod prius erat: at in Eucharistia materia, id est panis, & vinum, mutatur in substantiam Corporis, & sanguinis Christi: quartò alia Sacramenta perficiuntur usu materiae, & sine usu esse non possunt; veluti non potest esse Baptismus, nisi quis baptizetur: at Eucharistia per solam consecrationem materiae perficitur sacramentum; cum enim Eucharistia servatur in pyxide, verè & realiter est Sacramentum, etiam si nullus sit, qui illam percipiat, & communicet.
- C. T. scilicet. 13. ca. 3.**

De unitate Sacramenti Eucharistiae. Num. 7.

- Scilicet. 7. Can. 1. Catech. de Euchar. n. 10.** Eucharistia est unum, an plura sacramenta? Resp. de fide tenendum est, esse unum.
- Quomodo est unum, si habet duplicem materiam, duplicem formam, & duplicem consecrationem? Resp. aliud est dicere, quod sit individuum: aliud quod si unum: habere enim duplicem materiam, formam, consecrationem, facit ut non sit individuum, id est facit ut sit divisum in duas res: sed non facit quin ex his duabus rebus fiat unum Sacramentum.
- Num. 10.** Sacramentum Eucharistiae à quo accipit unitatem? Resp. Catech. ait, à re significata; & D. Th. à fine sacramenti, quod idem est. D. Th. 1. p. q. 73. art. 2.
- Ibidem.** In Eucharistia quid est fons, & res significata? Resp. fons Eucharistiae potest dici refectio spiritalis: res verò significata potest dici alimentum, id est corpus, & sanguis Christi sub ratione cibi; & potus.
- Ex C. R. n. 10.** Quae differentia est inter alimentum, & refectioem? Resp. alimentum est veluti panis; refectio veluti nutri-

tio, seu refectio est fons, & effectus alimenti, ex Concilii Trid. sess. 13. cap. 2.

Potest esse alimentum absque refectioe? Resp. sicut panis C. T. scilicet. 13. n. 10. potest esse sine manducatione; manducatio autem non potest esse sine eo quod manducatur; ita alimentum potest esse sine refectioe.

Quomodo Eucharistia accipit unitatem à fine, & à re C. T. scilicet. 13. significata? Resp. sic: refectio spiritalis est fons Eucharistiae. C. 2. C. R. refectio alimentum est medium, quo haec refectio obducitur: n. 10. D. T. cum itaque cibus, & potus sit alimentum ad refectioem; 1. p. 7. 17. rectè ex duobus alimentum, & refectio tradita est. art. 2.

De definitione Sacramenti Eucharistiae. Num. 8.

Eucharistia habet propriam definitionem? Respond. Ex C. T. scilicet. 13. ca. 1. habet.

Quaenam est? Resp. Haec, Eucharistia est Sacramentum corporis, & sanguinis Christi, sub speciebus panis & vini institutum ad spirituales hominis refectioem. C. R. num. 7. 8. 26. & c.

Haec definitio est completa? Resp. videtur completa.

Quare? Resp. quia explicat quatuor causas hujus Sacramenti.

Qua ratione? Resp. illa particula, Institutum, significat causam efficientem: Illa, ad spirituales hominis refectioem, effectum. Vfus etiam, ait D. Thomas, est huius Sacramenti, sicut etiam effectus. Illa verò, Sacramentum corporis, & c. significat materiam, & formam sub ratione Sacramenti.

Quomodo hoc est? Resp. illa verba, species panis, & vini ostendunt quid sit illud, quod est in Eucharistia sensibile, & constituitur signum rei factae: Illud verbum, Sacramentum, ostendit quod istae species sunt signum rei factae: Ve verò exprimat, quanam sit res facta, quam significant dicte species, ponuntur illae duae particulae: prima est corporis, & sanguinis Christi, secunda hominis refectio spiritalis: species enim Sacramentales ista duo significant, & continent: idè est bona definitio.

De re significata in Eucharistia. Num. 7.

Quid est illud quod significatur in Eucharistia? Resp. tria in illa significantur, primò in re praeterita, id est

C. T. scilicet. 11. ca. 1. C. R. num. 11.

passio Christi, in cuius memoria sit; secundum res presentis, id est gratia, necnon corpus, & sanguis Christi; tertio res futura, id est vita aeterna: unde canit Ecclesia: *O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, mens impletur gratia, & futura gloria novis signis datur.*

De materia Eucharistiae. Cap. II.

C.R. 11. **A**D quid prodest cognitio de materia Eucharistiae? Resp. ad tria: primum ut sacerdotes sciant rectè conficere hoc Sacramentum, & alij ministri preparare veram materiam illius; secundum ut populi doceantur de significatione dictæ materiae; tertium ut fideles excitentur ad studium, & desiderium obtinendi rem ab ipsa materia significatam.

Num. 11. **Q**uid considerat Catech. circa materiam? Resp. primum quomplex sit materia, & quare; secundò quæ materia sit de necessitate sacramenti; tertio qualis sit de necessitate præcepti; quarto de significatione dictæ materiae.

De duplici materia Eucharistiae. Num. 1.

C. R. sess. **Q**uovplex est materia Eucharistiae? Resp. duplex, *panis, & vinum.* C.R. num. 12.

10. & 35. **Q**uare ista materia duplex est? Resp. quia sic convenit Eucharistiae, ut est Sacramentum, & communio, & sacrificium.

e. 1. D. Th. **Q**uomodo convenit illi, ut est Sacramentum? Resp. quia Sacramentum debet significare illud quod efficit: Effectus autem Eucharistiae est refectio spiritualis; hæc autem significatur per cibum, & potum.

Num. 35. **Q**uomodo convenit communioni? Resp. quia Eucharistia non solum habet effectus in animam, sed etiam in corpus recipientis; & ideo per panem, & corpus Christi designatur refectio corporis: per vinum, & sanguinem refectio animæ, que in sanguine esse videtur.

Num. 35. **Q**uomodo sacrificio? Resp. quia in sacrificio Missæ representatur passio Christi: In passione autem sanguis fuit separatus à corpore; & ideo bene representatur passio significando sanguinem à corpore separatam.

De pane in Eucharistia adhibendo. Num. 3.

Num. 12. **Q**ui panis debet adhiberi in Eucharistia conficienda? Resp. de necessitate Sacramenti debet esse triticus

de necessitate præcepti debet esse azymus, id est sine fermento, vel levino.

Quomodo Carec. probat de necessitate Sacramenti esse quòd panis triticus sit? Resp. triplici ratione: primò ex scriptura, quæ panem simpliciter dicit, & ideo triticum significat: communis enim loquendi consuetudo, cum panem absolute dicit, triticum intelligit, & in veteri Testamento panes propositionis ex simila, id est farina frumenti, efficiebantur. Secundò probat ex Apostolica traditione, Tertio ex Catholice Ecclesie autoritate.

Panis ex hordeo, vel leguminibus, vel ex aliis terræ fructibus esset apta materia? Resp. non.

Quare debet esse azymus? Resp. ob duplicem causam: prima est, quia Christus in pane azymo consecravit: secunda, quia sic convenit huic Sacramento: Fermentum enim significat malitiam, carere autem fermento significat huic Sacramento convenite integritatem, & munditiam, sicut ex Apostolo acceptum est, qui ait: *Non in fermento veteri, neque in fermento malitia, & nequitia, sed in azymis sinceritatis, & veritatis.*

Quomodo scitur, quòd Christus consecravit Eucharistiam ex pane azymo? Resp. ex hoc quod Christus consecravit in festo azymorum, cum Iudæis non licebat comedere panem fermentatum.

Quomodo scitur fuisse festum azymorum, cum Ioannes dicat fuisse ante diem festum Paschæ, in quo panes azymi manducabantur? Resp. scitur, quia alij Evangelistæ dicunt fuisse primo die azymorum.

Quomodo ergo Evangelistæ conveniunt in eo? Resp. illud vespere, in quo Christus comedit Agnum Paschalem, erat fuisse feria quinta, que non erat dies festus Paschæ, & erat principium ferie sextæ, que erat primus dies Paschæ, & festi azymorum: incipiebant enim comedere azyma in vespere Iovis. Ideo Sanctus Ioannes respiciendo ad illud vespere, prout erat finis Iovis, dixit: *Ante diem festum Paschæ*; sic enim consideratur dies, ut est naturalis. Alij Evangelistæ considerantes illud vespere, non ut finis diei naturalis, sed ut initium diei festi, dixerunt: *primo die azymorum*; ideo omnes idem dicunt.

Cur si Christus consecravit in pane azymo, non est de necessitate

*Ibidem.**Ibidem.**Num. 13.**1. Cor. 3.**Num. 15.**Mat. 13.**Num. 13.**Ibidem.**Num. 14.*

De materia huius Sacramenti. Cap. II.

- Num. 7.** **Q**uænam est materia huius Sacramenti? Resp. Chrismâ.
- Ibidem.** Quid significat hoc nomen Chrismâ? Resp. hoc nomen est Græcum, & apud profanos Scriptores significat omne genus vnguenti; apud Ecclesiasticos significat tantummodò illud vnguentum, in quo hæc tria reperiuntur: primò quod sit ex oleo olivarum: secundò ex balsmo: tertio quod sit ab Episcopo solemniter consecratum.
- Ibidem.** Quare non ex una, sed ex duobus rebus materia constituitur? Resp. ad significandam multiplicem Spiritus sancti gratiam, quæ in hoc Sacramento confertur.
- Num. 8.** Quare ponitur oleum? Resp. quia significat plenitudinem gratiæ, quæ in hoc Sacramento confertur.
- Num. 9.** Quare balsamum? Resp. duplici de causa: prima, quia suo odore significat, quod confirmatus debet esse bonus odor Christi: secunda, quia balsamum non sinit res putrescere, idè ostendit per effectum Confirmationis fideles à peccatis defendi posse.
- Num. 10.** Quare consecratur ab Episcopo? Resp. primò, quia Christus in extrema cena sic instituit: secundò, quia ita ratio postulat; aqua enim in Baptismo Christi fuit consecrata: materiam autem Confirmationis Christus non consecravit usu, & tractatione, idè decuit ab Episcopo consecrari, qui est ordinarius minister istius Sacramenti.

De forma. Num. 2.

- Num. 11.** **Q**uæ est forma huius Sacramenti? Resp. ista: Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.
- Num. 12.** Quot sunt res significatæ ab hac forma? Resp. tres. Prima potestas, à qua hoc sacramentum vim habet: secunda robur, quod tribuitur confirmato: tertia signum quod illi datur ad militandum: primò est sancta Trinitas: secundum significatur unctio: tertium signo crucis.
- Ibidem.** Quare hæc est vera forma huius Sacramenti? Resp. quia sic rationi convenit; sed potissimum, quia Catholica Ecclesia ita semper docuit, & ex Apostolorum traditione accepit.

De efficiente huius Sacramenti. Cap. III.

- Q**uis est auctor huius Sacramenti? Resp. Christus. **Num. 6.**
Quis hoc docet? Resp. præcipue S. Fabianus Pontifex & martyr, qui dixit, Christum præcepisse ritum Chrismatis, & verba, quibus in ejus administratione Ecclesia utitur; sed & alii multi antiqui Patres, Dionysius, Eusebius Cæs. Ambr. Aug. Melchiodorus, Urbanus, Fabianus, Eusebius Pontifex & martyr.
- Q**uod sit hoc sacramentum collatum? Resp. **Num. 2.** fuit in die Pentecostes.
- Q**uod sit hoc sacramentum administratum? Resp. ita **N. 1. 2. 5.** est, ut patet factum à SS. Petro, & Ioanne in Samaria.

De ministro huius Sacramenti. Num. 2.

Episcopus est ordinarius minister huius Sacramenti? **Ibidem.**
 Resp. est, & est de fide: Conc. Trid. sess. 7. de Confirmatione.

Quare hoc? Resp. quia antiqui Patres sic docent, & ex **Num. 12.** scriptura colligitur, & ratio ita suadet.

Quomodo ratione declaratur? Resp. sic, sicut in ædificiis extruendis fabri, & inferiores ministri calcem, ligna, & reliquam materiam parant & componunt, absolutio tamen operis ad architectum spectat: Ita hoc sacramentum, in quo spirituale ædificium perficitur, à nullo alio, quam à summo Sacerdote, qualis est Episcopus, administrari opus erat.

De patris. Num. 3.

Patris quare in confirmatione adhibentur? Resp. quia **Num. 14.** confirmatus armatur ad pugnandum: qui autem gladiatoriam pugnam subeunt, egent doceri ab aliquo, quomodo se in dimicatione incolumes servent, & inimicam offendant, & idè rectè patri traduntur.

Quare adhibentur? Resp. contrahitur, sicut de baptismo dictum est.

De fine, & effectu Confirmationis. Num. 4.

Quis est finis Confirmationis? Resp. augmentum, & **Num. 17.** perfectio vite spiritualis.

Quis effectus illius? Resp. plenitudo gratiæ, id est confirmare, augere, & perficere gratiam baptismalem.

Quod sit declaratur in scriptura hæc gratiæ plenitudo? Resp. **Num. 24.** ex eo quod evenit Apostolis in die Pentecostes; qui omnia

Ibidem.

gis, & melius Deus qui est supra naturam efficere potest. Quomodo significant & declarant effectum Eucharistiae in anima? Resp. tali ratione, sicut panis & vinum naturali virtute mutantur occulte in corpus, & sanguinem manducantis illa corporaliter, & virtute supernaturali in corpus, & sanguinem Christi, idem panis, & vinum occulte convertuntur, ita ut homo nec naturalem, nec supernaturalem conversionem videre possit; credibile, & rationale debet videri homini, quod Deus per Eucharistiam possit animam renovare ad vitam; etiam ipsa sensibus hoc non percipiat.

Ibidem.

Quomodo significat unionem Ecclesiae? Resp. quia sicut ex multis granis efficitur panis, & multitudine ractorum fit vinum; ita ab ipsis pane, & vino significatur & declaratur qua ratione ex multitudine fidelium fiat vnum Ecclesiae corpus, tanquam ex multis membris dum vinculo huius divini Sacramenti arctissime colligantur, & tanquam corpus efficiunt.

De forma Eucharistiae. Cap. III.

Num. 19.

Debetne populi doceri de forma Eucharistiae? Resp. non, nisi necessitas cogat, quod esset si quis falsam de illa doctrinam doceret.

Ibidem.

Quinam debent de illa edoceri? Resp. primò Sacerdotes, ne formae ignorantia in Eucharistia consensenda turpissime peccent; secundò illis qui factis initiati sunt, quia Sacrosancti celebranti ministrant, & ad gradum Sacerdotij sunt destinati.

Ibidem.

Quid circa hanc formam tractat Catechismus? Resp. primò distinguit, quae verba sint de necessitate formae, & quae non; secundò explicat illa verba, quae ad formam pertinent certum est.

De forma Consecrationis panis. Num. 2.

Ibidem.

Quanam est forma ad consecrandum panem? R. Ista: **HOC EST CORPUS MEUM.**

Math. 26.

Vnde hoc habetur? Resp. Ex Evangelio Matthaei, & Lucae, & ab Apostolo Paulo 1. Cor. 11.

Luc. 22.

1. Cor. 11.

Num. 19.

Quid dicunt? Resp. ita Conantibus illis accepit Iesus panem & benedixit, ac fregit, dedique discipulis suis, & dixit: Accipite, & manducate. Hoc est Corpus meum: & in fine dixit: Hoc facite in meam commemorationem,

Quare haec est forma consecrationis panis? Resp. primò, *Ibidem.* quia Christus illa vltus est: secundò, quia eandem Catholica Ecclesia semper retinuit: tertio, quia iustitia sanctorum Patrum testimonia ita affirmant: quarto quia de hoc extat Concilii Tridentini decretum: quinto quia etiam ratione probatur: si enim forma ea est, quia illud significatur, quod in hoc Sacramento efficitur: & dicta verba, non alia, significant conversionem panis in corpus Christi: merito dici debet, quod forma huius Sacramenti existat.

Illud verbum, benedixit, nonne significat consecrationem? Resp. significat ita: Accipiens panem benedixit illum dicens, id est benedixit his verbis: Hoc est Corpus meum.

Illud verbum, *Enim*, estne de forma? Resp. non, sive in Num. 20. consecratione Corporis, sive Sanguinis.

Potest omitti sine peccato? Resp. non potest. Illa verba: Accipit panem, suntne de forma? Resp. non; *Ibidem.* quia aliud est accipere panem, aliud consecrare: & sicut Num. 19. Christus accepit panem, & illum non consecravit. Et 10.

Illam verba, fregit, deditque discipulis, & dicit: Accipite, Num. 23. & manducate, suntne de forma? Resp. non, quia pertinet ad vltum Sacramenti, non ad Sacramentum: manducare enim panem non est de substantia, vel forma panis, sed vltus illius.

Quare non omnia verba quae Christus dixit in consecratione Eucharistiae, sunt de forma, sed aliqua tantum? Resp. quia aliqua pertinent ad substantiam Sacramenti, aliqua ad vltum: & quae pertinent ad vltum, non sunt de substantia Eucharistiae, quae etiam sine vltu perfectum est sacramentum.

Explicatio formae iam dictae.

Num. 3.

Quot particulae sunt in forma consecrationis panis? Num. 19. Resp. quatuor: prima Hoc, secundum Est, tertia Cor. 3. p. 9. 78. plus, quarta Meum. art. 5.

Quid significat illa particula, Hoc? Resp. ait, D. Th. si. C. T. 1. 13. significat contentum sub speciebus panis. 140. 2.

Quid est hoc contentum? Resp. ante consecrationem

erat substantia panis, post consecrationem est substantia corporis Christi. D.Th. *ibid.* C.R.n.38.

C.T. *ibid.* Per hoc contentum intelligitur substantia panis, an corporis Christi, an utriusque? Resp. ait D.Th. per hoc contentum intelligitur substantia, non determinando, nec de substantia panis, nec de substantia corporis Christi.

Ibid. D.T. Quare sic? Resp. quia forma significat productionem Sacramenti, & Sacramentum.

D.T. *ibid.* Quomodo effectioem Sacramenti? Resp. quia dicendo, substantia contenta sub his speciebus est corpus meum, si pro substantia intelligatur quod etiam commune substantiæ panis, significabitur per illam formam, quod substantia, quæ erat panis, modò est corpus Christi, quod est substantiam panis conversam esse in corpus Christi.

Quomodo talis forma significabit sacramentum? Resp. quia significabit virtute ipsius formæ effectum esse, vt sub illis speciebus sit corpus Christi per conversionem panis in ipsum.

Quid significat illa particula, *Est*? Resp. realem, & veram præsentiam corporis Christi: non enim dici videtur, appareat, erit: sed ait, *Est*, quod veritatem & realitatem significat.

Quare Christus non dixit: *Hoc sit, vel fiat corpus meum*? Resp. quia talia verba significarent non corpus Christi tanquam sub illis speciebus contentum, sed tantum significarent ipsum fieri: sacramentum autem Eucharistiæ debet significare realem præsentiam corporis Christi.

Cur Christus non dixit imperativè: *Hoc fit, vel fiat corpus meum*? Resp. quia forma Eucharistiæ non debet significare imperium Christi, sed realem præsentiam illius in sacramento.

Ille dictio, *Est*, significatne factam fuisse consecrationem? Resp. ita est, quia dicendo, *Hoc*, quod prius non erat corpus Christi, modò est corpus Christi, verè significat substantiam panis conversam esse in corpus Christi.

Quid significat illa particula *corpus*? Resp. substantiam corporis Christi.

Significatne magnitudinem, figuram vel locum corporis Christi? Resp. nihil aliud significat, quàm substantiam

corporis Christi? Simpliciter enim, & absolute dicit: *Est corpus meum*.

Significatne languinem, animam, & divinitatem Christi. *Ses. 13. c. 3.*
 C.T. *ibid.* *Est*? Resp. non, sed tantum corpus Christi.

Nonne sanguis, anima, & divinitas sunt in hostia consecrata? Resp. sunt, sed non ex significatione, & vi illius verbi, *Corpus meum*: sunt autem ibi per realem concomitantiam, vt dicitur.

Quid significat illa particula, *Meum*? Resp. primò si significat Sacerdotem proferre illa verba in persona Christi: aliter enim verba significarent adesse ibi corpus non Christi, sed Sacerdotis: secundò determinat quoddam corpus sub illis speciebus continetur, nempe ipsius Christi, quia talia verba cum tali effectu protulit, & ab aliis hoc nomine voluit esse proiata.

De forma consecrationis vini. Num. 4.

Quantum est forma consecrationis vini? Resp. ait Cat. Num. 11. *Quædam credendum est esse hæc: Hic est calix sanguinis mei, novi et æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

Nonne Christus plura alia verba dixit in consecratione sanguinis? Resp. dixit, sed illa non sunt de substantia, & necessitate formæ, sicut de priori dictum est.

Vnde habetur, quod omnia dicta verba sint de forma huius consecrationis? Resp. primò ex sacris Scripturis, secundò ex traditione Apostolorum.

Quæ verba accepta sunt ex traditione? Resp. illa duos *ibidem.*

Æterni, & Mysterium fidei.

Quæ ex sacra Scriptura? Resp. reliqua omnia. *Ibidem.*

Accipiuntur ex eodem scripturæ loco? Resp. Ex diversis. Illud enim verbum, *Hic est calix*, à D. Luca & ab Apostolo acceptum est. Ista verò, *Sanguinis mei, vel sanguis meus, novi Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*, partim à D. Luca, partim à D. Mattheo dicta sunt.

Est indubitanter creandum, quod ista sit forma? Resp. ita est, ait Catech. quia scripturæ, & sancta traditio Catholice veritatis interpres, & custos, ita nos docuit: sed ratio

quoque ipsa suadet, quia verba ipsa significant, & declarant conversionem vini in sanguinem Christi, & exprimit fructus passionis Christi, & sanguinis in illa effusi, quod est proprie significare effectum sacramenti, & sanguinis in illo contenti.

Num. 23.

Verba istius formæ quid significant? Resp. tria. primum est conversio vini in sanguinem Christi, secundum est realis præsentia sanguinis sub vini speciebus: & hæc duo significantur ab illis verbis: *Hic est calix sanguinis mei* cum enim significant ibi adesse sanguinem, necessarium significant factam fuisse conversionem, quia aliter ibi non esset. 3. Significat quosdam admirabiles fructus sanguinis in passione Domini effusi.

Ibidem.

Qui sunt fructus sanguinis in passione effusi? Resp. tres, primus est aditus ad æternam hæreditatem, & hic significatur per illa verba, *novi & æterni Testamenti*; vis enim hæreditatis à Testamento procedit: secundus est aditus, seu via ad præsentem iusticiam, & hic exprimitur per illud verbum, *Mysterium fidei*; Apostolus enim ait, quod Christus justificat eos, qui sunt ex fide illius per sanguinem suum: Idem ad justificationem hominis duo requiruntur, unum est virtus passionis, & sanguinis Christi; aliud est fides ex parte eius qui debet justificari, & Mysterium dicitur primum; Fidei, dicitur secundum: Tertius est remissio peccatorum; & hic per alia verba significatur.

Rom. 3.

Expositio iam dictæ formæ. Num. 5.

Num. 12.

Quid significant illa verba: *Hic est sanguis meus*? Resp. significant sic: Hic est sanguis meus, qui hoc calice continetur: ponitur enim continens pro contentis; & ista verba sunt explicanda, sicut de consecratione panis dictum est.

Ibidem.

Quare fit mentio calicis? Resp. quia sic exprimitur consecratio, ut fidelibus detur in potum.

Hebr. 9.

Num. 1. 3.

Quare ponitur *Testamentum*? Resp. quia ait Apostolus, Testamentum sanguine dedicatur.

Ibidem.

Quare dicitur *novi*? Resp. ut significetur sanguinem Christi in veteri Testamento figuris significatum fuisse: in novo autem veris, & reipsa hominibus tradidit.

Num. 13.

Cur dicitur, *æterni Testamenti*? Resp. ad significandum effectum sanguinis Christi, qui est ut per novum Testam.

mentum sanguine, & morte Christi confirmatum vis æternæ hæreditatis hominibus detur.

Quare ponitur *Mysterium fidei*? Resp. primum ad significandum quod sanguis in hoc Sacramento est mysticum, id est res sacra sensibus latens: secundum ad exprimentum quod sola fide, non autem sensu, veritas sanguinis in hoc Sacramento est cognoscenda: tertio ut ostendatur per sanguinem significari mortem Christi veri Dei, quod sola fide credibile est: quarto ad declarandum, quod fides, & iustitia hominum ab hoc sanguine non sensibilibiter, sed occulte sit derivata.

Num. 16.

Quare potius in consecratione sanguinis, quam corporis passio Domini commemoratur? Resp. quia effusio sanguinis proprie passionem significat; idem in hac consecratione fit memoria.

Quare ponuntur illa verba, *Qui effundetur in remissionem peccatorum*? Resp. primum ad significandum sanguinem Christi idem separatim consecrari, ut passionis, & mortis genus ante oculos ponatur: secundum ut significetur effectus sanguinis effusi, qui est remissio peccatorum.

Quare posita sunt illa verba, *Pro vobis, & pro multis*? Ibidem. Resp. ad significandum fructum, & utilitatem passionis.

A quo loco scripturæ sumpta fuerit? Resp. illud verbum *Mat. 26. Pro multis*, scripturam est à D. Mar. & illud *Pro vobis*, à D. Luc. 22. Luca, quæ Ecclesia spiritu Dei instructa, simul conjunxit. C. R. num. 24.

Quare non dicitur *pro omnibus*, cum Christus pro omnibus passus sit? Resp. in passione Christi ait Catech. duo considerantur, primum virtus passionis, & hæc respicit omnes, & nullum excludit: secundum fructus, quem homines ex illa percipiunt; & hic non respicit omnes, quia non omnes se reddunt capaces virtutis illius, idem dicit, *pro vobis, & pro multis*.

Num. 14.

Quid Christus intellexit illo verbo, *Pro vobis*? Resp. intellexit eos, qui aderant, vel delectos ex Iudeorum populo, quales erant discipuli, Iuda tamen excepto; cum illis enim loquebatur.

Quid significat illud verbum, *Pro multis*? Resp. comprehendit reliquos ex Iudeis, & gentibus.

Quomodo distinguuntur *vobis*, & fructus passionis;

Resp. tanquam causa, & effectus: sicut enim virtus Solis est causa, & fructus arborum effectus, & virtus medicinae est causa, sanitas vero est effectus, & fructus illius: ita virtus passionis est causa, fructus vero, & utilitates, quas homines accipiunt ex illa, sunt effectus.

ibidem.

ibidem.

Quare cum virtus passionis sit ad omnes, fructus illus pro multis, & non pro omnibus sunt? Resp. quia sicut infirmus potest nolle bibere medicinam sibi paratam, in qua sit virtus sanandi illum, ita homo per liberum arbitrium potest respuere virtutem passionis Christi sibi oblatam, unde privabitur fructu illius, & sic fit ut multi priventur fructu passionis Christi.

ibidem.

Possuntne alia mysteria circa veramque formam considerari? Resp. sic Catech. plurima alia in huius consecrationis verbis latent mysteria, quae hic non explicantur, sed assidua rerum divinarum meditatione, & studio quis per seipsum, Deo juvante, facile assequetur.

De consecratione, & transubstantiatione.
Cap. IV.

n. 9. 10. 16.

Quare post considerationem materiae, & formae agitur de consecratione? Resp. primo, quia consecratio est effectus formae: secundo, quia consecratio est ipsius materiae; id est, illud quod consecratur, est materia: tertio, quia declaratio ipsius facilius doctrinam eorum, quae postea sunt dicenda.

Quid est tractanda de consecratione? Respon. quid sit consecratio, quid est transubstantiatio, qua ratione habetur.

De consecratione quid sit. Num. 2.

3. par. 4. 37. art. 1.

Quid est consecratio? Resp. effectio, qua non sacrum efficitur sacrum.

Consecratio in Eucharistia, & in aliis sacramentis accipitur eadem ratione? Resp. non, sed multum diversa: in aliis enim consecratio est quaedam benedictio materiae, absque eo quod materia in aliquid aliud mutetur: in Eucharistia autem aliter fit.

C. T. f. 13.

c. 4. & c. 5.

C. R. n. 39.

a. 1. 40. 41.

In Eucharistia proprie quid est consecratio? Resp. Vera & propria definitio consecrationis, & quae maxime debet notari, haec est: Consecratio in Eucharistia est vera, & realis conversio totius substantiae panis, & vini in totam substantiam corporis, & sanguinis Christi.

Explicatio huius definitionis. Num. 3.

C. T. f. 13.

c. 4. & c. 2.

Quot particulae sunt in hac definitione? Respon. tres. Prima dicit illud quod convertitur, nempe substantiam panis, & vini: secunda dicit illud in quod convertitur, id est, substantiam corporis, & sanguinis Christi: tertia dicit ipsam conversionem.

Quare non dicitur panis, & vinum, sed substantia? C. T. f. 13. panis & vini? Resp. quia in pane, & vino duo considerantur, substantia & accidentia, in consecratione nulla fit conversio accidentium, sed tantum substantiarum; manent enim accidentia, sed substantia mutatur, & non manet.

C. T. f. 13.

Quare apponitur alia particula, totius substantia? Resp. ea. 2. C. R. quia post consecrationem nihil penitus manet de substantia panis, & est de fide.

C. T. f. 13. c. 1.

Quare dicitur conversionem fieri in substantiam corporis Christi? Respon. quia corpus, & sanguis Christi sunt in Eucharistia, ut dicitur, per modum substantiae, non autem quantitatis, vel extensionis, vel loci.

C. T. f. 13. c. 1.

Quare dicitur totius substantia? Resp. quia omne fess. 13. c. 1. illud, quod pertinet ad substantiam, & integritatem corporis, ut ossa, & nervi, verè & realiter in Eucharistia reperitur.

Quare ponitur haec particula, conversio? Resp. quia per illam proprie exprimitur consecratio.

Qua ratione? Resp. quia per illam non sacrum, id est panis, & vinum, efficitur sacrum, id est corpus, & sanguis Christi.

De Transubstantiatione. Num. 4.

C. T. f. 13.

c. 1. & c. 2.

Quot modis appellatur Consecratio? Respon. tribus: primo dicitur Conversio: secundo Consecratio: tertio Transubstantiatio.

Quare dicitur Conversio? Resp. quia una res convertitur in aliam.

Quare dicitur Consecratio? Resp. quia res non sacra convertitur in sacram, & sic sacra.

Ex C. T. ib. can. 4.

ibidem.

Cur dicitur Transubstantiatio? Resp. quia haec conversio est mutatio de substantia in substantiam: ita ut tota substantia mutetur in totam substantiam.

Panis, & vini substantia in consecratione dicitur annihilari? Respon. non converti, dictum est, & est de fide.

ibid. & C.

R. nu. 14.

Num. 37.

Corpus, & sanguis Christi in consecratione incipit esse per creationem, ita ex nihilo fiat? Resp. non, sed per conversionem panis, & vini in ipsum.

Num. 37. Corpus Christi incipit esse in Eucharistia per motum localem, ita descendat de caelo, & veniat in hostiam consecratam? Resp. non, quia sic desineret esse in caelo; corpus enim non potest mutare locum, nisi deserat priorem locum ubi erat, Christus autem semper in caelo est.

Num. 40. & 41. Conversio, & mutatio panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi, potest dici generatio? Resp. non, sed debet dici transubstantiatio.

Num. 41. Quomodo differunt Generatio, & Transubstantiatio? Resp. sic. Substantia corporea necessarium habet duas partes, quarum una dicitur materia, altera forma, & in generatione fit mutatio solum in forma, non autem in materia; manente enim eadem materia, formae mutantur: unde generatio quadam ratione potest dici transformatio, i. mutatio à forma in formam. At in transubstantiatione tota substantia mutatur in totam substantiam, quae mutatio fit simul, tum materiae, tum formae.

Transubstantiatio est actio divina, & miraculosa, an naturalis? Resp. summè miraculosa.

Num. 40. Potest explicari exemplo naturali? Resp. non potest, quia natura talem additionem non producit.

Num. 10. & 13. Potest ostendi, quod sit credibile Deum posse hanc Transubstantiationem facere? Resp. potest sic: primò si Deus potuit ex nihilo creare omnia, multo magis poterit ex una re facere aliam: secundò si natura potest mutare partem substantiae in partem substantiae, id est, formam in aliam formam, rationabile est quod Deus possit mutare totam substantiam in totam substantiam: tertio si natura modico temporis spatio potest mutare per nutritionem cibum, & potum in carnem, & sanguinem; cur Deus non poterit hoc facere sua infinita virtute in instanti? Quod enim virtus finita facit in tempore, virtus infinita poterit in instanti.

Num. 38. & c. Potestne probari transubstantiatio hae auctoritate? Resp. Cat. probat scriptura, traditio, unanimi consensu, Patrum decretis, Conciliorum General. & Summ. Pont. de mùm omni auctoritate, quae possit aliquid probari. Infini-

tis miraculis hae veritas confirmata est, de probatione in cap. 17. dicitur.

Deberne diligenter inquiri, & doceri veritas transubstantiationis? Resp. non est curiosius inquirenda, sed ad 1. 3. 4. 4. primum articulum, qui est de omnipotentia Dei, & ad nonum, qui est de auctoritate Ecclesiae, est reducenda, credendum Deum posse facere omnia, & esse verum quod Catholica Ecclesia docet; potissimum autem rudes de hac re docendi non sunt.

De speciebus Sacramentalium. Cap. V.

Cognitio de speciebus Sacramentalibus est utilis ad Num. 8. explicationem Sacramenti Eucharistiae? Resp. valde utilis est, quia in ipso potissima ratio Sacramenti posita est.

Quid debet tractari de illis? Resp. primò quid sint: secundò quomodo sint: tertio quid significant: quarto quare post consecrationem dicantur panis, & vinum: quinto cur dicantur Sacramentales.

Quid sunt species panis & vini.

Num. 1.

Quid sunt species panis, & vini? Resp. sunt accidentia panis, & vini.

Quid est accidens? Resp. est illud, quod adheret, & accedit substantiae, & non est substantia.

Quae differentia est inter substantiam, & accidens? Resp. Num. 2. 6. Primò, substantia est veluti homo; accidentia sunt veluti C. T. vestimenta illius: secundò substantia constat ex materia, & forma rei; accidentia autem sunt conditiones quae huic materiae, & formae adveniunt, veluti color & alia.

Quae sunt accidentia panis & vini? Resp. color, odor, sapor, quantitas, figura, & similia.

Quot modis appellentur ista accidentia? Resp. primò C. T. & C. dicuntur accidentia: secundò symbola: tertio species: R. C. T. s. f. quarrò dicuntur, licet improprie, panis, & vinum. Catech. 13. c. 2. & 1 Rom. n. 22. & 40.

Quare dicuntur accidentia? Resp. quia adherent, & accedunt substantiae, sicut vestes ei, qui vestitus est.

Quare symbola? Resp. quia sunt veluti signa, vel indicia, vel imagines alicuius rei; ideo etiam ipsam substantiam indicant, & significant. Catech. Rom. n. 12. & 17. & 3.

Cur dicuntur species? Respondeo, quia imaginem sub-

Num. 25.

stantia sensibus representant. Illud enim, quod sensibus aliqui representant, à Philosophis species appellari consuevit.

Num. 40. Cur dicuntur panis, & vinum? Resp. ait Catech. post consecrationem aliquando species panis appellantur panis: non quia ibi sit aliquid de substantia panis, sed quia habent speciem, & similitudinem, & apparentiam panis: deinde quia retinent vim nutriendi, quæ panis propria est. Sacra autem scriptura ita sæpe appellat res cuiusmodi esse videntur, vnde Angelos appellat homines, non quia sint, sed quia tales esse videntur.

Quomodo sint in Eucharistia.

Num. 3.

Ses. 13. c. 2. Species panis & vini per consecrationem mutantur
C. R. n. 8. In aliquid aliud? Resp. non mutantur, sed manent eadem, solummodo superadditur illis hoc, quod sint Sacramentalia: immò ipsum Sacramentum, & signum rei sacrae.

Ses. 13. c. 2. Quare superadditur hoc? Resp. quia ante consecrationem erant symbola substantiæ panis, & vini: post consecrationem verò sunt signum, & symbolum corporis, & sanguinis Christi. *C. R. n. 17.*

Num. 19. Quis dedit illis hanc vim significandi corpus, & sanguinem Christi? Resp. verba consecrationis.

Num. 19. Qua ratione? Resp. quia dum forma consecrationis panis dicitur, Contentum sub istis speciebus est corpus Christi; omnino dat illis speciebus vim significandi corpus Christi; sicut enim eam cetera premitur à sigillo, recipit impressionem sigilli, quæ manet recedente sigillo: ita verba consecrationis prolata super illas species, dant illi virtutem significandi corpus, & sanguinem Christi: idèd sunt sacra, & Sacramenta, *id est*, signum rei sacrae.

N. 26. 44. Istæ species ante consecrationem quomodo se habebant? Resp. inhærebant substantiæ panis, & vini.

Num. 44. Post consecrationem quomodo existant? Resp. sunt absolute, *Ses. 13. c. 2.* que vilo penitus subiecto.

Num. 44. Quare sunt sine subiecto? Resp. quia non possunt inhære corpori Christi, non enim sunt accidentia illius: neque substantiæ panis, & vini, cum nihil penitus de illa ibi sit: idèd relinquuntur, ut sine vilo subiecto existant.

Num. 21. Estne possibile hoc apud naturam? Resp. nulla ratione

est possibile apud Deum. Resp. omnia illi possible sunt; cum enim ipse dederit hanc legem naturæ, ut accidentis rei non possit separari à re, cuius est accidens, & quod accidens non possit esse sine subiecto: potest hanc legem dissolvere faciendo, ut accidens separaretur à suo subiecto: separare enim vnita lege naturali, Deo difficile non est, & ut accidens sit sine subiecto: quod enim subiectum facit accidenti quoad esse, Deus per ipsum facere potest.

Estne de fide, quod species panis, & vini post consecrationem existant sine vilo subiecto? Resp. ita est, quia *C. T. sess. 13.* hæc fuit perpetua, & constans Catholice Ecclesie doctrina, *can. 2.* plurimum testimoniis confirmata.

Quid significant species panis, & vini. Num. 4.
Num. 12. Vid significant species panis & vini post consecrationem? Resp. significant, ut dictum est, primò passionem Christi præteritam: secundò corpus, & sanguinem Christi, necnon gratiam, & alimentum, vel refectionem spirituales præsentem: tertio vitam æternam, & alia multa, sicut iam dictum est, & suo loco dicitur, & hoc illis conuenit virtute formæ consecrationis.

Populi debentur doceri de significatione harum specierum? Resp. maxime expedit illos docere, sicut in capite 2. dictum est, nempe de re contenta sub ipsis, & de significatione illarum.

De contentis sub istis speciebus. Cap. VI.

N. 27. 31. Expedit diligenter explicare quid continetur sub speciebus panis, & vini? Resp. expedit supra quam *C. T. sess. 13.* dici potest. Hæc enim veritas est basis & fundamentum *c. 11. C. T.* istius tractationis, & per illam omnia illustantur & *Ses. 13. c. 1.* pat. sunt. *C. 2. C.*

Quid debet considerari circa hoc? Resp. duo: primum *T. ibid.* quid continetur sub istis speciebus ante consecrationem, secundum quid continetur post consecrationem.

Quid continetur sub illis ante consecrationem? Resp. sola substantia panis, & vini. Continetur ante consecrationem aliquid corporis, & *ibidem* sanguinis Christi. Resp. nihil penitus.

Quid continetur sub illis post consecrationem? Resp. *ibidem.* tota substantia corporis, & sanguinis Christi.

Romanæ aliquid de substantia panis, & vini? Resp. *Ses. 13. c. 2.* nihil penitus, & est de fide.

C.T. f. 13. can. 17. **C.R. n. 27.** **Sess. 13. c. 1.** **C.R. n. 26. n. 13.**
Quid debet considerari circa realem presentiam Christi in Eucharistia? Resp. primò quod ibi sit verè, & realiter: secundò quomodo incipiat ibi esse: tertio qua ratione ibi sit: quarto propter quid velit ibi esse, & tali ratione: quinto quanta ex hoc Ecclesia dignitas sit.

C.T. f. 13. can. 1.
Quomodo ostenditur verum Christi Domini corpus? Resp. continetur verè & realiter, & illud idem quod natum est ex Virgine, & sedet ad dexteram Patris, & est de fide.

C.T. f. 13. can. 1.
 Continentur in Eucharistia ossa, & nervi, & omnia, quæ ad veram corporis Christi rationem pertinent? Resp. indubitanter credendum est, ita vt omnes partes corporis Christi ibi sint.

Ibid. c. 2.
 Continentur totus Christus in Eucharistia cum anima, & divinitate? Resp. ita est.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Sess. 13. c. 1.
C.R. n. 16.
C.T. f. 13. can. 3.
Quomodo ostenditur totus Christus? Resp. ita est secundum fidem.

Quomodo Christus sit in Eucharistia? Num. 4.
Quomodo Christus modo est in celo? Resp. eodem Sess. 13. c. 1. quo fuit in terra, id est, ut ait C. T. iuxta modum existendi naturalem.

In Eucharistia estne iuxta modum existendi naturalem? Resp. ait Conc. Trid. ibi est alia quadam ratione, C. T. *Ibid.* quæ verbis exprimi vix possit: tamen Deo possibilis est, & homo cogitatione per fidem illustrata assequi illum potest: & ita constantissimè credere opus est, quia Ecclesia semper ita credidit & credit.

Quibus verbis sacrum Conc. explicat hanc rationem quæ Christus in Eucharistia continetur? Resp. *Ibid.* Primò sic dicit: Post panis, & vini consecrationem Christus verè realiter, & substantialiter sub specie illarum rerum sensibilem contractur: & paulò post ait Christum iuxta modum existendi naturalem esse in celo: in aliis verbò multis locis, ubi est sacra Eucharistia, adesse sua substantia, & nobis Sacramentaliter esse presentem. Vnde apparet, quod sacrum Concilium quatuor verbis explicat modum, quo Christus est in Eucharistia: primùm est *verè*, secundùm *realiter*, tertium *sacramentaliter*, quartum *secundum substantiam*.

Quid significat *verè*? Resp. quod sit veritas, non imaginatio Christum in Eucharistia esse; & quod ibi non sit tantummodo ut in signo vel figura, aut virtute.

Quid significat *realiter*? Resp. significat in Eucharistia non adesse tantummodo figuram, vel imaginem, vel umbram, vel similitudinem, vel signum, vel apparentiam, aut representationem Christi, aut Corporis, & sanguinis eius, sed ipsamet Christum; *realiter* enim significat accipi rem & non memoriam, vel signum, vel rei imaginem; pictura enim hominis realiter non est homo.

Quid vult dicere sacrum Concilium dum ait, Christum in Eucharistia contineri Sacramentaliter: in celo autem secundum modum existendi naturalem? Resp. vult dicere, quod Christus idem omnino manens, duplicem habet modum existendi, vnum naturalem, & hoc modo existit in celis ad dexteram Patris, alium non naturalem, sed Sacramentalium, & hunc habet in Sacramento Eucharistie.

Ex C. T. Idem corpus Christi potest habere plures modos existendi? Resp. Ita est.

Ex C. T. Quia ratione? Resp. corpus Christi habet triplicem *sess. 11. c. 1.* modum essendi: Naturalem; & juxta hunc est visibile, & C. R. tangibile, & fuit passibile, & mortale. Gloriosum, & n. 16. 33. per hunc habet claritatem, subtilitatem, impassibilitatem, 45. Et Sacramentale, & juxta hunc velatum existit, & latet sub speciebus panis, & vini.

Ex C. T. Potest hoc declarari exemplo? Resp. potest sic aliquibus. Rex potest multiplicem habere modum existendi, C. R. vii *sup.* Naturalem, quia existit iuxta naturam hominis. Regium, & hic est quando sedet in throno cum diademate, & scepro, &c. si verò sub amictu pauperis, & serui lateat, sic habebit modum essendi qui convenit fervi. Sic itaque sacrum, dicit: Christus est omnino idem, tum qui in cælo existit modo naturali, tum qui in Eucharistia modo Sacramentali reperitur.

Ex C. T. Quare Christus in Eucharistia non habet modum existendi naturalem, & gloriosum? Resp. quia modus naturalis existendi requirit ut corpus visibile, & tangibile sit; & ut sit secundum quantitatis extensionem in loco, & tali, & tanto; modus verò gloriosus respectu nostri est, ut videatur gloria, & majestas eius qui gloriosus existit: Christus autem in Eucharistia ista non habet: ipse enim & eius gloria non videntur, sed velata existunt.

Ex C. T. Quid est Christum in Eucharistia habere esse Sacramentale? Respond. est Christum ita esse velatum, & ita latere sub accidentibus, & speciebus panis, & vini, ut nec ipse, nec eius gloria possit videri; sed sit tanquam ille Rex, qui latet sub vestimentis servi: ita tamen intelligendo, quod à dictis speciebus realis præsentia Christi significetur; acque ita habere modum essendi Sacramentum, est habere esse velatum, & significarum à speciebus Sacramentalibus, qui modus omnino non est naturalis, neque gloriosus, sed summe miraculosus.

Ex C. T. Quid significat vltima particula, secundum substantiam, vel sua substantia, vel substantialiter? Respon. ista significat multa: primò enim declarat quod tota Christi substantia in Eucharistia continetur: secundò manifestant quod aliqua, quæ non sunt de substantia Christi, vel corporis

C. T. *sess. 13. ca. 38. & can. 2. & sess. 22. c. 1.*

Ex C. T. Quid significat vltima particula, secundum substantiam, vel sua substantia, vel substantialiter? Respon. ista significat multa: primò enim declarat quod tota Christi substantia in Eucharistia continetur: secundò manifestant quod aliqua, quæ non sunt de substantia Christi, vel corporis

Ex C. T. Quid significat vltima particula, secundum substantiam, vel sua substantia, vel substantialiter? Respon. ista significat multa: primò enim declarat quod tota Christi substantia in Eucharistia continetur: secundò manifestant quod aliqua, quæ non sunt de substantia Christi, vel corporis

Ex C. T. Quid significat vltima particula, secundum substantiam, vel sua substantia, vel substantialiter? Respon. ista significat multa: primò enim declarat quod tota Christi substantia in Eucharistia continetur: secundò manifestant quod aliqua, quæ non sunt de substantia Christi, vel corporis

poris, & sanguinis eius; sed tantum pertinent ad modum essendi naturalem, vel gloriosum, veluti esse in magno, vel parvo loco: ab omnibus posse inspicere, & tangere; gloriosam, & maiestatem eius videri: non sunt in corpore, & sanguine Christi, prout in Eucharistia contenta sunt. *Ibidem.*

Quæ sunt ista quæ desunt? Resp. hæc & similia, positiuè esse visibile, tangibile, & apparere gloriosum, occupare magnum, vel paruum locum.

Quomodo differunt modus essendi naturalis, & Sacramentalis? Resp. Christus in esse naturali habet quædam, quæ non habet in Sacramentali, & in Sacramentali habet quædam, quæ non habet in naturali, vt patet ex dictis; ideo est differentia.

In quo conveniunt? Resp. in tribus: primò, quia ita Christus verè est in Sacramento, sicut in cælo: ita enim verus est homo vestitus regio habitu, sicut servili: ita in luce positus apparet, sicut in tenebris latens: secundò ita realiter Christus est in Sacramento, sicut in cælo, quia eadem res, id est Christus, & ibi, & hic reperitur: tertio tota substantia Christi ita est in Sacramento sicut in cælo, quod si aliqua desunt, illa non sunt de substantia, sicut ea, quæ dicta sunt.

Deberne notari declaratio huius termini *substantialiter*? Resp. ab his, qui volunt magis distinctè intelligere, debet maxime notari: quia ab ipso plurimæ tolluntur difficultates.

Quomodo tolluntur? Resp. quia ex hoc ostenditur totum Christum esse sub quavis minima particula, & quod ex divisione Hostiæ non sequitur divisio per modum quantitatis in corpore Christi, sed in hac divisione semper totum corpus in qualibet parte manet sine vlla Domini nostri mutatione, vel augmento, vel decremento.

Quomodo est hoc? Respondeo, expedire visum est ponere ipsa verba Catech. qui ita ait. Deinde verò doceant, scilicet Pastores, Christum Dominum in hoc Sacramento, ut in loco, non esse. Etenim locus res ipsas constituit, ut magitudine aliqua prædige sunt? Christus verò Dominum ea ratione in Sacramento esse non dicimus, ut magis aut parvus est, quod ad quantitatem attinet, sed ut substantia est. Substantia enim panis in Christi sub-

C. T. *sess. 13. c. 1. 3. 8.*

C. R.

C. T. & C.

R. *ibidem.*Ex *oisd.*

Ibidem.

C. T. *sess. 13. c. 3. C. R. n.*

36. & 40.

Num. 43.

stantiam, non in magnitudinem, aut quantitatem convertitur. Nemo verò dubitat, substantiam aquæ in parvo, atque in magno spatio contineri, & ætæ substantia, totaque eius natura sic in parva ut in magna ætæ parte itemque tota aquæ natura non minus in vâula, quam in flumine infic necesse est. Cur igitur panis substantiæ corpus Domini nostri succedat: fieri oportet ad eundem planè modum in sacramento esse, quomodo panis substantia ante consecrationem, ea verò vitrum sub magna, ac sub parva quantitate esset, nihil ad rem omnino pertinere. Et ista verba diligenter consideranti magnum afferunt sacræ Eucharistiæ cognitionem.

Ibidem. Quid vult dicere Catech. Resp. vult dicere, quod corpus Christi est in Sacramento, non ut magnum vel parvum, vel visibile, vel gloriosum, sed ibi reperitur ut est substantia; & tali ratione sicut prius substantia panis erat sub illis speciebus, ex quo fit (ut Philosophi omnes sciunt) quod in quacunque minima particula sit tota corpora Christi substantia ad quam nihil refert an sit magna, vel parva.

Ibidem. Quomodo ad substantiam nihil refert an sit magna, vel parva? Resp. primò, quia quantitas est accidens, accidens autem non est de natura substantiæ: secundò quia in aère, & aqua, & aliis hoc manifestè apparet: substantia enim & natura aquæ ita est in gutta aquæ sicut in toto mari, & substantia ignis ita est in candela, sicut in fornace accensa: tertio, quia corpus infantis in utero matris, vel modò geniti, ita habet substantiam, & naturam corporis, sicut in ætate virili; & tamen quantitatem ita magnam non habet. Ideo certum est ita esse, quod ad substantiam rei nihil refert, quantum ad rationem substantiæ, an sit in magno, vel parvo loco; an videatur in die vel videatur in nocte: an aliqua, vel nulla veste tegatur: & sic sequitur, quod idem omnino Christus est in coelo, & in Eucharistia, licet modus essendi aliqua ratione diversus sit.

Quod totus Christus sit sub utraque specie ex vi verborum, & per realem concomitantiam.

Num. 4.

e. T. s. l. 11. **T**otus Christus continetur sub specie panis, & sub quavis parte ipsius speciei? Resp. est de fide ita esse.

Ilegne debet dici de speciebus vini? Resp. idem.

Corpus, sanguis, anima & divinitas continentur sub speciebus panis eadem ratione qua continentur etiam sub speciebus vini? Resp. ait Conc. & Cat. contineri quidem, aliqua diversa ratione.

Quænam est ista diversa ratio? Resp. talis, sub speciebus panis continetur tantummodò corpus ex vi verborum, seu ex vi Sacramenti, seu ex vi, & efficientia, vel efficacia consecrationis: sanguis verò, anima, & divinitas continentur ex vi naturalis connexionis, & concomitantis; sub speciebus autem vini, sanguis tantummodò continetur ex vi verborum: corpus verò, anima, & divinitas per realem concomitantiam: & sacrum Concilium Trid. sic docet.

Quid est contineri ex vi consecrationis, vel Sacramenti, vel verborum? Respondeo, quia consecratio panis fit his verbis, *Hoc est corpus meum*, & non dicitur *Sanguis*, anima, divinitas: sequitur quod illa verba consecrationis habeant solummodò vim efficiendi conversionem panis in corpus Christi, & idèd corpus Christi ibi est ex vi consecrationis, & verborum: alia autem non sunt ex tali vi, quia verba non profertur, præter corpus ab ipsis fieri aliquid aliud.

Differuntne verba, consecratio & Sacramentum? Respondeo, aequaliter. Consecratio est ipsa conversio panis in corpus Christi. Verba sunt forma istius consecrationis: Sacramentum verò sunt ipsæ species. Iste enim sunt signum rei sacræ, sed ex vi forme consecrationis super ipsa prolata.

Species panis significantne tantum corpus Christi? Respond. est, quia à forma consecrationis accipiunt vim sacramenti, & signi, & illa significant tamen adesse corpus.

Quinam videntur his verbis, vi consecrationis, verborum, & Sacramenti? Resp. Conc. Trid. vitur hoc modo dicendi: Ex vi verborum, Catech. & Theol. videntur istis, ex vi verborum, & ex vi consecrationis, quæ omnia idem dicunt.

Qua ratione? Resp. omnis ratio Sacramenti, quæ convenit speciebus panis & vini, convenit illis per consecrationem: species enim per consecrationem efficiuntur Sa-

cramentum, & signum rei sacra per consecrationem effecta. Ipsa verò consecratio perficitur per verba, quae verba non habent vim efficiendi aliud quàm illud quod significant. Cum itaque ista verba, *tunc est corpus meum*; significant tantum adesse corpus, consecratio non habet vim efficiendi aliud, quàm corpus; tota enim vis consecrationis procedit à verbis, & à forma ipsius: quia autem omnis vis specierum est à consecratione, significant enim tantum illud quod consecratione effectum est & accipiunt vim efficiendi à verbis consecrationis: idè species panis ex vi Sacramenti corpus, & non aliud significabit, & continebunt.

C.T. s. 13. c. 3. C. R. n. 34. C.T. s. 13. c. 7. C.T. & C. R. 114.
 Quis vitur hoc modo dicendi: *Ex vi naturalis connexionis, & concomitantia*? Resp. Theologia, Catech. & sacrum Conc. Trid.
 Significantem idem connexionem, & concomitantiam? Resp. connexio est tanquam causa, concomitantia tanquam effectus.

Qua ratione? Resp. connexio est quaedam conjunctio aliquotum, ita vt simul esse necesse sit. Concomitantia est effectus talis connexionis, quia ex eo quod duo sunt connexa, necesse est vt vbi est vnum, ibi sit etiam aliud.

Ibidem. Quare dicitur concomitantia naturalis? Resp. quia corpus vivum naturaliter habet annexum sanguinem, & animam; aliter enim non esset.

Ibidem. Quomodo ex naturali concomitantia sub speciebus panis continetur sanguis, anima, & divinitas? Resp. quia cum ibi sit corpus vivum, necesse est quod habeat sanguinem, & animam, & quia est corpus Christi, necesse est quod habeat annexam divinitatem.

Ibidem. Idemne debet dici de sanguine? Resp. idem.

Quare Christus velit esse Sacramentum, & tali ratione.
Num. 6.

C.T. s. 13. c. 1. C. R. n. 32. 74.
 Quare Christus voluit relinquere Ecclesiae sacramentum Eucharistiae? Resp. ob tria, primò vt Ecclesia sponsam, & Deum suum semper haberet realiter presentem: secundò vt in terris haberetur sacrificium Deo acceptissimum: tertio, vt homines haberent cibum, & refectorem spirituale.

Num. 32. & 45. Nonne poterat Christus relinquere seipsum manife-

stum, atque visibilem? Resp. poterat, sed melius fuit fieri quod ipse fecit.

Cur voluit corpus suum sacris velaminibus occultare? *Ibidem.*
 Respond. primò, vt distingueret Ecclesiam Militantem à Triumphantem: secundò vt præberet fidelibus occasionem merendi per fidem: tertio ne infidelibus daretur occasio scandalizandi & calumniae, si Christiani comederent Christum in propria specie.

Quomodo per hæc velamina Ecclesia Militans distinguitur à Triumphantem? Resp. quia Synagoga habuit Christum non verè & realiter, sed figuram solummodo. Ecclesia Militans habet illum verè & realiter, seu non manifestum, & visibilem. Triumphantem verò habet verè, realiter, gloriose, & apparenter, Ecclesia igitur habet magis quàm Synagoga, quia Christus illi realiter est præsens; habet verò minus quàm Triumphantem, quia non manifestum, sed velaminibus obvolutum habet.

Quomodo Christus latere meriti & fidei occasio est? *Num. 43.*
 Resp. quia fideles credendo, & adorando Christum latentem, per fidem merentur habent.

Quare Christus voluit quod velamina quibus corpus suum tegitur, essent species panis, & vini? Resp. primò, quia cum vellet esse cibum, alimentum, & refectio fidelium: voluit latere sub tali velamine, quod ipsum alimentum esse spirituale declararet.

Nonne poterat dare carnem suam in cibum, cum etiam homo carnibus vesci possit? Resp. nullo modo decebat.

Quare non? Resp. primò, quia natura hominum maxime abhorret vesci efca humanæ carnis, & sanguinis portione, pane autem, & vino maxime delectatur: secundò, quia si fideles Christum in propria specie manducarent, non possemus ab infidelium calumnia liberari, & illis scandalum magnum esset.

Ex hac reali presentia Christi provenit magna dignitas legi Evangelicæ & Ecclesiae? Resp. supra quam dici potest maxima.

Quare tanta? Resp. primò, quia habent Deum suum reipsum presentem: secundò quia modo sibi proprio præfens est: tertio quia non tantum est præfens, sed verus cibus, & sacrificium existit.

De probatione eorum, quae dicta sunt. Cap. VII.

N. 26. & c.
Ibidem.

Catechismus probat ea quae dicta sunt? Resp. probat. Quae conclusiones probantur ab illo? Resp. tres potissimum: prima est, sub speciebus panis, & vini verè, & realiter contineri corpus & sanguinem Christi; secunda est, post consecrationem, nihil penitus de substantia panis, vel vini remanere sub illis speciebus, sed totam substantiam panis, & vini conversam esse per transubstantiationem in corpus & sanguinem Christi: tertia est accidentia, & species post consecrationem manere sine illo subiecto.

C. T. §. 13.
c. 3. 4. &
c. 1. & c.

Quare has conclusiones & veritates probat? Resp. quia his probatis, omnia quae ad Eucharistiam pertinent, quadam ratione apertissima fiunt: secundò istas à Conc. Trid. accepit.

C. T. §. 13.
cap. 1. &
c. 1. n. 27.
& c.

Quomodo harum conclusionum est principalis? Resp. prima est principalissima, & illa probata, omnia patefiunt: secunda enim & tertia conclusio à prima dependet. C. R. num. 43. 44.

Quomodo Catech. probat realem praesentiam Christi in Eucharistia? Resp. probat apertissime quinque modis: primò ex pluribus locis sacrae Scripturae, nempe ex Evangeliiis, & Apostolo Paulo, qui hoc apertissime docet, & haec loca Scripturarum adducit iuxta interpretationem sanctae & Catholicae Ecclesiae, & haec omnia Apostolica traditione confirmantur: secundò probat ex unanimi consensu SS. Patrum, & aliquorum adducit praecisis verbis auctoritatem: tertio adducit unanimum consensum universae Ecclesiae in quocumque tempore: quarto ad hanc veritatem confirmandam adducit testimonium 7 Conciliorum, & illorum Pontificum, qui talia Concilia congregarunt, & probat ex primo, & nono artic. Symboli Apostolici: has autem auctoritates in ipsomet Catechism. videre rectius erit.

Num. 37.
& c.

Quomodo probat secundam conclusionem, quod post consecrationem sub speciebus panis & vini nihil maneat de substantia eiusdem panis, & vini? Respond. primò adducit quatuor loca sacrae, & Evangelicae scripturae, ex quibus manifestè ita esse declaratur: secundò probat testimonium trium Conciliorum, Lateranensis magni, Florentini, &

Tridentini, & refert propria verba Conc. Trid. quibus declarat hæretum esse aliter affirmare: tertio probat unanimi consensu Sanctorum Patrum, quae omnia traditione etiam confirmantur.

Quomodo probat tertiam, nempe quod accidentia sint sine subiecto? Resp. probat ob necessarium sequelam ex prima & secunda conclusione. Num. 44.

Quomodo sequitur ex illis? Respondeo, accidentia panis, & vini post consecrationem manere, & certum, & sensibile est: vel ergo habent subiectum, vel non habent: si non habent, vera est conclusio, quae modò posita est; si dicantur habere, illud subiectum omnino erit, vel substantia panis, & vini; vel substantia corporis, & sanguinis Christi: primum esse non potest, quia, ut ait secunda conclusio, nihil penitus manet de substantia panis, & vini. Corpus etiam Christi non potest esse subiectum, quia illa non sunt accidentia Corporis Christi, & unum accidens non potest inherere alicui corpori, nisi accidens illius fiat, idè sine subiecto omnino erunt. Et talis est sensus totius Ecclesiae.

Vbi Catechismus explicat, & probat dictas tres conclusiones? Respondeo de prima agit à num. 26. vsque ad 37. de secunda conclusione tractat à num. 37. vsque ad 44. de tertia conclusione agit in num. 44. & 45. & ibi dicta licet videre.

De cultu & veneratione sanctissimi Sacramenti exhibenda. Caput VII.

Omnes fideles debent edoceri de cultu, & veneratione huius Sacramenti exhibenda? Resp. ita est, quia omnes fideles tenentur summum cultum huius Sacramenti exhibere. C. R. n. 1.
C. T. §. 13.
c. 55.

Quis cultus debetur illi? Resp. laetiae, & Conc. Trid. determinat de fide: & ait in Ecclesia Catholica semper fuisse hunc morem talem cultum illi praebendi. S. 13. c. 55.
& can. 6.

Quis est iste cultus laetiae? Resp. ait Conc. Trident. ille ipse qui Deo vero debetur. S. 13. c. 55.

Quare hoc? Resp. ait Conc. quia in hoc Sacramento verè praesens est unigenitus filius Dei, quem Pater aeternus introducens in orbem terrarum, dixit: *Et adores eum omnes Angeli Dei.* Ibidem.

Ibidem.

Potesne probati ex scriptura talem cultum illi præbendum? Resp. potest, & Scriptura & ratione.

Ibidem.

Ex quo loco scripturæ? Resp. præcipue ex Epist. ad Heb. cap. 1. ubi Pater æternus introducit filium suum, ut omnia Angeli cum adorent: adoratio autem propriè accepta cultus lætitiæ est, & debitus soli Deo: secundo quia Magi procedentes adoraverunt eum: tertio quia ab Apostolis in Galilæa adoratus est.

Ibidem.

Quomodo ratione? Resp. quia ubique est Deus, ubi cultus divinus debetur illi: si ergo Christus est verus Deus & verè in hoc sacramento præsens: ergo cultus divinus, nempe lætitiæ, debetur illi.

Ses. 13. c. 6.

Debeturne illi cultus fidei, spei, charitatis, *id est* cultus internus? Resp. debetur.

Ibidem.

Debetur etiam externus? Resp. ita est.

*Ses. 13. c. 6.**¶ 7.*

Sacramentum hoc potestne servari in sacrario, ac pyxide, etiam post Missam completam? Resp. ait Conc. Trid. consuetudo asservandi in sacrario sanctam Eucharistiam adeo antiqua est, ut eam Nicænum Concilium agnovit, & determinat de fide posse.

Ibid. c. 6.

Licetne publicè populis proponere Sacramentum Eucharistiæ, ut ab illis adoretur? Resp. Conc. Trid. determinat de fide licere.

*Ses. 13. c. 6.**¶ 7.*

Licet desere Eucharistiam ad infirmos? Resp. Conc. Trid. determinat de fide licere; & statuit, ut talis mos retineatur, & appellat illum salutare, & necessarium, & summè æquitati, & rationi coniunctum: & ait in multis Conciliis præceptum fuisse, & ex vetustissimo Catholice Ecclesiæ more observatum fuisse.

Ses. 13. c. 6.

Potesne festiva aliqua celebritate, veluti Corporis Christi venerari? Respond. Conc. Trid. determinat de fide posse.

*Ses. 13. c. 5.**¶ 6.*

Potesne sollempni circumferari in processionibus secundum laudabilem, & universalem Ecclesiæ sanctæ ritum, & consuetudinem; veluti in Processione diei festi Corporis Christi? Resp. de fide posse.

Ses. 13. c. 5.

Qua ratione celebratis diei festi, & processions Corporis Christi est introducta? Resp. Conc. Trid. ita de hac re ait. Declarat præterea sancta Synodus, piè & religiosè admodum in Dei Ecclesia inductum fuisse hunc morem, ut singulis annis peculiari quodam, & festo die præexce-

sum hoc, & venerabile Sacramentum singulari veneratione, ac solemnitate celebraretur, utque in processionibus reverenter, & honorificè illud per vias & loca publica circumferretur. Aquissimum est enim sacros aliquos statutos esse dies, quibus Christiani omnes singulari, ac rara quadam significatione gratos & memores testentur animos erga communem Dominum, & Redemptorem pro tam ineffabili & planè divino beneficio, quo mortis ejus victoria, & triumphus representatur. Arque sic quidem oportuit victorie veritatem de mendacio, & hæresi triumphum agere, ut ejus adversarij in conspectu tantæ splendoris, in tanta universæ Ecclesiæ lætitiæ positi, vel debilitati, & contracti tabescent, vel pudore affecti, & confusi aliquando respiciant.

Debentne ista omnia doceri, & considerari? Resp. sicut Conc. Trid. judicavit dignum, ut ista ab ipso considerarentur, & docerentur: idem omninò ab aliis utilissimum debet existimari.

Ibidem.

De fine, & effectu sacra Eucharistiæ. Cap. IX.

EXpedi cognoscere finem, & effectum Eucharistiæ? Resp. explicat multum.

*Ses. 14. ca.**7. C. R.*

Ad quid? Resp. quia hac ratione scitur, qua intentione ad Eucharistiam fit accedendum.

*Ex C. R. 13.**C. T. ses. 13.*

Quis est finis illius? Resp. alius est principalis, alius est minus principalis.

*c. 2. 16. ¶**ses. 22. c. 1.**C. R. num.**35. ¶ 70.*

Quis est finis principalis? Resp. isti. Primus, ut in medio populi Christiani Christus verè & realiter esset præsens, licet latenter, & occultè. Secundus, ut fideles haberent cibum, & potum, *id est* alimentum, & refectionem spirituales. Tertius ut daretur sacrificium laudis, & gratiarum actionis Deo patri. Primus respicit Eucharistiam ut est sacramentum hæc vltu: secundus respicit illam, ut est Sacramentum cum vltu: tertius ut est sacrificium.

Qui sunt fines secundarij, vel minus principales? Resp. primus est ut homini detur pignus, & signum infiniti amoris, quo Christus dilexit illum; secundus ut esset memoriale passionis Christi: tertius ut esset arctissimum vinculum quo fideles tanquam multa membra in unum corpus colligantur: quartus ut homo per hoc sacramentum Christo ca-

*C. T. ses. 13:**ca. 2. ¶ c.**C. R. n. 2.**45. 46. ¶ c.*

pitii ita vniueretur, vt cum iplo fieret vna res: quintus vt homo per illud haberet omnia bona & auxilia, & dona spiritualia: sextus vt homo mandando in Christo, & communicando de vite, Christi, possit sicut palmes, qui manet in vita fructum plurimum bonarum operationum afferre: septimus, vt materia vite & passionis Christi fidei populo communicaretur: octavus vt homini daretur pignus, & spes hereditatis aeternae: nonus vt Christus honoraretur ab homine in tertis vbi pro homine tanta pati dignatus est: decimus, vt Ecclesia declararetur supra Synagoga, dum retinet in re quod illi in figura contingebat, & fiat propè Ecclesia triumphans, vno tantum gradu distans ab illa. Deum infinitae rationes finales conveniunt quatenus sacrificium est, de quibus ex parte suo loco dicitur.

DOCTRINA CONCILII TRIDENTINI & Catechismi Romani.

De Communione, & vsu Eucharistiae.

TRACTATUS II.

Num. 9. **S**acramentum, & vsus sacramenti sunt idem, an distinguuntur? Resp. in aliis sacramentis semper simul sunt sacramentum, & vsus illius: imò ipsa sacramenta vsu perficiuntur. In Eucharistia autem, sacramentum, & vsus diuersi sunt res.

Sess. 3. c. 4. Potestne dari sacramentum Eucharistiae sine vsu illius? *R.* potest, veluti cum asseruatur in sacario, vel in pyxide. *Ibidem.* Vnus Eucharistiae potest esse sine sacramento? Resp. sacramentum Eucharistiae potest esse sine vsu; vsus autem non potest esse sine sacramento.

Num. 3. In communionone Eucharistiae estne sacramentum? Resp. est, quia significat, & efficit gratiam in eo, qui recipit sacramentum.

De doctrina populi tradenda.

Quæ doctrina fidei populo est accommodata? Resp. *Sess. 13. c. 1.* ex Conc. Trid. colligitur, quod quilibet Christianus *& Sess. 24. c. 7. C. R.* in realem presentiam Christi in hoc sacramento: secundum viam, & efficaciam, seu utilitates huius sacramenti: tertio vium, & præparationem ad illud.

Subtilitates, quæ pertinent ad naturam sacramenti, sunt ne populis proponendæ? Resp. non, nisi cum magna prudentia, & quatenus opus est, & audientium captiui sunt accommodatæ. *Sess. 24. c. 7. C. R.*

Doctrina de vsu est tradenda? Resp. est, quia omnibus *Ibidem.* necessaria, & valde utilis existit.

Diuisio tractationis.

Quæ sunt tradenda circa vium Eucharistiae? Respond. quatuor.

Primo de efficiente, *id est*, ministro huius sacramenti.

Secundo de fine, *id est*, de fructibus, & utilitatibus, quæ ex communionone procedunt.

Tertio de materia, *id est*, de suscipientibus hoc sacramentum.

Quarto de forma, *id est*, de præparatione, & modo communicandi.

De ministro, & administratione Eucharistiae.

Cap. I.

Christus instituit vsum huius sacramenti? Resp. in- *Sess. 13. c. 2.* stituit in illis verbis: *Accipite, & manducate.* *Num. 67.* Ad quem ministrum spectat distributio & administratio huius sacramenti? Resp. ad solos sacerdotes.

Quilibet sacerdos potest administrare? Resp. in aliquibus casibus, veluti in communionone Paschali, & cum infirmo datur per modum viatici, requiritur specialis auctoritas ordinaria, vel delegata. *Ca. omnis vbi.*

Sacerdotes possunt seipsos communicare? Resp. possunt, cum celebrant Missam.

Cur solus Sacerdos hoc Sacramentum administrat? Resp. duplici de causa: prima, quia in Ecclesia semper, fuit talis conlectio, quæ etiam est profecta ex traditione Apostolica, & vt talis à Concil. Trid. est confirmata: secunda est, quia maxima dignitas huius sacramenti hoc requirit, ob quam etiam Ecclesia vetuit ne quis nisi consecratus esset,

lacta, vasa, lintea, & alia instrumenta, quæ ad illius consecrationem necessaria sunt, tractare audeat, modo gravis aliqua necessitas non incideret.

Num. 63. Si sacerdos conficiat, vel administret hoc sacramentum in peccato mortali, peccat mortaliter? Resp. peccat propter irreverentiam, quam facit huic sacramento.

Ibidem. Tenetne sacramentum, & administratio? Resp. tenet, quia minister hoc facit in persona Christi, & auctoritate illius.

De fine, & effectu hujus sacramenti. Cap. II.

Ses. 13. c. 2. **V**Sus Eucharistiæ habet aliquem finem? Resp. habet, quia omne agens agit propter finem.

Ibidem. Quis est finis? Resp. consequi fructus, & utilitates hujus sacramenti.

Ibidem. Effectus sacramenti Eucharistiæ possunt dici finis illius qui vitur illo? Resp. possunt, quia sicut finis comedentis panem, & bibentis vinum est consequi effectus illorum, ita de suscipiente Eucharistiæ dicendum esse videtur.

Quomodo manifestentur fructus, & effectus Eucharistiæ.

Num. 2.

Num. 46. **E**ffectus Eucharistiæ possuntne manifestari? Resp. alii, qui, sed non omnes: & de his ex parte dictum est.

Qua ratione possunt declarari? Resp. multiplices: primò ratione rei contentæ, quæ cum sit corpus, & sanguis Christi, seu totus Christus, ex hoc licebit cogitare plures esse effectus Eucharistiæ in homines, quam sit Solis in omnes, & singulas partes univerti: Christus enim justitiæ verus Sol est.

Ses. 13. c. 2. **S**ecundò ex parte finis Eucharistiæ, qui cum sit refectio spiritualis, licet conjicere, quarum utilitates, & effectus in animam ex tali nutritione, refectio, & gustu proficiantur.

Num. 46. Tertiò ex comparatione ad alia sacramenta. Sacramentum enim Eucharistiæ est tanquam fons, cætera sacramenta sunt tanquam rivuli, qui ex hoc fonte deducti sunt: in hoc enim sacramento continetur non tantum gratia, sed fons, & origo totius gratiæ, qui Christus est.

Num. 47. & 50. Quartò ex parte ejus, quod in sacramento significatur, illa enim quæ significant in hoc sacramento, sunt cibus, & potus; quæ cum significant nutritionem, reparationem,

augmentum, gustum, & delectationem in comedente, & bibente, cum aliis similibus effectibus, poterit cognosci, quod talia efficiuntur hoc sacramento in anima, quia etiam ipsa verum cibum, & potum spirituales habet.

Quintò ex similitudine corporis humani, & membrorum ejus. Cum enim appareat quia membrum, quod vivit vitum in corpore, & sub capite hominis, comunicat de anima, vita, operatione, & statu ejusdem capitis & corporis; apparebit per hoc sacramentum fieri ut homo vivat de vita, & spiritu Christi, & totius Ecclesiæ, cum per illud conjungatur Christo, & non solum vitatur illi, sed quadam ratione muretur, & convertatur, & complanteur in ipsum, quod est consequi bona.

Sextò per comparationem ad illos, qui Christum receperunt, vel tetigerunt: si enim verè & merito beatissimi existimantur, in quorum tecta Christus mortali corpore est receptus, vel qui illius vestis, aut simbricæ tactu sanitatem recuperant: & præcipue sepulchram, crux, & alia, & demùm beatus venter Virginis, quia Christum tetigerunt, vel portaverunt. Cur non etiam beatos dicere liceat illos homines, in quorum animam Christus immortali gloria prædictus ingredi non gravatur, ut omnia vulnera illius sanet, eamque amplissimis muneribus ornata sibi tanquam sponsam conjugat.

Qui sunt effectus particularis hujus Sacramenti.

Num. 3.

Possunt proponi magis in particulari effectus Eucharistiæ? Resp. possunt.

Qui sunt? Resp. primò sicut quod vi innati caloris quoti die in corpore hominis detrahatur, & deperditur, cibus, & potus addunt, & restitunt, ita Eucharistiæ restituit vires animæ deperditas, seu diminutas: secundò non solum reficit deperditum, sed etiam auget & recreat, & impinguat, id est, dat spiritus pinguedinem, replet etiam gustu, & dulcedine spirituali, quia hæc omnia fiunt cibo, & potu mortali; tertiò delet peccata venialia antea commissa: quartò minuit ardorem fornicis, & concupiscentiæ: quintò auget fervorem spiritus: sextò munit contra tentationes: septimò præservat à peccatis futuris: octavò dat robur ad multa bona opera faciendâ, & ad martirium, si opus

Num. 48.

Num. 53.

Num. 60. 51. & 6.

est subendum: & carnis libidinem cohibet, ac reprimat, & igne charitatis concupiscentiæ ardorem extinguit, & demum post alios innumerales effectus est cibus & alimentum, & robar, & vitium ad vitam æternam comparandum.

De sumentibus Eucharistiam. Cap. III.

Sumentes Eucharistiam possunt dici materia vsus illius? Resp. possunt aliqua ratione.

Quomodo? R. duplici de causa. Prima est, quia sicut carta dicitur materia scripturæ, & scriptoris, & calami, quo in ipsa recipitur effectus illorum: ita quia sumentes Eucharistiam recipiunt tanquam materia actionem & effectum sacramenti, nempe refectionem, & gratiam, & alios effectus, poterunt dici materia: secunda illud dicitur materia in quo requiritur præparatio ad hoc ut agens agat illud: at in sumente Eucharistiam talis præparatio est necessaria, idem dicitur materia non sacramenti, sed vsus illius.

Quando pueris possit administrari Eucharistia.

Celestia conceduntur infantibus dari Eucharistiam? Resp. in aliquibus locis vetus fuit consuetudo, ut illis daretur, sed modò talis consuetudo, Ecclesiæ autoritate sublata est.

Quare hoc? Resp. triplici ratione: prima est, quia infantes nesciunt discernere sacram Eucharistiam à pane communi, & profano: secunda, quia nesciunt præparare se ad pietatem animi, & religionem: quæ ad hunc vsum requiruntur: tertia, quia Christus vsum huius sacramenti instituit, quando dixit, *Accipite & manducate*; infantes autem manifestum est, quod hæc facere nesciunt, idem talis consuetudo alienissima est à Christi institutione.

Quando pueris concedenda est sacra communio? Resp. postquam habent vsum rationis, & capaces illius sunt.

Quomodo cognoscatur an sint capaces? Resp. si duo hæc illis adsunt: primò, ut aliquam habeant cognitionem huius sacramenti: secundo quod gustum, & desiderium illius habeant.

Quam debent cognitionem habere? Resp. quatuor debent cognoscere: primò, quod ibi continetur realiter corpus, & sanguis Christi: secundo aliqualem cognitionem effectuum huius sacramenti: tertio de cultu, & veneratione,

Ses. 14. c. 7.
C. R. n. 56.

quæ illi debetur: quarto quod necessaria sit præparatio, seu devotio ei qui hoc sacramentum percipere intendit.

Ad quos pertinet hoc inquirere, & iudicare? Resp. ad patrem, & ad sacerdotem, cui illi consentitur peccata.

Et si habent vsum rationis, sed carent iam dicta cognitione, quid debet fieri? Resp. pater & confessorius debent curare ut ista adfuerint, ut possint satisficere præcepto Ecclesiæ, ad quod post vsum rationis tenentur.

Quando amentibus possit dari Eucharistia. Num. 1.
Amentibus potest dari Eucharistia? Resp. Catechismi sic ait: Amentibus, qui tunc à pietatis sensu alieni sunt, Sacramenta dare minimè oportet, quamvis si antequam in infantiam incidissent, piam, & religiosam voluntatem præ se tulerint, licebit eis in fine vitæ ex Conc. Carthaginensis decreto Eucharistiam administrare, modo vomitionis, vel alterius indignitatis, & incommodi periculum nullum timendum sit.

Quod saltem in paschate quilibet teneatur Eucharistiam sumere. Num. 5.

Quando ex præcepto fideles tenentur Eucharistiam sumere? Resp. Conc. Tr. sic statuit. Si quis negaverit omnes, & singulos Christi fideles cum ad annos discretionis pervenerint, tenent singulis annis saltem in Paschate ad communicandum iuxta præceptum sanctæ Matris Ecclesiæ, anathema sit.

Quod laicis sub utraque specie communicandum non est, & quare. Num. 4.

Vi possunt sumere Eucharistiam sub utraque specie? Resp. Respondemus soli sacerdotes sacrificium Missæ celebrantes.

Laicis, & non Sacerdotibus est prohibitum? Resp. est. Nonne Christus sub utraque specie Apostolis dedit Eucharistiam, sed non fecit legem ut ita aliis omnibus daretur.

Ob quas causas prohibitum est? Resp. ob septem: prima est, quia Christus sæpius meminit de hoc Sacramento, & loquitur de vna tantum specie, veluti, *Qui manducat ex hoc pane, vivet in æternum*: secunda quia maximè cavendum erat ne sanguis Domini in terram effunderetur, quod difficillimè potest vitari, ubi magnæ multitudini ministrari oportet: tertia cum sacra Eucharistia pro argenti scilicet

Ex C. Rom.
Pra. 4.

Num. 64.

Ses. 13 f. 9.

Num. 65.

C. T. ses. 11.

R. num. 65.

C. T. ibid.

Num. 6.

C. T. ses. 11.

debeat esse parata, si oportet illos sub utraque specie communicare, necesse fuisse diutius servare species vini, ex quo capere fieret, et acceleret, quod ad irreverentiam sacramenti pertinet: quarta, permulti sunt, qui vini saporem, ac ne odorem quidem perficere villo modo possunt, quare ne sacramentum salutum spiritualis esset nocumento saluti corporali, sub vna tantum specie communio sancta est: quinta, in pluribus provinciis summa vini penuria laboratur, & sine maximo impensis, laboribus, itineribus conduci non potest: sexta præcipua ratio est, communionem sub vna tantum specie tradendam esse, ut veritas fidei catholice magis ante oculos poneretur, C. T. *sef. 13.* ostendendo quod totus Christus est sub utraque specie, c. 7. & 8. & alia hæresis convelleretur, quæ negat hoc, asserendo quod sub specie panis corpus exanime, & sine sanguine repetitur, & alix hujusmodi multæ rationes sunt.

De forma & modo communicandi.

Cap. IV.

Forma, & modus utendi Eucharistia debetne tradi? Resp. quàm maximè expedit.

Circa hoc quid debet considerari? Resp. tria: primum de triplici manducatione, secundum de præparatione, tertium de frequentia sumendi hoc sacramentum.

sef. 13. c. 8. Quare ista? Resp. quia pertinent ad formam, & modum communicandi.

De triplici ratione sumendi Eucharistiam. Num. 1.

ibidem. Eucharistia potest sumi multis modis? Resp. Conc. Tr. & Cat. aiunt triplici modo sumi posse: primò sacramentaliter tantum: secundò spiritualiter tantum: tertio spiritualiter, & sacramentaliter, num. 54.

ibidem. Qui accipiunt sacramentaliter tantum? Resp. illi qui accedunt in peccato mortali. C. R. num. 54.

ibidem. Qui accipiunt spiritualiter tantum? Resp. illi qui voto, & desiderio tantum edunt hunc panem cælestem, & sentiunt fructum eius, & vivitatem per fidem vivam, & que per dilectionem operatur. Num. 54.

ibidem. Qui comedunt spiritualiter & sacramentaliter? Resp. illi qui devotè & cum veste nuptiali realiter ad hoc sacramentum accedunt.

Manducare sacramentaliter tantum prodest? Resp.

non,

non prodest, sed multum nocet; est enim sibi iudicium *ibidem.* manducare, ut Apostolus ait.

Qui percipiunt tantum spiritualiter, accipiuntne æqualem fructum, ac illi qui etiam manducant sacramentaliter? Resp. Car. ait, maximos quidem fructus percipere, sed minoris his qui etiam sacramentaliter accipiunt; & qui parati sunt sacramentaliter communicare, parari maximis bonis, & spiritualium tantum contenti sunt sacramentum communionem.

De necessitate præparationis ad communionem.

Num. 3.

Præparatio ad Eucharistiam est necessaria? Respond. C. R. n. 55. ait est. *sef. 24. c. 7. C. R. n. 55.*

Quare? Resp. primò, quia Dominus ita docuit lavando pedes Discipulorum antequam illis hoc sacramentum præberet: secundò, quia natura, & conditio cibi, & potus hæc est, ut stomachum requirat præparatum; si enim stomacho febricitanti, vel malè affecto denter optimi cibi, & pretiosa vina, non solum non prodesse, sed etiam nocumentum afferre solent: tertio quia gratia quæ in hoc sacramento confertur, requirit dispositionem in eo qui illam recipere debet.

De præparatione animæ, & corporis.

Num. 4.

Qualis debet esse animæ præparatio? Resp. qui Num. 65. vult animam suam præparare, debet facere quæ sequuntur.

Primò debet: sicut ait Apostolus, dijudicare corpus Domini; quod fiet si venerando potius, quàm curiosè inquirendo discernat mensam à mensa, hanc sacram ab aliis profanis: & sit si quis considerabit realem præsentiam Christi in hoc sacramento, & infinitos fructus qui ab illo procedunt.

Secundò debet considerare an habeat pacem cum aliis, & num proximum verè & ex animo diligat, & hanc præparationem Christus requisivit, Ioan. 5. dicens: *Si offert munus tuum, &c.*

Tertio debet examinare seipsum, an commiserit peccatum mortale de quo non fuerit contritus, & confessus non sit. Conc. enim Tr. definiit nemini licere, quem peccati mortalis conscientia simulat, si sacerdotis facultas data

sef. 13. c. 7. & c. 11.

fit, ante sacramentalem confessionem Eucharistiam sumere etiam videatur sibi esse contritus, nisi aliqua necessitate urgeat sacerdos celebrare cogatur.

Quid debet procurare utram humilitatem, considerando cum Centurione, quam indignus sit, ut filius Dei intret in corpus & domum suam.

Quid debet cogitare ad habere vestem nuptialem, id est charitatem, nempe an Christum vere, & ex corde diligat, sine tali enim dilectione Christus non recipitur dignus in communione.

Num. 58. Quae corporis preparatio est adhibenda? Resp. duplex, altera ut jejuni communicemus, altera ut matrimonio conjuncti aliquot dies a concubitu vxorum abstinant.

Num. 6. Quis instituit ut fideles jejuni communiceint? Resp. Cat. ait Apostolos instituisse.

Num. 58. De quo jejunio intelligitur? Resp. de jejunio non Ecclesiae, sed naturae.

Ibidem. Quid est jejunium naturae? Resp. ut nihil omnino quod comederit, vel biberit.

A quo tempore? Resp. saltem a dimidia antecedentis diei nocte, vsque ad punctum sacrae communionis.

Consentientia ab actu matrimoniali est de precepto, si cur est jejunium? Resp. non est preceptum, sed Catech. ait, postulat tanti sacramenti dignitas, ut abstineant: vade non est preceptum, sed consilium ob reverentiam sacramenti.

De frequenti usu Eucharistiae. Num. 5.

Num. 60. Fideles debentne frequenter accedere ad Eucharistiam? Resp. ait Catech. ita facere debent.

Ibidem. Posse determinari an singulis mensibus vel hebdomadis vel diebus sit accipiendum? Resp. omnibus non potest dari certa regula quoad tempus, quia non omnes aequaliter sunt preparari.

Ibidem. In generali potest aliquid determinari? Resp. Cat. ait: Certa omnibus regula praefixi non potest: Veruntamen illa est S. August. norma certissima: Sic vive ut quotidie possis sumere.

Ibidem. Quid vult dicere hoc? Resp. vult dicere duo: vnum est quod si homo esset preparatus ad quotidie sumendum, deberet quotidie sumere: alterum est quod fideles debent

studere, ut se preparent etiam, si fieri potest, ad quotidie sumendum.

Parochi debent hortari ad frequentem usum Eucharistiae? Resp. ait Catech. ita facere debent.

Quomodo probat Cat. hunc usum debere esse frequentem? Resp. primò ratione: secundò auctoritate: tertio Ecclesiae primitivae consuetudine.

Quomodo probat ratio? Resp. sic. Primò ex parte animae nostrae, quae eget hoc cibo, id est: Quomodo modum corpori in singulis dies alimentum subministrare necessarium est: ita etiam quotidie hoc sacramento alenda & nutrienda animae cura non est abijcienda: neque enim minus spirituali cibo animam, quam naturali corpus indigere perspicuum est. Et hoc coheretur per figuram Mannae, cum singulis diebus corporis vires manna reficere opereretur: secusdò probat ex parte illius cibi, eum enim ab illo, ut dictum est, infinita bona, & fructus proficiuntur, fideles estimare debent se plurimum damni fecisse, si aliquandiu hoc saluberrimo usu caruerint.

Quomodo probat auctoritate? Resp. quia ait, omnes Patres, qui de hoc scripserunt, conveniunt in hac sententiam: Quotidie peccas, quotidie sume.

Quomodo probat consuetudine primitivae Ecclesiae? Resp. quia ex Actis Apostolorum habetur, quot fideles quotidie communicabant, cum quotidie ad illius usum parati essent. Et hæc consuetudo aliquando fuit renovata, & conservata: Sed postea refrigerante charitate Fabianus Pontifex præcepit, ut ter quotannis fideles communicarent, nempe Natali Domini, Resurrectionis, & Pentecostæ: Sed adhuc magis deficiente charitate, præceptum est, ut saltem semel in anno quilibet Eucharistiam suscipiat.

De hoc precepto dicitur aliquid C. T. Resp. dicit sic: Si quis negaverit omnes, & singulos Christi fideles vtriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis Paschae ad communicandum juxta præceptum Sanctae Matris Ecclesiae, anathema sit.

Ibidem.

Num. 61.

Num. 60.

De sacra.

g. 9.

Num. 31.

Num. 60.

Act. 2.

C. R.

Num. 61.

Sess. 13. c. 9.